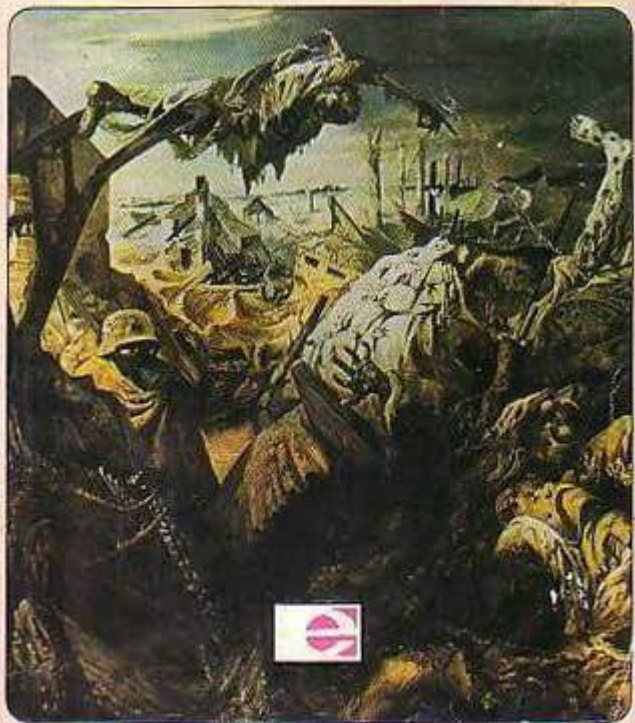

mezbaha
no:5
kurt vonnegut jr.
roman

YENİ ÇAĞ DİZİSİ : 2

e yayınları :7401102

Copyright: e yayınları 1974 / Kurt Vonnegut Jr. 1969 / Seymour Lawrence 1969, Slaughterhouse-Five adıyla ilk olarak 1969 yılında Delacorte Press/Seymour Lawrence tarafından yayınlanmıştır • kapak: otto dix • kapak filmi: ebru grafik • kapak baskısı: arofis basımevi • dizgi: doğuş matbaası • baskı: doyuran matbaası • cilt: o yayınları • dizgi düzeni: linotype no: 318 • birinci baskı: ocak 1975 • • •

KURT VONNEGUT JR.

Kurt Vonnegut Jr. 1922 yılında Birleşik Amerikanın Indianapolis şehrinde doğdu. Cornell Üniversitesi, Carnegie Teknik Üniversitesi, Tennessee ve Chicago Üniversitelerine devam etti. önceleri yalnız üniversite öğrencileri ve gençler arasında ilgi gören yazar, zamanla ününü çok daha geniş bir çevreye yaymayı başardı. İlgi uyandıran ve ününün yaygınlaşmasını sağlayan ilk kitabı **Kedi Beşiği - Cat's Cradle**'dır.

Mezbaha 5 - Slaughterhouse 5 adlı

yapıtının filme alınması ve bu başarılı filmin çok beğenilmesi yazara da çok yararlı oldu, 1973 yılında yayınlanan

Şampiyonların Kahvaltısı - Breakfast of Champions

hemen Birleşik Amerikanın en çok satan kitabı oldu ve gördüğü bu ilgi aylarca sürdü.

Kurt Vonnegut Jr. ailesiyle birlikte

Cape Codun Barnstable köyünde yaşıyor.

MEZBAHA NO - 5

YA DA

ÇOCUKLARIN HAÇLI SEFERİ

BİR ERİN ÖLÜMLE DANSI

YAZAN:

KURT VONNEGUT, JR

DÖRDÜNCÜ KUŞAKTAN ALMAN-AMERİKALI

CAP COD'DA DALGASINI GEÇEN,

[ÇOK FAZLA SİGARA İÇEN]

VE AMERİKAN PIYADESİNDE

KEŞİF KOLUNA KATILARAK

savaş dışı olup

TUTSAK EDİLEN,

BUNDAN UZUN SÜRE ÖNCE

«ELBE'NİN PLORANSA'SI»

ALMANYA'DAKİ DRESDEN ŞEHRİNİN

YIKILMASINA TANIK OLAN

VE BUNU ANLATMAK İÇİN YAŞAYAN.

BU BİR ROMANDIR,

UÇAN DAİRELERİN GELDİĞİ

TRALFAMADORE GEZEĞENİ MASALLARININ

AZ ÇOK TELGRAFI ANDIRAN

VE DE ŞİZOFRENİK ÜSLUBUNDA.

BARIŞ.

Mary O'Hare
ve Gerhard Müller'e

Öküzler böğürüyor
Ve çocuk uyanıyor.
Ama küçücük tanrı isa
Hiç mi hiç ağlamıyor.

BÖLÜM 1

Az çok gerçek bir hikâye bu. Ya da savaşla ilgili hiç bir şey şey gerçekten uzak değil. Kendisinin olmayan bir çaydanlığı aldığı için kurşuna dizilen birini tanıdım gerçekten Dresdende. Savaş sonunda kişisel düşmanlarını kiralık katillere öldürteceğini söyleyen bir başkasını da. Böyle sürüp gider bu. Bütün adları değiştirdim.

1967'de Guggenheim vakfının parasıyla (Tanrı Mangırlarını korusun) Dresdene döndüm. Ohionun Dayton şehrine çok benziyordu, bu kentin biraz daha geniş, rahatı. Bodrumunda tonlarla insan unu bulunması gerekli

Oraya eski silah arkadaşım, Bernard V.O' Hare'yle döndüm ve tutsak olduğumuz sıralar bizi kapadıkları mezbahaya gitmek üzere bindiğimiz taksinin şoförüyle ahabap olduk. Adı Gerhard Müller'di. Kısa süre Amerikalıların elinde tutsak kaldığını söyledi. Komünist rejimde yaşamının insanda ne gibi bir izlenim bıraktığını kendisine sorduk, başlangıçta korkunç olduğunu söyledi. Çünkü herkes geberesiye çalışmak

zorundaydı, çünkü konut, yiyecek ve giysi sıkıntısı çekiliyordu. Ama şimdi durum çok daha iyiydi. Küçük ve rahat bir dairesi vardı, kızı çok iyi bir öğrenim görüyordu. Annesi, Dresden alev fırtınasında yanıp kül olmuştu. Hayat bu.

Christmas'ta O'Hare'ye bir kart yolladı, kartta şöyle diyordu:

«Size, ailenize ve de arkadaşınıza neşeli bir Christmas ve mutlu bir yeni yıl diler, talihimiz varsa bir barış ve özgürlük dünyasında, yeniden taksi içinde görüşmemizi dilerim.

Çok hoşuma gidiyor şu: «Talihimiz varsa.»

Bu iğrenç kitabın ne kadar paraya, zamana ve sinir yıpranmasına yol açtığını kestirmek kolay değil. Yirmi üç yıl önce İkinci Dünya Savaşından döndüğümde Dresden'in yıkılışını anlatmamın kolay olacağını düşünüyordum, bütün yapmam gereken, gördüklerimi aktarmaktan ibaret kalacağına göre. Aynı zamanda da bir şaheser yaratmayı ya da hiç değilse yığınla para yapmayı hesaplıyordum, konu böylesine geniş kapsamlı olduğuna göre. Ama o sıralar Dresden'le ilgili pek az sözcük geliyordu aklıma, daha doğrusu bir kitaba yetecek kadar değil. Ancak şimdi de aklıma pek fazla sözcük gelmiyor; anıları, Pall Mall sigaraları ve de yetişkin oğullarıyla bir bunak haline geldiğim şu sıralar. Belleğimin Dresden bölümünün ne denli gereksiz olduğunu düşünüyorum, oysa

Dresden hakkında yazmak ne çekici şey ve şu
ünlü şiir kafamda dolanıp duruyor:

İSTANBULLU BİR GENÇ VARDI.
SÖYLENİP DURAN... ŞEYİNE:
«PARAMI YEDİN
BENİ SEFİL ETTİN,
VE ŞİMDİ İŞEMİYORSUN BİLE.»

Bir de şu şarkı:

YON YONSON'DUR BENİM ADIM
WISCONSİNDE ÇALIŞIRIM,
BİR BÜYÜK BİÇKİHANEDE
YOL BOYU RASTLADIKLARIM
DURMADAN SORARLAR, «NEDİR ADIN?»
ONLARA CEVAP VERİRİM,
«YON YONSON'DUR BENİM ADİM
WISCONSİNDE ÇALIŞIRIM...»

Ve böyle sonsuzluğa dek sürüp gider.

Yıllar boyu, ilişkim bulunan kişiler bana sık
sık ne üzerine çalıştığımı sordular. Genellikle
onlara, yazdığım en önemli şeyin Dresden hak-
kındaki bir kitap olduğu cevabını verdim.

Bir seferinde sahneye koyucu Harrison
Starr'a da aynı şeyi anlatıyordum; kaşlarını çat-
tı ve bana sordu: «Savaş karşı bir kitap mı
bu?»

«Evet,» dedim. «Sanırım öyle.»

«Savaş karşı kitap yazdığını işittiklerime
ne söylediğimi biliyor musunuz?»

«Hayır. Ne söylüyorsunuz, Harrison Starr?»

«Soruyorum, 'bunu yapacağınıza neden buzullarla savaşıyorsunuz?」»

Onun fikri tabii, her zaman savaşılacağı ve buzulların oluşumunu durdurmak ne kadar kolaysa savaşı durdurmanın da o kadar kolay olacağı. Ben de aynı şeye inanıyorum.

Buzulların sürekliliği savaşlarda olmasa bile, geriye her zaman bildiğimiz şu kırk yıllık ölüm kalacak.

Biraz daha genç olduğum sıralar, Dresdenle ilgili ünlü kitabımla uğraşırken, bir gün eski silâh arkadaşımla Bernard V.O'Hare'ye kendisini görmeye gelip gelemeyeceğimi sordum. Pensilvanya'da başsavcıydı. Ben de Cap Codda yazar. İkimiz de savaşta er, keşif kolu görevlisi olarak bulunmuştuk. Savaştan sonra para içinde yüzme umudunu hiç bir zaman beslememiştik, ama durumu pekâlâ idare ediyorduk.

Beli telefon şirketini, onu bana bulmakla görevlendirdim. Harikadır telefoncular bu konuda. Ara sıra, gece geç vakit karşı konmaz bir alkol ve telefon nöbeti tutar beni. Demlenir, gül ve hardal kokulu boğucu gaz karışımı soluşumla karımı püskürtürüm. Ardından, ciddi ve kibar bir havayla yıllardır haberini almadığım şu ya da bu dostumu bana bağlamasını sant-raldaki görevliden rica ederim.

O'Hare'yi de bu yoldan getirdim karşıma.

O b c r n tekidir, bense uzun boylu. Orduda bize Sırık'la Bastıbacak derlerdi. Birlikte tutsak olduk. Telefonda ona kim olduğumu söyledim. Buna inanmakta fazla g   l k çekmedi. Hâlâ ayaktaydı. Okuyordu. Evde herkes uykuya dalmıştı.

«Dinle,» dedim; «Dresdenle ilgili kitabı yazıyorum. Birtakım şeyleri hatırlamak için yardıma ihtiya ım var. Oralara kadar uzanıp seninle görüşebilir miyim, birer kadeh atarken gevezelik eder ve hatırlardık bazı şeyleri.»

Pek istekli görünmüyordu. Fazla bir şey hatırlamadığını belirtti. Yine de bana gelmemi söyledi.

«Sanırım kitabın doruğu zavallı Edgar Derby'nin kurşuna dizilmesi olacak,» dedim. «Korkunç bir mizah var bu olayda. Koca bir şehir yanıp kül oluyor ve on binlerce kişi ölüyor. Bunların  zerine, bir Amerikalı piyade eri çaydanlık arakladığı için yıkıntılar arasında yakalanıp tutuklanıyor ve yasalara uygun olarak yargılanıyor. Ardından da kurşuna diziliyor.»

«Hımmm,» diye homurdandı O'Hare.

«Sence de kitabın doruğu gerçekten bu değil mi?»

«Bu dalgadan hiç anlamam,» cevabım verdi. «Senin işin, benim değil.»

Doruklarla, büyük heyecanlarla, ruhbilimsel incelikle, derli toplu diyaloglar, gerilimler ve dramatik rastlaşmalarla uğraşıp bunları kı-

virma uzmanı olarak, Dresden serüveninin bir sürü taslağını yapmışım. Taslakların en iyisi ya da hiç değilse en süslü olanı, dürülmüş bir duvar kağıdının arkasına yapılıyordu.

Kızımın kuru boyalarından yararlanmışım, her kahramanın ayrı bir rengi vardı. Hikâye, dürülmüş duvar kağıdının bir ucunda başlıyor, öteki ucunda son buluyor ve tabii, ikisinin arasında da ortası bulunuyordu. Mavi çizgi kırmızıyı, ardından da sarıyı kesiyor ve sarı çizgi kayboluyordu, çünkü temsil ettiği kahraman ölmüştü. Böylece sürüp gidiyordu hikâye. Dresden'in bombalanması turuncu renkli yatay çizgilerden kesik bir şeritle belirtilmişti ve hayattakileri gösteren bütün doğrular bunun içinden geçip öte yandan çıkıyordu.

Bütün çizgilerin birleşip son bulduğu nokta, Elbe kıyısında bir pancar tarlasıydı, Hailen'in çıkışında. Yağmur boşanıyordu. Avrupada, savaş on beş günden beri geçmişte kalmıştı. Sıraya girmiştik, Rus askerleri tarafından korunuyorduk: ingilizler, Amerikalılar, Hollandalılar, Belçikalılar, Fransızlar, Kanadalılar, Güney Afrikalılar, Yeni Zelandalılar, Avustralyalılar, savaş tutsağı koşulundan kurtulmak üzere bulunan binlerce kişi.

Ve tarlanın öbür ucunda, bu kez Amerikalılar tarafından korunan binlerce Rus, Polonyalı ve Yugoslav vardı. Takas oracıkta yağmurun altında yapılıverdi, teker teker. O'Hare ve ben, bir sürü insanla birlikte bir Amerikan kamyonunun arkasına tırmandık. O'Hare'ye hatıra ola-

rak bir şey almamıştı. Aşağı yukarı bütün geri kalanlarsa evet. Bende bir Luftwaffe (Alman Hava Kuvvetleri) subayının tören kılıcı vardı, hâlâ da bende duruyor. Kitapta Paul Lazzaro adını taktığım, ufak tefek ve öfkeli Amerikalı bir kiloya yakın elmas, zümrüt, yakut falan toplamıştı. Dresden'in mahzenlerindeki ölülerden almıştı hepsini. Hayat bu.

Dişlerini dört yana eken ebleh bir İngiliz, ganimetini bir bez torbada taşıyordu. Torba tam ayaklarımın üzerindeydi. Beş dakikada bir içine burnunu sokuyor, sonra torbasına göz koyan bîrini yakalamak amacıyla cılız boynunu uzatıp gözlerini devirmeye koyuluyordu. Ve bir dürtüşte, torbasını yine ayaklarımın üzerine deviriyordu.

Bunu istemeyerek yaptığını sanmaktaydım. Ama yanıliyordum. Torbanın içindekini ille de birine göstermesi gerekliydi ve bana güvenilebileceği sonucuna varmıştı. Bakışıyla benim bakışımı yakaladı, göz kırptı, torbayı açtı. içinde alçıdan bir Eyfel kulesi vardı. Yıldız boyalı. Onun da içine bir saat oturtulmuştu.

«Amma kıyak şey,» dedi.

Ve bizi uçakla Fransa'daki bir dinlenme kampına gönderdiler, orada iyice tombullaşana dek sıcak sütlü çikolata ve kalori yönünden zengin her türlü yiyeceklerle tıka basa beslendik. Sonra bizi ülkemize yolladılar, ben de o sıra kendim gibi tombul bir kızla evlendim.

Bir sürü de çocuğumuz oldu.

Şimdi hepsi yetişkin, bense anıları ve Pall Mail sigaralarıyla başbaşa bir bunak. Yon Yonson'dur adım, Wisconsinde çalışırım, bir büyük bıçkıhanede.

Zaman zaman telefonla eski sevgililerimi aramaya kalkışırım, akşam geç vakit, karım yattıktan sonra. «Küçük hanım, bana Bayan Bilmemne'nin numarasını verebilir misiniz? Sanırım şurada oturuyor.»

«Özür dilerim bayım. Rehberde böyle biri yok.»

«Teşekkür ederim küçük hanım. Yine de teşekkür ederim.»

Ve çıkarırım dışarı köpeği ya da içeri alırım, gevezelik ederiz. Onu sevdiğimi açıklarım, o da beni sevdiğini söyler. Gül ve hardal kokulu boğucu gaz karışımı onu hiç rahatsız etmez.

«Fıstık gibisin Sandy,» derim köpeğe. «Farkında mısın bunun Sandy? Gerçekten iyisin.»

Bazı kereler radyoyu açar ve Boston ya da New Yorktan yapılan bir sözlü yayını dinlerim. önceden banda alınmış müziğe katlanamam çok içmişsem. Eninde sonunda yatağın yolunu tutarım ve karım saati sorar. Her zaman saati öğrenmek derdindedir. Saati bilmediğim de olur, o zaman şöyle derim: «Yanımda değil. Üstümü ara istersen.»

Zaman zaman yaptığım öğrenimi düşünürüm. ikinci Dünya Savaşından sonra bir süre Şikago Üniversitesine devam ettim. Antropoloji bölümünde öğrenciydim. O çağda, insanlar arasında kesinlikle hiç bir fark olmadığı öğretilirdi. Belki hâlâ aynı yerde otuyorlardır.

Bize öğrettikleri bir başka şey de kimsenin gülünç, kötü ya da itici olmadığıydı, ölümünden kısa süre önce, babam bana şöyle dedi: «Biliyor musun, içinde kötü adam bulunan tek hikâye yazmadın.»

Ona bunun savaş sonrası üniversitede öğrendiğim şeylerden biri olduğu cevabını verdim.

Antropolog olmaya hazırlandığım sıralar, aynı zamanda da haftalığı yirmi sekiz dolara ünlü Şikago Basın Ajansı'nın polis muhabirliğini yapıyordum. Bir gün beni gece işinden dosdoğru gündüze aktardılar; öyle ki, aralıksız on altı saat çalıştım. Şehrin bütün gazeteleriyle, Associated Press, United Press ve bütün benzeri kuruluşlarla işbirliği yapıyorduk. Mahkemeler, emniyet komiserlikleri, itfaiye kışlaları, Michigan gölü sahil muhafazası ve benzeri yerler bizim çalışma alanımız içindeydi. Şikago caddelerinin altındaki haberleşme yolları bizi bu kuruluşlara bağlıyordu.

Muhabirler haberlerini kulaklık takmış gazetecilere telefonla bildirir, onlar da bu haberleri makineyle, parafinli kağıda geçirirlerdi. Pa-

rafinli kağıttan çoğaltılan haberler, içi kadife dışı pirinç tüplere konur ve haberleşme yolları da bu tüpleri yutardı. Muhabirler kadar yazış-ları görevlilerinin de en çetin cevizleri, cep-heye giden erkeklerin yerini almış kadınlardı.

İlk haberimi bu kaltaklardan birine yazdır-mak zorunda kaldım. Bir resmî binada asansör-cü olarak işe alınan, yeni terhis edilmiş bir genç-le ilgiliydi bu haber. Birinci kattaki asansör kapısı madenî kıvrımlarla süslüydü. Demir sar-maşık her delikten fıskırmaktaydı. Üzerine iki dudukuşunun tünediği demirden bir de dalı vardı bu kapının.

Yeni terhis olan delikanlı asansörü bodru-ma indirmeye karar verdi, kapıyı kapadı ve inişe geçti, ama nikah yüzüğü süslere takılmıştı. Ta-ban aşağı iner ve ayaklarının altından kaçır-ken havada asılı kalıverdi, asansörün tavanı da onu ezdi. Hayat bu.

Haberimi telefonla bildirdim, parafinli ka-ğıda geçirecek olan kadın beni sorguya çekti: «Karısı ne dedi?»

«Henüz haberi yok, «cevabını verdim» Ka-za yeni oldu.»

«Onu arayın ve konuşturun.»

«Ne?»

«Polisten, Başkomiser Finn olduğunuzu be-lirtin. Kötü bir haberiniz olduğunu söyleyin. Ka-dına olayı bildirin ve ne diyeceğini bekleyin.»

Dediğini yaptım. Kadın haberi beklenebi-leceği gibi karşıladı. Bir çocuk vardı ortada. Fa-lan filan.

Gazeteye döndüğümde yazışleri sekreteri kız, kendi merakını gidermek için ezilen adamın ezildiği an ne durumda olduğunu sordu.

Ona anlattım.

«Sizi sarstı mı?» diye üsteledi. Üç Silahşor şekerlerini yutaraktan.

«Yok be canım, Nancy. Savaş sırasında bunun bin beterini gördüm.»

Daha o sıralar sözde Dresden'le ilgili kitabı yazmaktaydım. Henüz Birleşik Amerika'da, ön planda olan ünlü hava akını değildi. Pek az Amerikalı, bunun Hiroşima'dan çok daha öldürücü olduğunun farkına varıyordu. Ben de bilincinde değildim. Pek büyük bir patırtı koparılmamıştı.

Bir kokteyl sırasında, tanık olduğum şekliyle hava akınını ve yazmak istediğim kitabı Şikago Üniversitesi profesörlerinden birine anlatıyordum. Toplumsal Düşünce Derneği adlı bir kuruluşun üyesiydi. Bana toplama kamplarından, Almanların ölü Yahudilerin yağıyla nasıl mum ve sabun yaptıklarından ve bununla ilgili şeylerden söz etti.

Ona tek söyleyebileceğim şeydu: «Biliyorum. Biliyorum. Biliyorum.»

ikinci Dünya Savaşı hiç kuşkusuz herkesi katılaştırmıştı. New York eyaletinde, Schenectady'de General Electricin dış ilişkiler görevli-

si, ilk evimi satın aldığım Alplaus köyünde de gönüllü itfaiyeci oldum. Patronum, rastlamak talihsizliğine uğradığım en katı heriflerden biriydi. Baltimore'de yarbay rütbesiyle dış ilişkiler görevinde bulunmuştu. Ben Schenectady'de olduğum sıra, çok sert bir kilise olan Hollanda Protestan kilisesine katıldı.

Ara sıra neden subay olamadığımı keşfetmek amacıyla beni yoklardı, bir suç işleyip işlemediğimi anlamak istercesine.

Karımla ben bütün şişkinliklerimizi yitirmiştik. Bir kıtlık dönemi geçiriyorduk. Dostlarımız da, bir deri bir kemik kalmış, ordudan yeni terhis edilme bir sürü adamlarla, yine bir deri bir kemik karılarıydı. Schenectady'nin en sevimli eski askerleri, en tatlı ve en gırgır bulduklarım, savaştan en büyük hararetle nefret edenler, gerçekten en iyi savaşmış olanlardı.

Bunun üzerine Dresden bombardımanıyla ilgili ayrıntılar edinmek üzere hava kuvvetlerine mektup yazdım: Bombardıman emrini kim vermişti, kaç uçak hava akınına katılmıştı, sebebi neydi, bundan ne gibi istenen sonuçlar sağlanmıştı, falan filan. Benim gibi dış ilişkiler görevlisi biri mektubuma karşılık verdi. Üzüntülerini belirtiyordu, ama bilgiler hâlâ çok gizliydi. Mektubumu yüksek sesle karıma okudum ve patladım: «Gizli mi? Tanrım, Kimden gizli?»

O sıra Dünya Federalistler Birliğine bağıydık. Şimdi neye bağı olduğumuzu pek iyi bilmiyorum. Telefon hastasıyız, sanırım. Ne kadar da çok telefon ediyoruz; hiç değilse ben, gecenin ileri saatlarında.

Eski silah arkadaşım Bernard V.O'Hare'yle yaptığım telefon konuşmasından on beş gün sonra, gerçekten onu ziyaret ettim. 1964 yılındaydı, sanırım, New York Dünya Fuarının son yılı. EHEU, FUGACES LABUNTUR ANNI. Yon Yonson'dur benim adım. istanbullu bir genç vardı...

Yanıma iki de küçük kız aldım: Kendi kızım Nanny ve en iyi arkadaşı Allison Mitchell. Hiç Cap Coddan dışarı çıkmamışlardı. Nehir gördüğümüzde bunu seyredip biraz düşünmeleri için durmamız gerekti. Daha bu uzunluk ve darlıkta, tuzsuz bir su görmemişlerdi. Nehir Hudson nehriydi. Sazan balıkları yüzüyordu içinde, biz bunları gördük. Atom denizaltıları kadar iri balıklardı.

Çağlayanlara, Delaware vadisinde yükseklerden sıçrayarak gelen akarsulara da rastladık. Durup incelenecek yığınla şey vardı ve yola devam etmemiz gerekiyordu hep. Küçük kızlar bayramlık beyaz elbiseler ve yeni siyah pabuçlar giiyorlardı; yabancılar onların ne kadar iyi yetiştirilmiş olduklarını anlasınlar diye.

«Gitme zamanı kızlar,» dedim. Ve yola koyulduk.

Güneşin batışından sonra bir italyan lokantasında akşam yemeğini yedik, sonra Bernard V.O'Hare'nin güzel taş evinin kapısını vurdum. Elimde bir şişe ırlanda viskisini yemek zili olarak taşıyordum.

Dresden'li taksi şoförü Gerhard Müller'ie birlikte bu kitabı sunduğum sevimli karısı Mary'le tanıştım. Mary O'Hare, diplomalı hemşireydi; bir kadın için harika bir meslek.

Mary, iki genç yol arkadaşına bayıldı, onları kendi çocuklarıyla birlikte üst katta oynamaya ve televizyon seyretmeye yolladı. Ancak, çocuklar dışarı çıktığında, Mary'nin beni sevmediğini ya da bu geceyle ilgili bir şeyin hoşuna gitmediğini sezdim. Terbiyeliydi, ama buz gibi soğuktu.

«İnsanı rahat ettiren güzel bir eviniz var,» dedim. Söylediğim gerçekten doğrudu.

«Rahatsız edilmeden konuşabileceğiniz bir köşe ayarladım,» karşılığını verdi.

«Mükemmel» derken; iki yaşlı askerin içip gevezelik edebileceği, duvarları tahta kaplı bir oda ve şöminede yanan ateşin başında iki deri koltuk hayal ediyordum. Ama o bizi mutfağa götürdü. Üstü beyaz çini kaplı bir masanın başına dik arkalıklı iki iskemle koymuştu. Masanın bembeyaz çinileri iki yüz vatlık bir ışığın altında haykırıyordu. Mary'nin hazırladığı bir ameliyat salonuydu. Masanın üzerine bir tek bardak koymuştu, benim bardağım. Savaştan

beri, O'Hare'nin sert bir içkiye e! sürmediğini söyledi.

Oturduk. O'Hare tedirgindi, ama aksayan şeyin ne olduğunu açıklamak istemiyordu. Ben de Mary'yi böylesine köpürten şeyin ne olduğunu bir türlü anlayamıyordum. iyi bir aile babasıydım. Topu topu bir kez evlenmişim. Alkolik değildim. Savaş sırasında kocasına kötü bir oyun oynamamışım.

Kendine bir Coca Cola doldurdu, paslanmaz çelikten yalakta buzları gümbürdeterek. Sonra binanın öbür ucuna gitti. Ama yerinde duramıyordu. Evi arşınıyor, kapıları açıp kapıyor, eşyayı oradan oraya taşıyordu boşalmak için.

Onu bu duruma sokacak ne yaptığımı ya da ne söylediğimi sordum O'Hare'ye.

«Bir şey yok,» dedi. «Kafanı yorma. Seninle ilgili bir şey yok.» Çok kibarca bir davranıştı onun yönünden. Yalan söylüyordu. Gerçekten bendim söz konusu olan.

Bunun üzerine Mary'yi unutmaya ve savaş hatırlamaya çalıştık. Getirdiğim kötü içkiden iki yüklü kadeh yuvarladım. Bazan, savaş anıları yüzeye çıkıyormuş gibi ağızlarımız kulaklarımızda, kıkırdıyorduk, ama ikimizin de dişe dokunur bir şey hatırladığı yoktu. O'Hare, bombardımandan hemen önce Dresden'de bol bol şarap bulan birini hatırlıyordu. Onu bir e! arabasıyla eve taşımamız gerekmişti. Bir kита yarayacak şey değildi bu. Bir çalar saat fabrikasını yağmalayan iki Rus askerini hatırlı-

lıyordum. Bir araba dolusu saatları vardı. Mutlu ve sarhoştular. Gazete kağıdından koca koca sarma sigaralar içiyorlardı. Hatırladıklarımız aşağı yukarı bu kadardı ve Mary gürültüye devam ediyordu. Sonunda dönüp bir bardak daha Coca içmeye karar verdi. Buzdolabından yeni bir buz kalıbı çekti, yalakta gümbürdetti, bütün buzlar gevşemiş olduğu halde.

Ardından, bana döndü, ne kadar öfkeli olduğunu ve öfkesinin bana yöneldiğini gösterdi. Zaten bir süredir kendi kendine konuşuyordu; öyle ki, söyledikleri çok daha uzun bir konuşmanın ufacık bir bölümü oldu:

«Birer çocuktan başka şey değildiniz!» dedi.

«Ne?»

«Birer yumurcaktınız savaş sırasında, tıpkı üst kattakiler gibi!» Başımla sözlerini onaylıyordum. Savaş sırasında, çocukluktan yeni çıkan kadın tanımamış delikanlılardık.

«Ama yazacağınız bu değil, tabii!» Bu bir soru değildi. Bir suçlamaydı,

«Pek bilemiyorum,» dedim.

«Ben biliyorum işte. Sümüklü yumurcıklar değil de birer erkek olduğunuza herkesi inandıracaksınız, sinemada da rollerinizi Frank Sinatra ve John Wayne ya da ünü büyük, savaştı görünüşlü pis moruklardan bazıları oynayacak. Ve savaş tek kelimeyle eşsiz olacak, ardından bir sürüsü daha gelecek başımıza. Bu savaşlarda da yukardakiler gibi yumurcaklara görev verilecek.»

Her şeyi anladım. Onu çileden çıkaran savaştı. Çocuklarının ya da başkalarının evlatlarının savaşlarda ölmesini istemiyordu. Ve savaşları, kısmen de olsa, kitaplarla filmlerin kışkırttığına inanıyordu.

Ben de ona söz vermek için sağ elimi kaldırdım: «Mary,» dedim; «romanımın bir gün biteceğini sanmıyorum. Bugüne kadar, hepsini çöp sepetine attığım beş bin sayfa yazmış olmam gerek. Ama işin üstesinden gelirim, size şeref sözü veriyorum ki romanımda Frank Sinatra ya da John Wayne türünde adamlar olmayacak.

«Bir şey daha söyleyeyim,» dedim; «buna 'Çocukların Haçlı Seferi' adını vereceğim.»

O zamandan beri dostuz.

O'Hare ve ben, anı avından vazgeçtik, başka şeylerden söz etmek için oturma odasına döndük. Gerçek 'Çocukların Haçlı Seferi' bizi meraklandırmaya başlıyordu ve O'Hare, hukuk doktoru Charles Mackay'ın OLAĞANÜSTÜ HALK İNANÇLARI VE YIĞINLARIN KÖRLÜĞÜ adlı kitabına baş vurdu. Kitap ilk kez 1841 yılında Londra'da yayımlanmıştı.

Mackay bütün haçlı seferlerine kötü gözle bakıyordu. Çocukların Haçlı Seferi ona, sadece yetişkinlerin katıldığı öbür on haçlı seferinden ancak biraz daha acıklı geliyordu. O'Hare şu iyi yazılmış bölümü yüksek sesle okudu:

TARİH, GÖRKEMLİ BİR BİLDİRİYLE HAÇLILARIN, BİR GÖZ YAŞI VE KAN YOLU BOYUNCA, UZLAŞMASIZ BİR BAĞNAZ TARAFINDAN YÖNETİLEN CAHİL VE VAHŞİ KİŞİLERDEN BAŞKA ŞEY OLMADIKLARINI BİZE ÖĞRETİYOR. BUNA KARŞILIK EFSANE, ONLARIN DİNDARLIĞI VE YİĞİTLİĞİNDEN UZUN UZADIYA SÖZ EDİYOR. ERDEMLERİNİN, ÇIKARCILIKTAN UZAK OLUŞLARININ, ÜSTLERİNE YANSIYAN ÖLÜMSÜZ ŞEREFİN VE HIRİSTİYANLIĞA YAPTIKLARI BÜYÜK HİZMETLERİN ÇOK RENKLİ VE HEYECANLI BİR TASVİRİNİ SUNUYOR.

Mackay bizlere, «Çocukların Haçlı Seferi» nin 1213'de, iki papazın Fransa ve Almanya'da yeni yetmelerden bir ordu toplayıp bunları köle olarak Kuzey Afrika'da satmayı akıl ettikleri yit başladığını söylüyor. Otuz bin çocuk, Filistine ulaşma umuduyla gönüllü çıktı. TABİİ, BUNLAR BÜYÜK ŞEHİRLERDE KALABALIK ÇETELER HALİNDE RASTLANAN, KÖTÜLÜK VE EDEPSİZLİK EĞİLİMİYLE DOLU, HER ŞEYİ YAPMAYA HAZIR TERKEDİLMİŞ VE SERSERİ ÇOCUKLARDI.

Papa III. Innocent de çocukların Kutsal Toprak'a varacağından emindi ve coşkuyla dolup taşıyordu. «Biz uyurken bu küçükler nöbet tutuyorlar!» dedi.

Bu genç haçlıların çoğu Marsilya'dan gemiye bindirildi ve aşağı yukarı yarısı, deniz kazalarında öldü. öbür yarısı, Kuzey Afrika'ya ulaştı ve orada piyasaya sürülüp satıldı.

Bir anlaşmazlık sonucu, içlerinden bazıları hiç bir köle gemisinin beklemediği Cenova limanına ulaşmıştı. İyi yürekli insanlar orada bu çocukların karınlarını doyurdular, onlara bir barınak sağladılar, sertliğe baş vurmadan sorguya çektiler; evlerine gönderilmeden önce avuçlarına biraz para sıkıştırdılar ve bol bol öğüt verdiler.

«Yaşasın Cenova'nın iyi yürekli insanları» diye bağırdı, Mary O'Hare.

O gece çocuk odalarından birinde uyudum. O'Hare benim için baş ucu masasına bir kitap koymuştu. Mary Endell'in yazdığı «DRESDEN, TARİHİ, TİYATROSU VE MÜZESİ». 1908'de yayımlanmıştı ve önsüzü şöyle başlıyordu:

BU KÜÇÜK KİTABIN YARARLI OLMASINI DİLİYORUZ. İNGİLİZ DİLİNDE OKUYANLARA DRESDEN'İN MİMARİ GELİŞİMİNİN KUŞBAKIŞI GÖRÜNÜMÜNÜ; BİRKAÇ KIŞININ DEHÂSİ SAYESİNDE MÜZİK ALANINDAKİ İLERLEMESİNİ SUNMAYI AMAÇLIYOR; BİR DE MÜZESİNİ, SÜRELİ İZLENİMLER ARAYANLARIN SEÇECEKLERİ YER HALİNE GETİREN BAZI SANAT ŞAHESERLERİ ÜZERİNE DİKKATİ ÇEKİYOR.

Biraz ötede, şu tarihsel açıklamayı okudum:

1760 YILINDA, DRESDEN, PRUSYALILARIN KUŞATMASINA KATLANMAK ZORUNDA

KALDI. 15 TEMMUZ GÜNÜ TOP ATEŞİ BAŞLADI. RESİM MÜZESİ ALEV ALDI. PEK ÇOK TABLO KÖNİGSTEİN'E TAŞINMIŞTI, AMA BAZILARI MERMİ PARÇALARINDAN CİDDİ ZARAR GÖRDÜ, ÖZELLİKLE DE FRANCA'NIN «İSA' NİN VAFTİZİ» ADLI RESMİ. ÜSTELİK, DÜŞMANIN HAREKETLERİNİN GECE GÜNDÜZ İZLENDİĞİ GÖRKEMLİ KREUZKİRCHEN ÇAN KULESİ ALEVLER İÇİNDEYDİ. AZ SONRA DA YIKILACAKTI. KREUZKİRCHEN'İN ACI YAZGISININ TERSİNE, PRUSYA'LILARIN MERMİLERİ FRAUENKİRCHEN'İN TAŞ KUBBESİNİN EĞİMLERİ ÜZERİNDE DOLU TANELERİ GİBİ ZIPLAYIP DURDU. YENİ İŞGAL ETTİĞİ YERLERİN EN ÖNEMLİ NOKTASI GLATZ'İN DÜŞTÜĞÜNÜ ÖĞRENTİNCE, FRIEDRICH KUŞATMADAN VAZGEÇMEK ZORUNDA KALDI. «HER ŞEYİ YİTİRMEK İÇİN SİLEZYA'YA YÖNELMEK ZORUNDAYIZ.»

DRESDEN KORKUNÇ BİR BİÇİMDE YAKILIP YIKILDI. GOETHE, GENÇ BİR ÖĞRENCİYKEN ŞEHİRİ ZİYARET ETTİĞİNDE, HÂLÂ GÖRÜLEN ACINACAK HALDEKİ YIKINTILARLA KARŞILAŞTI: «FRAUENKİRCHEN'İN KUBBESİNDEN ŞEHİRİN O CANIM DÜZENİNİN ORTASINA SERPİŞTİRİLMİŞ, ACINACAK HALDEKİ YIKINTILARI GÖRÜYORDUM; BU ARADA KİLİSE HADEMESİ, KİLİSEYİ VE KUBBESİNİ HİÇ İSTENMEYECEK BİR FELAKETE KARŞI KORUMAYI AKIL EDEBİLEN VE BUNLARI MERMİLERİN YIKAMAYACAĞI BİR SAĞLAMLIKTA YAPAN MİMARIN YETENEĞİNİ ÖVÜYORDU,

İYİ YÜREKLİ HADEME HER YANDAKİ YIKINTILARI BANA GÖSTEREREK, DÜŞÜNCELİ DÜŞÜNCELİ ŞU SÖZLERİ SÖYLEDİ: 'İŞTE, DÜŞMANIN YAPTIĞI!'

İki küçük kız ve ben, Delaware nehrini George Washington'un geçtiği yerden geçtik. Ertesi sabah Uluslararası New York Fuarına gittik, orada Ford ve Walt Disney'e göre geçmişin, General Motors'a göre de geleceğin neye benzediğini gördük.

Ben bugünden kuşku duyarak kendi kendime sordum: Boyutları, derinliği, bana düşen payı' nelerdi?

Bunun ardından, iki yıl süreyle Iowa Üniversitesinin ünlü Yazarlar Semineri'nde yaratıcı yazı tekniği dersi verdim. Birkaç kez başımı püsküllü belalara soktum, yine de her birinden paçayı sıyırdım. Derslerimi öğleden sonraları veriyordum. Sabahları yazıyordum. Her gelene evde olmadığımı söyletiyordum. Dresden hakkındaki ünlü kitabım üzerinde çalışıyordum.

O sıra Seymour Lawrence adındaki çok sevimli bir bay bana üç kitaplık bir anlaşma teklif etti, kendisine şu cevabı verdim: «Kabul, ilki Dresden hakkındaki ünlü kitabım olacak.»

Seymour Lawrence'in dostları ona, «Sam»

derler. Şimdi Şam'a sesleniyordum: «Sam, işte kitap!»

Kitap çok kısa, karışık ve dağınık, Sam; çünkü bir kıyım hakkında akli başında hiç bir şey söylenemez. Herkesin bir daha hiç bir şeyi arzulamamak ya da herhangi bir şey söylemek için öldüğü sanılır. Bir kıyımın ertesinde her şeyin sakin olması gereklidir; öyledir de gerçekten, kuşların dışında.

Peki, o zaman kuşlar ne der? Bir kıyım hakkında ne denebilirse, «cik-cik-cik» gibisinden bir şey mi?»

Oğullarıma hangi koşullarda olursa olsun kıyımlara katılmaya hakları olmadığını, düşmanlarının öldürüldüğü haberinin onlara ne hoşnutluk ne de herhangi bir sevinç sağlaması gerektiğini anlattım.

Yok edici araçlar yapan şirketler hesabına çalışmamalarını ve bu tür araçlara ihtiyacımız olduğunu söyleyenlerden nefret ettiklerini göstermelerini de kabul ettirdim.

Daha önce de belirttiğim gibi: Dostum O'Hare'yle birlikte kısa süre önce Dresden'e döndüm. Hamburg'da, Batı Berlin'de, Doğu Ber-

lin'de, Viyana'da, Salzburg'da, Helsinki'de ve hatta Leningrad'da bol bol eğlendik. Daha sonra yazacağım hayalî öykülerde kullanacağım bu gerçek çevreleri incelemek benim için çok iyiydi. Bu hikâyelerden biri RUS BAROKU olacak. Bir başkası ÖPMEK YASAK, ötekiler DOLAR BAR ya da TALİHİMİZ OLURSA, falan filan.

Falan filan.

Bir Lufthansa uçağının Boston üzerinden Filadelfiya'yı Frankfurt'a bağladığı söyleniyordu. O'Hare, Filadelfiya'dan binecekti, ben de Boston'dan ve gidecektik. Ama Boston'u sis bastığından uçak Filadelfiya'dan doğru Frankfurt'a uçtu. Ben Boston'un sisinde hayalete dönmüştüm. Lufthansa beni, başka görünmeyen adamlarla birlikte taksiye yükledi ve bir hayalet-gece geçirmek üzere bir motele postaladı.

Saatlar geçmiyordu. Biri saatlarla eğleniyordu, hem yalnız elektrikli duvar saatlarıyla değil, kurgularla da. Kol saatimin akrebi bir kez, oynuyor, aradan bir yıl geçiyor, sonra yeniden bir küçük sıçrama yapıyordu.

Elimden bir şey gelmezdi. Dünyalı olarak saatların dediğine boyun eğmek zorundaydım ve de takvimlerin.

Yolda okumak niyetiyle iki kitap almıştım. Biri, Theodore Roethke'nin RÜZGARA SAVRULAN SÖZLER'iydi ve içinde şunları buldum:

UYKUYA UYANIYORUM, UYANDIRMADAN
UYANIŞI,
KORKTUĞUMUN İÇİNDE YOKLUYORUM
YAZGIMI.
GİDEREK ÖĞRENİYORUM GİTMEM
GEREKEN YERİ.

öteki kitabım Erika Osîrovsky'nin CELİNE VE SEZGİSİ'ycfi. Geline Birinci Dünya Savaşın-
da kafası kırılana dek yîğil bir Fransız askeri
olmuştu. Bu olaydan sonra uyku uyuyamadı ve
kafasının içi gürültüyle çınladı durdu. Doktor
oldu, gündüzleri yoksullara baktı ve geceleri
garip romanlar yazdı, ölümle dansetmeden sa-
nat manat yapılamaz, diye yazıyordu.

GERÇEK ÖLÜMDÜR, diyordu. ONA KAR-
ŞI EFENDİCE SAVAŞTIM, ELİMDEN GELDİĞİ
KADAR... EĞLENDİM, ONUNLA KAFA ÇEKTİM,
DANSETTİM, İŞTAHLANDIRDIM MÜMKÜN OL-
DUĞUNCA!... SÜSLEDİM, GIDIKLADIM?...

Zaman kafasını kurcalıyordu. Miss Ost-
rovsky KREDİLİ ÖLÜM (Mort à Credit) de, Ce-
line'nin caddeleri kalabalığın hareketinin dur-
masını dilediği şaşkırtıcı bölümü hatırlatıyordu.
Celine, kağıt üzerinde haykırıyordu: DURSUN-
LAR,. HİÇ KIPIRDAMASINLAR ARTIK! ŞÖYLE
BİR YERLEŞSİNLER!.. HİÇ KIPIRDAMAMAK
ÜZERE!.. BİR DAHA GÖRÜLMESİN GİTTİKLERİ.

Büyük yıkım öyküleri peşinde motel odasındaki Kutsal Kitap'ı karıştırdım durdum. VE LUT, TSOAR'A GELDİĞİ ZAMAN, GÜNEŞ YER ÜZERİNE DOĞMUŞTU. VE RAB, SODOM ÜZERİNE VE GOMORRA ÜZERİNE GÖKLERDEN KÜKÜRT VE ATEŞ YAĞDIRDI. O ŞEHİRLERİ, BÜTÜN OVAYI VE ŞEHİRLERDE OTURANLARIN HEPSİN! VE TOPRAĞIN BİTKİLERİN! YOK ETTİ.

Hayat bu.

iki şehrin halk! ahlaksız kişilerdi, bu iyi bilinir. Onlardan kurtulan yeryüzü çok daha iyidir.

Ve Lut'un karısı, bilinir ki dönüp bu insanlara ve yıkık evlerine bakmama emrini aldı. Ama kadın başını arkaya çevirdi, onu bundan ötürü seviyorum çünkü yaptığı öyle insancaydı ki.

Bu nedenle de tuzdan bir heykele döndürüldü.'Hayat bu.

Geriye bakmak yapılacak şey mi? Bir daha bunu kesinlikle tekrarlamayacağım.

Şimdi savaşla ilgili kitabımı bitirdim. Bundan sonra yazacağım daha eğlendirici olacak,

Bu başarısız; önceden biliniyordu, tuzdan bir heykelin eseri olduğuna göre. Şöyle başlıyor:

DİNLEYİN:

BILLY PİLGRİM ZAMANDAN KOPTU

Ve şöyle bitiyor:

CİK-CİK-CİK?

BÖLÜM 2

Dinleyin:

Billy Pilgrim zamandan koptu.

Billy bunak bir dul herif olarak uyudu ve gözlerini evlendiği gün açtı. 1955'de bir kapıdan girdi; 1941'de başka bir kapıdan çıktı. Aynı kapıdan bir daha geçti. Kendini 1963'de bulmak için. Birkaç kez kendi doğumunda ve ölümünde bulunduğu, canı çektikçe aradaki olayları ziyaret ettiğini söylüyor.

Billy artık zamanı ancak kesik kesik yakalayabiliyor, yönüne kendi kendine karar vermiyor, yolculuklar da ille matrak değil. Sürekli heyecan çektiğini söylüyor, çünkü bir sonraki rolünü hayatının hangi bölümünde oynamak zorunda kalacağını hiç bilmiyor.

Billy 1922 yılında, New York eyaletinin Ilium şehrinde, oranın erkek berberinin tek çocuğu olarak doğdu. Antika görünümlü bir çocuktu, uzun boylu ve laçka, Coca-Cola şişesi yapılı bir yeni yetmeye dönüştü. Ilium lisesinden sı-

nının ilk üçte biri arasında mezun oldu ve ikinci Dünya Savaşında askere alınmadan, ilium gözlükçülük okulunun gece derslerine altı ay devam etti. Babası savaş sırasında bir av kazası sonucu öldü. Hayat bu.

Billy askerlik hayatını Avrupa'dayken piyade tanıdı ve Almanlar tarafından tutsak edildi. 1945'de bir iyihal belgesiyle terhis edildikten sonra yeniden Ilium gözlükçülük okuluna yazıldı, öğreniminin son yılında, okulun kurucusu ve müdürünün kızıyla nişanlandı, sonra da hafif bir sinir rahatsızlığı geçirdi.

Placide gölü yakınındaki bir askerî hastanede tedavi edildi, kendisine bir sürü elektroşok yapıldıktan sonra evine gönderildi. Nişanlısıyla evlendi, öğrenimini tamamladı ve kayınpederinin yardımıyla Ilium'da kendi işini kurdu. Demir-Döküm Şirketi'nin orada bulunmasından ötürü Ilium, özellikle gözlükçüler için verimli bir şehirdir. Yönetmelik her memurun, üretim bölgesinde takılması gereken bir güvenlik gözlüğü bulundurmasını zorunlu tutar. D.D. Şti. Ilium'da atmış sekiz bin kişi çalışmaktadır. Bu da epey cam-çerçeve demektir.

Parayı getiren de çerçevelerdir.

Billy zengin oldu. İki çocuğu doğdu. Barbara ve Robert. Sırası gelince, kızı başka bir gözliikçüyle evlendi ve Billy damadına bir iş yeri açtı. Oğlu Robert üsede elle tutulur bir şey yapmadı, ama çok genç yaşta ünlü paraşütçü birliği Yeşil Bereliler'e katıldı. Duruldu, iyi bir delikanlı oldu ve Vietnam'da savaştı.

1968 başında, Billy'nin de aralarında bulunduğu bir grup gözlükçü ilium'dan Montreal'deki uluslararası gözlükçülük kongresine gitmek üzere bir uçak kiraladılar. Uçak Vermont'da Sugarbush dağının tepesine çarpıp parçalandı. Billy dışında herkes öldü. Hayat bu.

Billy, Vermont'daki bir klinikte kendini topiarırken, karısı kaza sonucu, karbonmonoksit gazıyla boğularak öldü. Hayat bu.

Billy uçak kazasından sonra iyileşip Ilium'a döndüğünde bir süre rahat durdu. Korkunç bir yara izi tepesini boydan boya çiziyordu. İşinin başına dönmedi. Kendine bir kahya tuttu. Kızı da aşağı yukarı her gün ona uğruyordu.

Ve derken, kimseye haber vermeden, New York'un yolunu tuttu; radyoda bütün gece süren bir sözlü yayına katıldı. Zamandan koptuğunu açıkladı. 1967'de bir uçan daire tarafından kaçırıldığını da söyledi. Uçan dairenin Tralfamadore gezegeninden geldiğini belirtiyordu. Bir hayvanat bahçesinde çırılçıplak göstermek için götürmüşlerdi onu Tralfamadore'ye. Bir dünyalı kadınla, Çılgın Montana adlı eski bir sinema oyuncusuyla çiftleştirmişlerdi.

ilium'da bazı gece kuşları, Büly'nin radyo konuşmasını işitti. Ve içlerinden biri, kızı Barbara'ya telefon etti. Barbara allak bullak oldu. Kocasıyla New York'a gidip Billy'yi geri getirdiler. Billy tatlılıkla, radyoda söylediklerinin hepsinin doğru olduğunu savunuyordu. Kızının düşün gecesı, Tralfamadore'liler tarafından kaçırıldığını belirtiyordu. Ona bakılırsa bu oıay farkedilmemişti, çünkü Tralfamadore'liler zamandaki bir çatlaktan yararlanarak onu kaçırmışlardı; öyle ki, Dünya'dan saniyenin binde biri kadar uzaklaşmaksızın Tralfamadore'de yıllarca kalmıştı.

Bir ay olaysız geçti; sonra Biliy, ilium'un HABERLER KILAVUZU gazetesine bir mektup yazdı ve mektup yayımlandı. Bunda, Tralfamadore'deki yaratıklar anlatılıyordu.

İki karış boyunda, yemyeşil, sürahi biçiminde çıkıyorlardı ortaya. Vantuzları yere yapıştı ve büyük esnekliği olan antenleri genellikle gökyüzüne çevriliydi. Her antenin ucunda, avucunda yeşil bir göz bulunan küçük bir e! bulunuyordu. Bu yaratıklar çok iyi duygular taşıyor ve dört boyutu algılayabiliyorlardı. Ancak üç boyutu algılayabilen Dünyalılara acı-maktaydılar. Onlara bir sürü harika şey öğren-meye hazırđılar, özellikle de zaman konusun-da! Billy bir sonraki mektubunda bu harika şeylerden birkaçını açıklayacağına söz veriyordu.

ikinci mektubunu hazırlarken iiki basıldı, ikinci mektup şöyle başlıyordu:

«Tralfamadore'de öğrendiğim en önemli şey, kişinin öldüğünde sadece öümüő gibi göründüğüdür. Geçmişte pekâlâ yaşamaya devam eder, dolayısıyla da cenazesinde ağlamak çok gülünçtür. Bütün anlar, geçmiş, bugün ve gelecek her zaman varolmuştur, sonsuzluğa dek varolacaktır. Tralfamadore'liier bir bakışta değişik, çağları kapsayabilecek yetenektedirler; örneğin, bizlerin bir bakışta Kayalık Dağların bir dizisini görebilmemiz gibi. Anların sürekliliğini farkederek ve bunlardan ilgilendikleri her birine bağlanabilirler. Dakikaların tespah taneleri gibi birbirini izlediği ve geçti mi bir daha geri gelmeyeceğine inanmak bir Dünyalı yanılgısından başka şey değildir.

«Tralfamadore'li, bir ölü karşısında, ölünnün özellikle o an kötü durumda olduğunu, ama aynı kişinin pek çok başka anlarda sağlıklı yaşadığını düşünmekle yetinir: Bugün, birinin öldüğünü duyduğuma sadece omuz silker ve Tralfamadore'ülerin ölüer hakkında söyledikleri şu sözü tekrarlarım: «HAYAT BU.»

Billy boş evinin bodrumundaki oyun odasında mektubuna çalışıyordu. Kahyanın izin günüydü. Odada eski bir yazı makinesi vardı, iğrenç bir şey. Koskoca bir akümülatör ağırlığındaydı. Billy'nin bunu uzağa taşıması güçtü, bu nedenle yazısını başka yerde değil de oyun odasında yazıyordu.

Kalorifer çalışmıyordu. Bir sıçan, termostat tellerinden birinin dış kaplamasını kemirmişti. Isı evin içinde on dereceye düşmüştü ama, Billy'nin aldırıldığı bile yoktu. Sıkı da giyinmemişti, akşam üstü olduğu halde yalın ayak ve pijamalıydı, banyodan çıkmıştı üstelik. Çıplak ayakları mor ve fildişi karışımı bir renkteydi.

Ama yine de yüreği kızgın bir kordu. Bu yüreği şişiren, yakında zamanla ilgili gerçeği açıklayarak pek çok kişiyi rahatlatacağına olan inancıydı. Üst kattaki giriş kapısının zili durmadan çalıyordu. Yukarda sabırsızlanıp duran, kızı Barbara'ydı. Sonunda kendi anahtarıyla kapıyı açtı, bağırarak tepesinden geçti. «Baba, babacığım, neredesin?» Falan filan.

Billy ona cevap vermiyordu; öyle ki, Barbara ölüsünü bulacağını sanarak neredeyse bir sinir nöbeti geçirdi. Sonunda aklına gelen en son yere, oyun salonuna göz attı.

«Neden cevap vermedin sana seslendiğimde?» diye sordu oyun salonunun kapı ağzında dikilen Barbara. Elinde bir akşam gazetesi vardı: Billy'nin, Tralfamadore'li dostlarını anlattığı gazete.

«Seni işitmedim bile,» dedi Billy.

O anın senaryosu şöyleydi: Barbara sadece yirmi bir yaşındaydı, ama topu topu kırk altı yaşında olmasına rağmen babasının uçak kazası yüzünden erken bunama olduğunu sanıyordu. Annesinin cenazesiyle ilgili işleri gör-

mesi, Billy'ye bir kâhya bulması, her işi ama her işi yapması gerektiğinden kendini aile reisi sayıyordu. Üstelik, Barbara ve kocası, Biily'nin çok yükü olan başka işlerini de üstlenmişlerdi. Billy artık ticareti umursamaz görüldüğünden, gencecik omuzlara çöken bunca sorumluluk onu cadiya çevirmişti. Bu arada Billy, Barbara'yı ve bütün herkesi bunamadığına inandırmak amacıyla saygıdeğerliğine dört elle sarılıyor, ama buna karşılık kendini basit ticaretten çok daha önemli bir işe veriyordu.

Artık onu meşgul eden, Dünyalıların ruhlarına düzeltici camlar öğütlemekten başka şey değildi. Sürüyle yitik ve şaşkın ruh bulunduğunu düşünüyordu Billy. Nedeni de, Tralfamadore'li küçük ve yeşil dostları kadar açık seçik görememeleriydi.

«Baba, bana yalan söyleme,» dedi Barbara. «Gırtlığımı yırtarcasına bağırduğımda beni işitiğini çok iyi biliyorum.» Lobutu andıran bacakları bir yana bırakılırsa, hiç de çirkin sayılmayacak bir kızdı. Şimdilik gazetede yayımlanan mektup konusunda ateş püskürüyordu. Yalnız kendisini değil, kendisiyle ilgili herkesi de gülünç durumda bıraktığını söylüyordu.

«Baba, baba, baba,» dedi Barbara; «seni ne yapacağız? Annenin bulunduğu yerin bir benzerine de seni yerleştirmeye zorlamak mı istiyorsun bizleri?» Biily'nin annesi hâlâ hayattay-

ci. üium yakınlarında, Çamlık adı verilen yerdeki bir huzurevinde yatalak yaşıyordu.

«Mektubumda seni bu kadar öfkeliendiren ne var?» diye sordu Billy.

«Bunların hepsi zırva. Hiç biri doğru değil!»

«Hepsi doğru.» Biily'nin öfkesi Barbara'nının düzeyine çıkmayacaktı. Hiç bir şeye sinirlenmezdi. Onunla olmanın en güzel yanındı bu.

«Traifamadore diye bir gezegen yok.»

«Dünya'dan bakıldığında seçilmez, söylemek istediğin buysa,» dedi Billy. Traifamadore'den de Dünya seçilmez, ikisi de miniciktir. Birbirlerinden büyük uzaklıkta.»

«TRALFAMADORE gibi garip bir adı nereden bulup çıkardın?»

«Orada yaşayan yaratıkların gezegene verdikleri ad bu.»

«Tanrım!» diye bağırdı Barbara ve ona sırtını döndü. Kızgınlığını daha iyi göstermek için el çırpıyordu. «Sana basit bir soru sorabilir miyim?»

«Kuşkusuz.»

«Nasıl oldu da uçak kazasından önce bütün bunlara hiç değinmedin?»

«Sırasının geldiğine inanmıyordum.»

Böylece sürüp gitti. Billy zamandan ilk kez 1944 yılında, Traifamadore gezisinden çok önce koptuğunu söyledi. Tralfamadore'lilerin bu-

nunia hiç ilgileri yoktu. Gerçekten de, olup bitenler konusunda onu sadece aydınlatmakla yetinmişlerdi.

Billy önce ikinci Dünya Savaşı sırasında zamandan koptu. O sıra birlik papazının yardımcısıydı. Papaz yardımcıları genellikle Amerikan ordusunun maskaralarıdır. Billy de istisna sayılmazdı. Düşmana zarar vermek ya da dostlarına yardımcı olmak yeteneğinden yoksundu. İşin doğrusu, dostu da yoktu. Vaaz veren birine uşaklık ediyor, ne rütbece yükselmeyi ne de madalya almayı umuyor, silah taşımıyor, alçak gönüllülükle askerlerin çoğunun yüreğini kaldıran bir aşk İsa'sına inanıyordu.

Güney Karolinadaki manevralar sırasında Billy, su geçirmez, simsiyah, küçük bir harmonyumda onlara çocukluğundan beri bildiği kantikleri çalıyordu. Aracın otuz dokuz tuşu ve iki tür sesi vardı:

VOX HUMANA (İnsan sesi) ve VOX CELESTE (boğuk ve tatlı ses). Billy aynı zamanda taşınabilir mihraba da göz kulaktı; kirli paslı, yeşil renkte, ayakları açılıp kapanabilen bir sandıktı bu. Koyu kırmızı kadife kaplıydı, kıpkırmızı kadifenin ortasındaki girintide bir Kutsal Kitap'la gümüş suyuna batırılmış bir alüminyum haç uyukluyordu.

Mihrap ve harmonyum, New Jersey'i Camden şehrinde bir elektrik süpürgesi fabrikasında yapılmıştı ve bunu büyük saflıkla itiraf ediyorlardı.

Bir talim günü Billy, sözlerini Martin Luther'in yazdığı Johann Sebastian Bach'ın bestesi «Yenilmez Bir Kaledir Tanrımız»ı tıngırdatıyordu. Bir pazar sabahıydı. Billy ve emrinde çalıştığı papaz, Karolina'daki bir tepenin yamacına aşağı yukarı elli askerlik bir mümin grubu toplamışlardı. Bir gözlemci göründü. Ortalık, kuramsal olarak savaşı kimin kazanıp kimin kaybedeceğini, kimin yaşayıp kimin öleceğini söyleyen bu türden adamlarla kaynaşıyordu.

Gözcünün gülünç bir haberi vardı. Müminler, gökteki bir hayalî düşman tarafından sözde keşfedilmişlerdi. Hepsi de şimdi kuramsal olarak ölüyordu. Sözde cesetler kahkahayı bastılar ve iştahla öğle yemeğine saldırdılar.

Yıllar sonra olayı hatırladığında Billy bu ölümle, serüvenin Tralfamadore'ci yanını farketti; ölü olmak ve aynı zamanda yemek yemek. Manevralar sona ermekte olduğundan Billy'ye özel bir izin verildi, çünkü New York eyaletinin Ilium şehrinde erkek berberi olan babası, geyik avı sırasında bir arkadaşı tarafından öldürülmüştü. Hayat bu.

Billy izinden döndüğünde yola çıkma emrini aldı. Lüksemburg'da savaşan bir piyade alayının karargah bölüğünde ona ihtiyaç vardı. Alay papazının yardımcısı harekât sırasında ölmüştü. Hayat bu.

Billy'nin alaya katıldığı sıra, Almanlar ünlü Bastogne savaşında bu alayı yok etmeye çalışıyorlardı. Billy yardım edeceği papazla hiç tanışmadı, miğfer ya da postal bile verilmedi kendisine. 1944 aralığı, son önemli Alman saldırısının sürdüğü bir dönemdi.

Billy paçayı sıyırdı, ama yeni Alman hatlarının epey gerisinde aptal aptal dolaşıyordu. Yönünü onun kadar yitirmemiş üç serseri, kendilerine katılmasına izin verdiler. İçlerinden ikisi keşif kolu görevlisiydi, üçüncü de bazukacı. Ne kimlikleri vardı ne yiyecekleri. Almanlara yakalanmamak için, tarlalarda gitgide derinleşen sessizliklere vuruyorlardı kendilerini. Karla besleniyorlardı.

Tek sıra halinde ilerliyorlardı, önde tüfekleri de olan kurnaz, çevik, sessiz keşif kolu görevlileri vardı. Arkadan kaba saba, beceriksiz, bir elinde 45'lik Kolt tabancası ve ötekinde kasatmasıyla Almanları uzak tutacağını iddia eden bazukacı geliyordu.

En sonda da eli boş, somurtuk ve ölüme hazır Billy Pilgrim. Billy uzaktan farkediliyordu: Bir seksen beş boyunda ve belden yukarısı kibrit kutusu biçiminde. Ne miğferi vardı, ne kaputu, ne silahı, ne postalı. Herkesin giydiği türden, kötü, babasının cenazesi için satın aldığı pabuçları giyyordu. Bir topuğunu yitirmişti, bu da onu bir aşağı bir yukarı, bir aşağı bir yukarı hoplatıp duruyordu. Bu istem dışı sıçramalar, bir aşağı bir yukarı, bir aşağı bir yukarı, kalçalarını büyük bir işkenceye sokuyordu.

Bir talim günü Billy, sözlerini Martin Luther'in yazdığı Johann Sebastian Bach'ın bestesi «Yenilmez Bir Kaledir Tanrımız»ı tıngırdatıyordu. Bir pazar sabahıydı. Billy ve emrinde çalıştığı papaz, Karolina'daki bir tepenin yamacına aşağı yukarı elli askerlik bir mümin grubu toplamışlardı. Bir gözlemci göründü. Ortalık, kuramsal olarak savaşı kimin kazanıp kimin kaybedeceğini, kimin yaşayıp kimin öleceğini söyleyen bu türden adamlarla kaynaşıyordu.

Gözcünün gülünç bir haberi vardı. Müminler, gökteki bir hayalî düşman tarafından sözde keşfedilmişlerdi. Hepsi de şimdi kuramsal olarak ölüyordu. Sözde cesetler kahkahayı bastılar ve iştahla öğle yemeğine saldırdılar.

Yıllar sonra olayı hatırladığında Billy bu ölümle, serüvenin Tralfamadore'ci yanını farketti; ölü olmak ve aynı zamanda yemek yemek. Manevralar sona ermekte olduğundan Billy'ye özel bir izin verildi, çünkü New York eyaletinin Ilium şehrinde erkek berberi olan babası, geyik avı sırasında bir arkadaşı tarafından öldürülmüştü. Hayat bu.

Billy izinden döndüğünde yola çıkma emrini aldı. Lüksemburg'da savaşan bir piyade alayının karargah bölüğünde ona ihtiyaç vardı. Alay papazının yardımcısı harekât sırasında ölmüştü. Hayat bu.

Billy'nin alaya katıldığı sıra, Almanlar ünlü Bastogne savaşında bu alayı yok etmeye çalışıyorlardı. Billy yardım edeceği papazla hiç tanışmadı, miğfer ya da postal bile verilmedi kendisine. 1944 aralığı, son önemli Alman saldırısının sürdüğü bir dönemdi.

Billy paçayı sıyırdı, ama yeni Alman hatlarının epey gerisinde aptal aptal dolaşıyordu. Yönünü onun kadar yitirmemiş üç serseri, kendilerine katılmasına izin verdiler. İçlerinden ikisi keşif kolu görevlisiydi, üçüncü de bazukacı. Ne kimlikleri vardı ne yiyecekleri. Almanlara yakalanmamak için, tarlalarda gitgide derinleşen sessizliklere vuruyorlardı kendilerini. Karla besleniyorlardı.

Tek sıra halinde ilerliyorlardı, önde tüfekleri de olan kurnaz, çevik, sessiz keşif kolu görevlileri vardı. Arkadan kaba saba, beceriksiz, bir elinde 45'lik Kolt tabancası ve ötekinde kasatmasıyla Almanları uzak tutacağını iddia eden bazukacı geliyordu.

En sonda da eli boş, somurtuk ve ölüme hazır Billy Pilgrim. Billy uzaktan farkediliyordu: Bir seksen beş boyunda ve belden yukarısı kibrit kutusu biçiminde. Ne miğferi vardı, ne kaputu, ne silahı, ne postalı. Herkesin giydiği türden, kötü, babasının cenazesi için satın aldığı pabuçları giyyordu. Bir topuğunu yitirmişti, bu da onu bir aşağı bir yukarı, bir aşağı bir yukarı hoplatıp duruyordu. Bu istem dışı sıçramalar, bir aşağı bir yukarı, bir aşağı bir yukarı, kalçalarını büyük bir işkenceye sokuyordu.

Bir savaş giysisinin ince üstlüğü vardı sırtında, kaba yünden bir gömlek ve bir pantolonla tere batmış uzun iç çamaşırları. Dört kişi için de tek sakallı oldu. Sakalı rasgele uzamıştı. Billy yirmi birine yeni bastığı halde bu sakal beyaz kıllarla doluydu. Üstüne üstlük saçları da seyreliyordu. Rüzgar, soğuk, harcadığı güç, yüzünün rengini mora dönüştürmüştü.

Onda askerlikle ilgili hiç bir yan yoktu. Her şeyiyle pis bir turnayı andırıyordu.

Üç gündür yürümekteydiler ki biri onlara uzaktan nişan aldı, parke taşı kaplı dar bir yolu geçerlerken dört el ateş edildi, ilk kurşun keşif kolu görevlilerine atılmıştı. Sonraki de Karanlık Roland adındaki bazukacıya.

Üçüncüsü, ölümcül arı kulaklarında vızladığında yolun orta yerine çakılıp kalan pis turnaya. Billy saygı doluydu, atıcıya ikinci bir fırsat tanıyordu. Savaş kuralları konusundaki bozguncu inancına göre, atıcıya hep ikinci bir fırsat verilmesi doğaldı. Beklenen kurşun Billy'nin dizlerini birkaç santim farkla ıskaladı, çıkardığı gürültüye bakılırsa, yerde birkaç kere sekti.

Karanlık Roland ve keşif kolu görevlileri hendekte tam siper uzanmışlardı. Karanlık, Billy'ye doğru homurdandı: «Çekil oradan, keriz lağımıcı.» Bu son söz, 1944 yılında henüz Beyaz'ların dilinin yenilik bölümünde yer alıyordu. Kimseye arkadan yaklaşmamış olan Billy için, şaşırtıcı ve tepeden tırnağıa yeniydi bu sözcük ve

görevini yaptı, Billy'yi sersemlikten sıyrıp yolun kıyısına attı.

«Hayatını bir kez daha kurtardım, sersem,» diye seslendi Karanlık, hendekten Billy'ye. Küfürlerin, şapkaların, yürütmek için kıcına kıcına indirdiği tekmelerinin desteğiyle zamanını Billy'nin hayatını kurtarmakla geçirmeye başlayalı epey oluyordu.

Ona kesinlikle acımasız davranmak gerekliydi, çünkü Billy hayatını korumak için herhangi bir şey yapmak istemiyordu. Her şeyden vazgeçmek niyetindeydi. Üşüyordu, açtı, pusulayı şaşırmıştı, yeteneksizdi. Üçüncü günün sonunda uykuyla uyanıklık, yürümekle hareketsizlik arasında pek fark göremiyordu.

Bütün dileği rahat bırakılmaktı. «Çocuklar, bensiz devam edin yolunuza,» diye tekrarlıyordu durmadan.

Billy gibi Karanlık da aceminin tekiydi. O da saflar arasındaki boş yerleri dolduruyordu. Bir tankın subay ve erlerine 57 milimetrelilik bir tanksavar topuyla elde kalan tek mermiyi atmakta yardımcı olmuştu. Yırtilan kumaşa benzer bir gürültü çıkarmıştı atış; Yaradan'ın pantolonunun önündeki fermuar aşağı çekiliyormuş gibi. Top, on metre uzunluğunda bir lehimci lambasının alev alev diliyle karı ve bitki örtüsünü yok ediyordu. Alev yere kara bir ok kaza-

rak Almanlara gizlendikleri yeri gösterdi. Hedef ıskalanmıştı.

Bir Kaplan'dı ıskaladıkları. Sümüğünü çekerek 88 milimetrelık burnunu çevirdi, oku farketti. Tükürdü. Bir tek Karanlık sıyırdı paçayı. Hayat bu.

Topu topu on sekiz yaşındaki Karanlık Roland, büyük bölümü Pensilvanya eyaletinin Pittsburgh şehrinde geçen mutsuz bir çocukluğun sonuna ulaşıyordu. Pittsburgh'da seveni yoktu pek. Mankafa, şişko ve kabadayı olduğu, yıkanmak için çaba harcarsa bile leş gibi koktuğu için kendisine kötü gözle bakılıyordu. Pittsburgh'da, ona katlanamayan kişiler hep yüz üstü bırakıyorlardı Karanlık'ı.

Bu da onu canından bezdiriyordu. Yüz üstü bırakılır bırakılmaz, namı öncekinden daha da kötü birini buluyor ve kırk yıllık dost gibi şakalaşıyordu onunla. Ardından da herife esaslı bir sopa atmak için bir bahane buluyordu.

Hep aynı şeydi. Karanlık, müstakbel kurbanlarıyla çılgınca sapık kanlı ilişkiler kuruyordu. Onlara babasının koleksiyonundaki ateşli silahlardan, enli palalardan, işkence araçlarından, şiş ve sivriltilmiş kazıklardan söz ediyordu. Mesleği muslukçuluk olan Karanlık'ın babası, gerçekten bu tür şeyleri arıyordu ve bütün araç-gereçleri dört bin dolara sigortalamıştı. Yalnız iş görmezdi. Böyle oyuncaklara

meraklı kişilerden oluşan önemli bir derneğin üyesiydi.

Babası bir gün, mutfakta kağıt tutacak olarak kullanması için annesine, başparmakları birbirine bitştiren yepyeni bir ispanyol kelepçesi armağan etmişti. Ayrıca, ayağı Nuremberg Meryem'inin otuz santim yüksekliğindeki kopyası olan bir de lamba verdi. Gerçek Meryem bir Orta Çağ işkence aracıydı, dıştan kadın görünüşünde ve içi sivri demirlerle kaplı bir çeşit kazan. Kazanın ön yarısı bir menteşeyle açılıp kapanabilen iki kanattan oluşuyordu. Suç işleyen bunun içine konuyor, sonra kanatlar yavaş yavaş itiliyordu. Gözlere raslayan yerde iki iğne vardı. Aşağısında açılan bir delikten kan damlıyordu.

Hayat bu.

Karanlık, Billy'ye Meryem'den ve kışındaki boşalım borusundan söz etmiş, bunun nasıl kullanıldığını tarif etmişti. Dumdum kurşunlarının sırrını açıklamıştı. Babasının Derringer'ini anlatmıştı, yelek cebinde taşınabilecek kadar küçük ama adamda «bir yarasanın kenarlarına değmeden geçebileceği büyüklükte delik açan» bir tabancaydı bu.

Karanlık 'küçümseyerek Billy'nin, pekmez yolunun ne olduğunu bilmediğine de bahse girdi. Billy bunun Meryem'in kışındaki delik olduğu görüşünü öne sürdü ama yanılmıştı. Pekmez yolunun, saldırma ya da kasaturanın üze-

rindeki pek derin sayılmayacak yiv olduğunu keşfetti.

Karanlık, okuduğu, sinemada gördüğü ya da radyoda işittiği en ince işkence öyküleriyle doyuruyordu onu; bunlara kendi keşfettiklerinin ayrıntılarını ekliyordu, içlerinden biri de dışçı frezesini adamın kulağına sokmakla ilgiliydi. Billy'ye en korkunç idam biçiminin hangisi olduğunu sordu. Karşısındakinin bu konuda bilgisi yoktu. Doğru cevabın şu olduğu ortaya çıktı: «Adamı çölde bir karınca yuvasının üzerine yerleştirirsin, çaktın mı? Sırt üstü yatırmak gereklidir, torbalarıyla aletini bala bularsın ve ölene kadar güneşe bakması için gözkapaklarını kesersin.» Hayat bu.

O sıra, kurşun yağmurundan sonra Billy ve keşif kolu görevlileriyle hendeğin dibine uzanmış bulunan -Karanlık, Billy'yi kamasını yakından incelemeye zorluyordu. Bu kama askerlikte taşınması zorunlu araç-gereç arasında yoktu. Babasının bir armağanıydı. Yirmi beş santim uzunluğunda, üçgen biçimindeydi. Kabzasındaki bakır halkalara Karanlık kalın ve küt parmaklarını geçiriyordu. Halkalar birleşik değildi. Her birinin sivri madenî uçları vardı.

Karanlık sivri uçları Billy'nin yanağına yaklaştırdı, yabanıl bir dostlukla kendini tutup onu dürttü. «Tadına bakmak hoşuna gider mi, ha? Söyleeee!» diye yalandı.

— Hayır, hiç hoşuma gitmez, karşılığını verdi Billy.

— Kamanın neden üçgen biçiminde olduğunu çakıyor musun?

— Hayır.

— Kapanmayan yaralar açmak için.

— Yok canım.

— Üç köşeli bir delik açar. Herifin birini sıradan bir bıçakla şişledin: Bir ilik açarsın sadece. Tamam mı? İnce bir delik çubuk kabuk bağlar. Doğru değil mi?

— Evet.

— Yuf olsun be sana. Ne bilirsin bu konuda? Sizin okullarınızda ne öğretirler ulan adama?

— Uzun süre okula gitmedim, diye özür diledi Billy. Bu da doğrudu. Topu topu altı ay öğrencilik yapmıştı, üstelik gerçek bir üniversitede bile değil. Ilium gözlükçüler okulunun gece derslerine devam ediyordu.

«Tembel, sen de,» dedi Karanlık acı bir sesle.

Billy omuz silkti.

«Hayat, senin kitaplarından çok başkadır. Göreceksin.»

Billy, yattığı hendeğin dibinde karşılık vermedi, çünkü konuşmayı sürdürme isteği duymuyordu. Oysa kanlı et konusunda biraz bilgisi olduğunu söylemek geçiyordu neredeyse içinden. Hiç değilse çocukluğunun her günü güneşin doğuş ve batışında acıyı, iğrenç yaraları seyretmişti. Ilium'daki küçük odasının duvarın-

da çok korkunç bir haç vardı. Sanatçının isa'nın vücudu üzerindeki bütün yaraları gösterişindeki ustalık karşısında bir askerî cerrah büyük hayranlık duyardı. Mızrak darbesi, dikenli çalıların bıraktığı yol, demir kancaların izi. Billy'nin isa'sı korkunç acılar içinde ölüyordu. Acıma uyandırıyordu.

Hayat bu.

Billy, duvarında asılı tüyler ürpertici bir haçla büyüdüğü halde Katolik değildi. Babasının dini yoktu. Annesi gerektikçe, şehirdeki birçok kilisenin orgcularının yerine org çalardı. Billy'yi hep gittiği yerlere götürür, ona biraz org çalmayı öğretirdi. Hangisinin doğru yolda olduğuna karar verir vermez kiliselerden birine katılacağını söylerdi.

Hiç bir zaman karar veremedi. Ama bir haç almak istiyordu, delice bir ihtirastı bu onda. Küçük ailenin ekonomik kriz yıllarında Batı'ya yaptığı bir yolculuk sırasında, Santa Fe'deki bir hediyelik eşya mağazasından bir haç satın aldı. Yığınla Amerikalı gibi, hediyelik eşya dükânlarından toplanan kıvrır-zıvır aracılığıyla anlamlı bir hayat kurmaya çalışıyordu.

Ve haç Billy Pilgrim'in duvarına asıldı.

İki keşif kolu görevlisi, tüfeklerinin ceviz ağacından kabzalarını okşayarak harekete geçme zamanının geldiğini mırıltıyla belirtirler, iş-

lerini bitirmek ya da yaralı olup olmadıklarını anlamak üzere kimse gelmemiş ve aradan on dakika geçmişti. Nişancı, her kimse, adamakıllı uzakta ve yapayalnızdı.

Dördü de, yeni bir yaylım ateşe yol açmadan hendeğin dışına süründüler. Talihsiz, kocaman memeli hayvanlar gibi —öyleydiler ya— bir ormana doğru sürüklendiler. Sonra ayağa kalkıp hızlı adımlarla yürümeye koyuldular. Orman karanlık ve çok eski çağlardan kalmaydı. Çam ağaçları askerler gibi sıralanmıştı. Ağaçların altında bitki örtüsü yoktu. On santim kalınlığında bir kar yeri kaplıyordu. Amerikalılar çağdaş bir dans el kitabının şemaları kadar bel'rgin izler bırakmadan edemezlerdi: BİR, Kİ, ÜÇ, DÖRT — BİR, Kİ, ÜÇ, DÖRT.

«Kapa çeneni!» diye emretti Karanlık Roland harekete geçerlerken Billy Pilgrim'e. Savaş için gözlerine kadar örtünen Karanlık, yağ tulumuna benziyordu. Kısa boylu ve enliydi.

Kendisine verilen bütün araç-gereç ve evinden gelen armağanlar sırtındaydı: Miğfer, miğfer altlığı, yün takke, atkı, eldiven, pamuklu iç çamaşırı, yünlü iç çamaşırı, yünlü gömlek, kazak, ceket, pardesü, pamuklu uzun don, yünlü uzun don, yünlü pantolon, pâmuklu çorap, yün çorap, savaş postalları, gaz maskesi, bidon, masrapa ve sahan, ilk yardım çantası, kasatura, su geçirmez çadır, kurşun geçirmez Kutsal Kitap, DÜŞMAN HAKKINDA BİLİNMESİ

GEREKENLER ve NEDEN SAVAŞIYORUZ adlı iki kitap, Karanlık'ın Almanlara «Genel Karargahınız nerede?» «Kaç Howitzer topunuz var?» gibi sorular sorması ya da «Teslim olun. Durumunuz umutsuz!» gibisinden bağırmasını sağlamak için Almanca terimlerin İngilizce ses uyuşuyla yazıldığı bir üçüncü kitap ve daha yığınla şey.

Karanlık, siper yastığı olduğu söylenen çok hafif bir tahta parçasını da yanından ayırmıyordu. İçinde «Zührevi Hastalıklara Karşı Korunmayı Sağlayan» iki dayanıklı prezervatifin bulunduğu mikrop geçirmeyen bir kutusu vardı. Onbaşılığa terfi etmeden kimseye göstermeyeceği bir düdüğe sahipti. Bir de, bir Shetland midillisiyle çiftleşmeye çalışan kadının açık saçık fotoğrafı. Billy Pilgrim'i, bunu birkaç kez seyretmeye zorlamıştı.

Kadın ve midilli meşe palamutunu andıran püsküllerin süslediği kadife kumaşların önünde poz veriyorlardı. İki yanlarında dorik sütunlar vardı. Bir sütunun önünde de, saksıda bir palmye . Karanlık'daki resim tarihin ilk açık-saçık fotoğrafının kopyasıydı. FOTOĞRAF sözcüğü 1839 yılında ortaya çıkmış, aynı yıl Louis J. M. Daguerre Fransız Akademisine, ince bir gümüş iyodür tabakasıyla kaplı gümüşlü madenden plaka üzerinde oluşan görüntünün cıva buharıyla karşılaştığında çıkarılabileceğini bildirmişti.

Tam iki yıl sonra 1841'de Daguerre'nin yardımcılarında biri olan André Le Fèvre, kadınla midillinin fotoğrafını birine satmaya çalıştığı için Tuileries bahçelerinde tutuklandı. Karanlık da elindeki resmi aynı yerden almıştı, Tuileries'den. Le Fèvre fotoğrafın sanat eseri olduğunu ve Yunan mitolojisini yeniden yaşatmaya çalıştığını savunuyordu. Sütunlarla palmiye'nin bunu ispatladığını söyledi.

Hangi efsaneyi canlandırdığı sorulduğunda Lu Fèvre kadının bir ölümlü ve midillinin bir tanrı olarak gösterildiği binlerce efsane bulunduğuna yemin etti.

Altı ay hapse mahkum edildi. Cezaevinde zatürreden öldü. Hayat bu.

Bily ve keşif kolu görevlileri sırası andırıyorlardı. Karanlık Roland'da bol bol yakılacak yağ vardı. Kalın yün giysilerinin, askılarının, örtülerinin altında o, harıl harıl yanan bir ocaktı. Billy ve ötekiler arasında sürekli gidip gelerek, kimsenin yollamadığı ve kimsenin istemediği sessiz mesajlar taşıyacak kadar enerjiyle dolup taşıyordu. Herhangi birinden çok daha fazla iş gördüğü için, komutan olması gerektiği aklına geldi.

öyle yüksek bir kaynama noktasına ulaşmıştı ki, bu durumda her türlü tehlike kavramını yitirmişti. Dış dünyayla ilgili görüşü, miğferinin kenarıyla gözlerinin altına kadar çıkıp çocuksu yüzünü gizleyen, elde örülmüş atkısı ara-

sındaki ince delikle sınırlanıyordu. Bütün bunların içinde o kadar rahattı ki kendini sağ salim evinde, cepheden dönmüş, anası ve babasıyla kız kardeşine savaşın gerçek öyküsünü anlatırken görebiliyordu; bu arada da, gerçek savaş hikâyesi yazılıyordu.

Karanlık'ın gerçek savaş hikayesiyle ilgili yorumu şöyle ortaya konuyordu: Çok güçlü bir Alman saldırısı var, tanksavarcı arkadaşlarıyla birlikte aslanlar gibi savaşıyorlar, Karanlık'tan başka herkes ölüyor. Hayat bu. Bunun üzerine Karanlık iki keşif kolu görevlisine katılıyor, hemen canciğer kuzu sarması dost oluyorlar ve ne pahasına olursa olsun kendi mevzilerine dönmeye karar veriyorlar. Kilometreler boyu yürüyecekler. Teslim olurlarsa şeytan çarpsın hepsini. Karşılıklı tokalaşıyorlar. Kendilerine «Üç Silahşörler» adını veriyorlar.

Tam o sıra şu orduya katılmasına izin verilemeyecek kadar bitik, kötü öğrenci, arkalarından gelmek istiyor. Ne tüfeği var ne kasatürası. Ne miğferi, ne kepi. Düzgün de yürümüyor üstüne üstlük, sekip duruyor, herkesi çıldırtıyor, bulundukları yeri düşmana belli ediyor. Acınacak durumda. Üç Silahşörler, Karanlık'ın hikâyesinde öğrenciyi Amerikan ileri karakollarına kadar itip kakıyorlar ve sürüklüyorlar. Canını kurtarıyorlar, içine sığılası canını.

Aslında Karanlık, Billy'nin başına geleni anlamak için dönüp dönüp bakıyordu. Gidip şu kolejli piçi getirene kadar öndekilere beklemelelerini söylemişti. Alçak bir dalın altından geçti.

Dal dank diye miğferine çarptı. Karanlık işitmedi bile. Bir yerde koca bir köpek bütün gücüyle havladı. Karanlık bunu da duymadı. Savaş masalı en heyecanlı yerindeydi. Bir subay, Üç Silahşörler'e, çelik yıldız nişanı verilmesini teklif edeceğini söyleyip onları kutluyordu.

«Sizler için başka şey yapabilir miyim, yiğitlerim?» diye soruyordu subay.

— Evet komutanım, cevabını veriyordu keşif kolunda görevli olanlardan biri. Savaşın sonuna kadar bir arada kalmayı isterdik, komutanım. üç Silahşörler'i dağıtmalarına engel olmanız mümkün mü?

Billy Pilgrim ormanda mola vermişti. Gözleri kapalı, bir ağaca dayanmıştı. Başını arkaya yatmış, burun delikleri iyice açılmıştı. Parthénon'daki ozanın görünüşündeydi.

O sıra Billy ilk kez zamandan koptu. Dikkati hayatının yayı boyunca ileri geri sallanmaya başlıyor, mor ışıktan ölüme giriyordu. Ne bir şey ne de herhangi biri farkediliyordu. Mor ışıktan ve belli belirsiz bir uğultudan başka şey yoktu.

Sonra Billy yeniden hayata fırlatıldı; geri geri, kırmızı ışıklar ve kabarcıkların gürültüsüyle vınlayan doğum öncesi döneme kadar. Billy yeniden hareketsiz hayatın göbeğindeydi. Ilium'un Y.M.C.A. salonunda, her yanı kılıklı babasıyla düş yapan küçük bir çocuktuktu. Yandaki yüzme havuzunun klor kokusu burnunu tırmalıyor,

trampelenin sert takırtıları kulaklarında çınliyordu.

Babası, ya yüz ya da geber yöntemiyle yüzme öğreneceğini söylediğinden küçük Billy korkudan deliye dönmüştü. Babası onu havuza fırlatacaktı ve Billy'nin suyun yüzeyinde durması gerekiyordu.

idama benziyordu bu. Billy donmuş kalmıştı, babası onu duştan havuza götürüyordu. Gözleri kapalıydı. Gözlerini açtığında havuzun dibindeydi ve her yanını nefis bir müzik kaplamıştı. Bayılıyor ama müzik sesi devam ediyordu. Kurtarıldığını belli belirsiz hissetti. Bu hiç hoşuna gitmedi.

Oradan zaman içinde yeniden yola çıktı ve kendini 1965'de buldu. Kırk bir yaşındaydı ve ufak tefek bir yaşlı kadını, annesini, tam bir ay önce yerleştirdiği huzurevinde, Çamlık'ta ziyaret ediyordu. Kadın zatürree olmuştu ve kurtulamaz deniyordu. Oysa daha yıllar boyu yaşadı.

Sesi incecik olmuştu, onu işitmek için Billy kulağını bumburuşuk dudaklarına iyice yaklaştırmak zorundaydı. Annesinin kendisine söyleyeceği çok önemli bir şey vardı kuşkusuz.

«Nasıl?...» diye başladı, ardından sustu. Çok yorgundu. Cümleyi bitirmek zorunda kalmayacağını, Billy'nin bu işi kendi yerine yapmasını diliyordu.

Ama Billy'nin kadının kafasını kurcalayan

şey konusunda en ufak bilgisi yoktu. «NASIL ne anne?» diye fısıldadı.

Kadm güçlükle yutkunuyor, birkaç damla göz yaşı akıtıyordu. Sonra parmaklarından ayaklarının ucuna dek, zavallı gövdesinin bütün enerjisini topladı. Eksiksiz bir cümle mırıldanacak kadar güç biriktirmeyi başardı:

«Nasıl bu kadar yaşlı olabildim?»

Yaşlı annesi bir baygınlık geçirdi ve sevimli bir hemşire Billy'yi dışarı çıkardı. Koridorda yürürken, yaşlı bir adamın çarşafı kaplı gövdesi araba üzerinde koridordan geçiyordu. Adam zamanında ünlü bir maraton koşucusuydu. Hayat bu. Bütün bunlar, Billy'nin uçak kazasında kafayı çatlatmasından, uçan daireler ve zaman içinde geziler konusunda böylesine konuşkan olmasından önceydi.

Billy gidip bir bekleme odasında oturdu. Daha dul kalmamıştı, iskemlesinin fazlaca şişkin yastığı altında sert bir şey hissetti. Bulduğunu çıkardı, William Bradford Huie'nin ER SLOVİK'İN KURŞUNA DİZİLİŞİ adlı kitabı olduğunu gördü. İkinci sınıf er, 36896415 Eddie D. Slovik'in, iç savaştan bu yana kaçtığı için kurşuna dizilen tek Amerikan askerinin gerçek hikâyesi. Hayat bu.

Slovik dâvasını yeniden gözden geçiren bir askeri yargıcın görüşünü öğrendi. Adamın sözleri şöyle son buluyordu: HÜKÜMET OTORİTESİNE AÇIKÇA MEYDAN OKUDU, HER TÜR-

LU DİSİPLİNİN KADERİ BÖYLESİ BİR KİŞKİRTİ KARŞISINDA GÖSTERİLEN SERTLİĞE BAĞLIDIR. SAVAŞTAN KAÇILDIĞI İÇİN ŞİMDİYE DEK HİÇ ÖLÜM CEZASI VERİLMEDİYSE BİLE, BU DURUMDA VERİLMESİ GEREKİYOR, CEZALANDIRMA YÖNÜNDEN DEĞİL, BİR ORDUNUN DÜŞMANI YENMESİNİ SAĞLAYAN DİSİPLİNİ YERLİ YERİNDE TUTMAK İÇİN. YARGILAMA SIRASINDA HAFİFLETİCİ SEBEPLER ÖNE SÜRÜLMEDİ, BİZ DE AYNI ŞEYİ DÜŞÜNÜYORUZ. Hayat bu.

Billy 1965'de gözlerini kırptırdı, 1958 yılına doğru küçük bir yolculuk yaptı. Oğlu Robert'in de oynadığı bir gençler beyzbol kulübü onuruna verilen şölende hazır bulunuyordu. Kaşarlanmış bir bekar plan takımın çalıştırıcısı söz almıştı. Heyecandan boğazı düğümleniyordu. «Bizi dinleyen Tanrı önünde yemin ederim ki, dedi; bu yumurcakların sadece malzemecisi olmaktan bile gurur duyarım.»

Billy yeniden göz kırptı ve 1961 yılında yüze ye çıktı. Yiibaşıydı. Gözlükçülük yapanların ya da bir gözlükçüyle evli olanların katıldığı kokteylde utanç verici biçimde sarhoş olmuştu.

Billy genellikle ölçülü içerdi, çünkü savaş midesini duman etmişti; ama o gece kafası epey tutsülüydü ve karısı Valencia'yı ilk ve son kez aldatıyordu. Bir kadını, ardından çamaşırhane-

ye gelmeye ve işlemekte olan gazlı Kurutucunun üzerine çıkmayı ikna etmişti.

Kadın da zilzurna sarhoştı ve Biüy'nin korsesini çıkarmasına yardım ediyordu. «Neden söz etmek istiyordunuz?» diye sordu.

«önemi yok,» karşılığını verdi Billy. Gerçekten de bunun bir önemi olmadığından emin-di. Kadının adını da hatırlayamıyordu.

«Neden size William yerine Billy diyorlar?» ,

«işle ilgili nedenlerden,» diye cevap verdi Billy. Bu doğruydı, iium gözlükçülük okulunun sahibi olan ve Billy'yi bu mesleğe sokan kayın-pederi, kendi alanında bir dâhiydi. Billy'yi kısa adını kullananlara cesaret vermeye itiyordu. Bu ad hatırlarda kolay kalırdı çünkü. Üstelik, bu ad ona bir çeşit ün de sağlıyordu, çünkü çevrede hiç bir yetişkin Billy yoktu. Ve herkesi daha başlangıçtan onu dost saymaya itiyordu.

O sıra çok tatsız bir sahne oldu. Konuk-lar, Billy ve kadın arkadaşı konusunda duydukları tiksintiyi belirtiyorlardı. Billy arabasının direksiyonunda kendine geldi, direksiyonu ararken uyandı.

En önemli nokta burada: Yönü tespit etmek! Başlangıçta Billy, yeldeğirmenl gibi kollarını sallayarak talihini denerdi. Bu onu bir yere götürmediğinden daha düzenli arandı, araştırmasını öyle bir sürdürüyordu ki, direksiyonun elinden kaçması imkansızdı. Sol kapıya iyice abanmış olarak işe başladı, karşısındaki yüzeyin her

santimetre karesini araştırdı. abaları yine boşa çıkınca, on beş santim kadar gerileyerek yeniden aranmaya koyuldu. İnanılır gibi değildi, sonunda kendini sağ kapıya yapışmış buldu ve direksiyon yine ortada yoktu. Birinin araklamış oiabiieceği sonucuna vardı. Bu Billy'yi sinirlendirdi ve nesnelerle bağlantısı koptu.

Arka koltukta oturduğu için şu ünlü direksiyonu ele geçirme olanağını bulamamıştı.

Billy'yi dalgınlığından sıyırmaya çalışıyorlardı. Billy hâlâ alkolün ve direksiyonun alınmasının verdiği öfkenin etkisindeydi. Yeniden ikinci Dünya Savaşına dönmüştü. Alman mevzilerinin arkasına'aydı. Onu sarsan kişi Karanlık Roland'dı. işte, Billy'nin ceketinin önüne iki eiyyie yapışıyordu. Billy'yi bir ağaca çarpıyor, sözde kendiliğinden bulması gereken yöne doğru fırlatmak için yeniden yakalıyordu.

Billy orada dikilmişti, başını sallıyordu.
«Tek başına devam et.»

«Ne?»

«ocuklar, beni bırakıp gidin. Uuyorum.»

«Ne oluyorsun?»

«İyyim.»

«Tanrım, bir herifi kötü durumda görmeye katlanamam», dedi Karanlık elde rlmş atkının nemli beş katının ardından. Billy onun yüzünü hiç görmedi. Gözünün önüne getirmeye çalıştı, akvaryumda bir kurbağa hayal etti.

Tekme, sille girişen Karanlık, Billy'yi dört

yü*. metre kadar ilerletti. Keşif kolu görevüier! donmuş bir ırmağın iki kıyısı arasında bekliyorlardı. Köpeği işittiler. Avlarının sindiği yer konusunda çok belirgin fikirleri bulunan avcılar gibi, bağırııp çağrıışan adamları da.

Kıyıları, keşif kolu görevlilerinin görülmeyen ayakta durabilmelerini sağlayacak kadar yüksekti. Billy gülünç biçimde sendeliyordu bayır aşağı inerken. Ardında fıkırdayan, tıngırdayan, şangır şungur eden, kan ter içinde kalan Karanlık.

«Getirdim işte çocuklar, dedi Karanlık. Yaşamak istemiyor, ama hayata katlanması gerekecek. Tanrı'mn izniyle işin içinden sıyrıldığında da, hayatını Üç Silahşörler'e borçlu olacak.» Karanlık'la kendilerinin silahşörlüğe yükseldiğini öğrenmek keşif kolu görevlileri için yepyeni bir haberdı.

Billy Pilgrim, dere yatağında, Billy Pilgrim'ın yavaş yavaş buhara dönüştüğünü hissediyordu. Sadece bir an rahat bıraksalar diye düşünüyordu, hiç kimsenin başına bir daha dert açmayacaktı. Buhar olacak, gidip ağaçların tepesinde yüzecekti.

Bir yerde bir çoban köpeği uludu. Korku, yankı ve kış sessizliklerinin de etkisiyle, bu köpeğin bronz bir gong kadar güçlü sesi vardı.

31

Karanlık Roland, yaşı on sekiz, iki keşif kolu görevlisinin arasına süzüldü, kolunun bütün ağırlığıyla omuzlarını sardı. «Ne âlemde Üç Silahşörler?» diye sordu.

Billy Pilgrim nefis hayaller içindeydi. Kuru ve sıcak, beyaz spor çoraplar giymişti, bir dans salonunun tahta döşemesi üzerinde kayıyordu. Binlerce seyirci onu desteklemekteydi. Artık zaman içinde gezinti söz konusu değildi. Hiç olmamıştı böyle bir şey, asla da olmayacaktı. Karla dolu pabuçlar içinde ölmek üzere olan bir genç adamın sayıklamalarıydı bunlar.

Keşif kolu görevlilerinden biri başını eğdi, bir tükürük fışkırıp aktı dudaklarından, öteki onu taklit etti. Balgamın kar ve tarih üzerindeki minicik etkilerini inceliyorlardı, ikisi de ufak tefek ve çevikti. Daha önce de Alman saflarını kaç kez geçmişler, orman yaratıkları gibi dehşet içinde, yalnız bulundukları ânı yaşayarak, beyinlerini kullanmayıp sinirleriyle düşünerek hayatta kalmışlardı.

Karanlık'm sevgi dolu kollarından sıyrılıyorlardı. Biliy'le teslim olacak birini bulsalar daha iyi edeceklerini söylüyorlardı. Keşif kolu görevlileri bir daha onları beklemeyeceklerdi.

Ve Karanlıkla Billy'yi dere yatağında bıraktılar.

Billy Pilgrim kaymaya devam ediyor, çorapları ' üzerinde çoğu kişinin kansız bulacağı figürler yapıyordu: Parmağının ucunda dönüyor, bir madenî para üzerinde birden duruyor, bütün marifetlerini döküyordu ortaya! Yaşa varol sesleri bitmek bilmiyor, ama görüntü yerini zaman içindeki geziye bıraktıkça ton değişiyordu.

Billy dans pistinde dönüp durmaktan vazgeçmiş, New York eyaletinin ilium şehrinde, 1957 sonbaharının bir öğle sonrası Çin lokantasına konan mikrofonun ardında hareketsiz kalmıştı. Lions Kulüp üyeleri onu çılgınca alkışlıyorlardı. Kendisini başkan seçmişlerdi ve bir söylev vermek zorundaydı. Korkudan yemyeşil kesilmişti, ürkütücü bir yanlışlık yapıldığından emindi. Bütün bu zengin ve sağlam kişiler gülünç bir döküntü seçtiklerini farkedeceklerdi. Savaş sırasında yaptığı gibi, genzinden konuştuğunu işiteceklerdi. Gırtlak yerine söğüt dalından yontulmuş sefil bir düdüğü olduğunun bilincinde, yutkundu. Daha kötüsü, söyleyecek şeyi yoktu. Kalabalık yatıştı. Herkes pespembe ve güler yüzlüydü.

Billy ağzını açtı, gür, derinden gelen bir ses çınlattı ortalığı. Sesi eşsiz bir araçtı. Yaptığı şakalar delice alkışlandı. Ciddileşiyor, yeniden şakalar yapabiliyor, alçak gönüllülükle sözünü bitiriyordu. Mucizenin anahtarı, Billy'nin aldığı konuşma derslerindeydi.

Ve yeniden donmuş derenin üzerine döndü. Karanlık Roland da onu eşek sudan gelinceye kadar dövmenin eşiğindeydi.

Karanlık acı bir öfkeyle yanıp tutuşuyordu. Bir kere daha yüz üstü bırakılmıştı. Tabancasını kılıfına soktu. Bıçağını kınına yerleştirdi. Üç köşeli ve üç yüzünden kanı akıtmak için yivli

bıçağını. Sonra Billy'yi esaslı silkeledi, iskeleti ni titretti, tekrar yamaca çarptı.

Karanlık elde örölmüş kalın atkısının ardından bağıyor ve yalvarıyordu. Billy için fedakârlıklar yaptığını uzun uzadıya geveliyordu ağzında. Üç Silahşörler'in dindarlığı ve kahramanlığı üzerinde duruyor, erdemlerinin, çıkarıcılıktan uzak tutumlarının, elde ettikleri ölümsüz ünün ve Hristiyanlığa yaptıkları paha biçilmez hizmetlerin yüceltici ve heyecanlı bir tasvirini yapıyordu.

Karanlık bu yiğit topluluğun uzun süre devam etmeyişinin suçunun bütünüyle Billy'de olduğuna inanıyordu ve bu, Billy'ye pahalıya mal olacaktı. Karanlık, çenesinin köşesine bir yumruk oturttu, onu yamaçtan çekip kaldırarak karla kaplı buzun üzerine yuvarladı. Billy donmuş yüzey üzerinde emekliyor, Karanlık kaburgalarına tekme indirip onu yana deviriyordu. Billy tortop olmaya çalışmaktaydı.

«Senin asla orduda bulunmaman gerek,» diye bağırdı Karanlık.

Billy istemeden kahrkahr andıran titrek sesler koyveriyordu. «Bu sana matrak geliyor demek, ha?» diye sordu Karanlık. Çevresini dolandı, Billy'nin arkasına yöneldi. İtiş kakışları arasında Billy'nin ceketini, gömleğini, fanilasını omuzlarına çıkmıştı, öyle ki sırtı olduğu gibi açıktaydı. Karanlık'ın postallarının birkaç santim ötesinde, Billy'nin omurga kemiğini oluşturan acınacak haldeki potin düğmeleri fışkırıyordu.

Karanlık sağ postasını kaldırdı, Billy'nin ni-

ce hayatî telini koruyan t p doğrultusunda tekmesini hazırladı. Karanlık bu tüpü par alaya-
caktı.

Tam o sıra seyircileri olduğunu farkettti. Beş Alman askeri ve tasmaından tutulan bir polis köpeği tepeden akarsu yatağını seyrediyorlardı. Askerlerin mavi gözleri sivillere özgü, çapaklı bir merakla doluydu: Bir Amerikalı, ülkelerinden bu kadar uzakta bir başka Amerikalıyı neden öldürmek istiyordu, ve kurbanı neden basıyordu kahkahayı?

BÖLÜM 3

Almanlar ve köpek, eğlendirici olduğu kadar da anlamlı bir ad taşıyan bir askerî harekatta girişmişlerdi. Ayrıntılarıyla pek seyrek anlatılan ve sadece haber bülteninde ya da bir tarihçinin kalemiyle belirtilmesi bile sayısız savaş düşkününe bir çeşit çiftleşme öncesi hoşnutluğu sağlayan insan serüvenlerinden biri. Savaş tutkunlarının hayalinde, zaferin boşalmasını izleyen nefis bir gevşeklikteki aşk oyunudur bu. Adı da «temizlik.»

Havlamaları kışın sonsuzluğunda çok korkunç gelen köpek, dişi bir Alman çoban köpeğiydi. Ürperiyordu. Kuyruğu bacaklarının arasındaydı. O sabah bir çiftçiden ödünç almışlardı onu. Hiç savaşa katılmamıştı. Oynanan oyun konusunda en ufak fikri yoktu. Prenses'ti adı.

Almanların ikisi yeni yetmeydi. Öbür ikisi de dökülen, salya akıtan, dişsiz moruklar. Bunlar, çok kısa süre önce ölen gerçek askerlerden alınan derme çatma kalıntılarla giyinip silahlanmış öncülerdi. Hayat bu. Sınırı yeni geçmiş oralı çiftçiler.

Orta yaşlı, gözleri kızarmış, bir deri bir kemik, sıırım gibi ve sert, savaştan nefret eden bir onbaşının komutasındaydılar. Adam dört yara almış, iyi kötü tedavi edilmiş, sonra yeniden ölüme gönderilmişti. Teslim olacağı birini bulmak için her şeyi bırakmaya hazır, oldukça iyi bir asker. Çarpık bacakları Rus cephesinde ölü bir Macar albayından kaldırdığı sapsarı süvari çizmeleri içindeydi. Hayat bu.

Çizmeler şu kavanoz dipli dünyadaki başlıca varlığıydı. Eviydi bu çizmeler. Bir fıkra: Bir gün onbaşı, harikalarını yağlayıp parlatırken, yeni askere alınan biri onu seyrediyordu; onbaşı çizmelerden birini askere uzattı: «Dibinin dibine bakarsan, orada Adem'le Havva'yı görürsün.»

Billy Pilgrim fıkrayı duymamıştı. Ama buza yapışmış, bakışları onbaşının çizmelerini kaplayan bir tabakasında, Adem'le Havva'yı seçiyordu altın sarısı boşlukta. Çırılçıplaktılar, öylesine saf, öylesine narin, iyi bir şey yapmak için o kadar istekliydiler ki. Billy Pilgrim onları sevdi.

Altın sarısı çizmelerin yanında, eski püskü paçavralara sarılı iki ayak vardı. Bezler bunların hepsini tutuyordu ve ayaklar oynak tahta pabuçlar içindeydi. Billy, tahta pabuçların sahibine doğru başını kaldırdı. Sarışın bir meleğin, on beş yaşında bir çocuğun yüzüydü bu.

Çocuk, Havva kadar güzeldi.

Tatlı oğlan, güler yüzlü hünsa Billy'nin ayağa kalkmasına yardım etti. ötekiler ilerlediler, Billy'nin her yanına yapışan karı silkelediler, üstünü aradılar. Silahı yoktu. Üzerinde bulup aldıkları en tehlikeli eşya beş santim uzunluğunda bir kurşun kalem parçasıydı.

Üç zararsız patlama çınladı uzakta. Alman tüfeklerinden geliyordu bu patlamalar. Billy'yle Karanlık'ı yüz üstü bırakan iki keşif kolu görevlisi vurulmuştu. Pusuya yatmış, Almanları bekliyorlardı. Yerleri keşfedilmiş, arkadan vurulmuşlardı. Şimdi karın içinde acı çekmeden ölüyorlar ve beyaz kar tabakasını ahududu likörü rengine dönüştürüyorlardı. Hayat bu. Karanlık Roland böylece, Üç Silahşörler'in sonuncusu olarak kaldı.

Dehşetten gözleri yuvalarından uğramış, silâhı elinden alınmıştı. Onbaşı onun tabancasını! sevimli oğlana armağan etti. Karanlık'ın acımasız bıçağına hayran olmuştu adam. Bunu kendisine karşı kullanmaktan, madenî uçlarla yüzünü parçalamaktan, bir bıçak vuruşuyla gırtlığını kesmekten ya da karnını yarmaktan büyük zevk duyacağına Almanca bahse girdi, ingilizce bilmiyordu. Billy ve Karanlık da Almanca anlamıyorlardı.

«Cici küçük oyuncaklarınız var,» dedi onbaşı Karanlık'a ve bıçağı ihtiyarlardan birine attı. «Güzel değil mi bu, haaa?»

İki eliyle Karanlık'ın kaputuna ve gömleğine yapıştı, Bakır düğmeler cin mısırsı gibi patlıyordu. Delice çarpan yüreğini söküp çıkarmak

istercesine Karanlık'ın açık göğsüne daldı, ama kurşun geçirmeyen Kutsal Kitap'ı almakla yetindi.

Zırhlı bir Kutsal Kitap askerin göğüs cebine, kalbinin üzerine sokulacak kadar küçüktür. Çelik kaplıdır.

Onbaşı, Karanlık'ın tabanca cebinde kadınla midillinin fotoğrafına rastladı. «Ne talihli midilli, değil mi? Peh, peh, peh! Yerini almak hoşuna gider miydi?» Fotoğrafı ikinci ihtiyara geçirdi, «işte savaş ganimetin! Senin, yalnız senin bu, koca talihli.»

Sonra Karanlık'ı kara oturmaya, postallarını çıkarmaya zorladı ve bunları oğlana armağan etti. Genç adamın pabuçları da Karanlık'ın payına düştü. Gereken asker postalından yoksun olan iki tutsak, kilometreler ve kilometrelerce yol almak zorunda kalacaklardı. Karanlık tahta pabuçlarını takırdatırken Billy hoplayıp zıplıyor, tekleyerek yürüyor ve zaman zaman Karanlık'a bindiriyordu.

«Özür dilerim», diye tekrarlıyordu Billy ya da: «Beni bağışlamamı diliyorum.»

Sonunda, bir yol kavşağındaki taştan yapılmış küçük bir eve vardılar. Savaş tutsakları orada toplanıyordu. Onları içerinin sıcak ve dumanlı havasına ittiler. Ocakta cızırdıyor ve oynatıyordu ateş. Eşyalarda ocağın yakıtı. İçerde yere bağdaş kurmuş, sırtını duvara vermiş, gözlerini ateşe diken, durumun zorunlu kıldığı düşün-

elere —yani hiç bir şeye— dalıp gitmiş yirmi kadar Amerikalı vardı.

Kimse ağızını açmıyordu. Kimsenin anlatacak iyi bir savaş hikâyesi yoktu.

Billy ve Karanlık, kendilerine bir yer açtılar; Billy, anlayışlı bir yüzbaşının omuzunda daldı gitti. Bir asker din adamıydı yüzbaşı. Yaralı bir haham. Elinde bir kurşun vardı.

Billy zaman içinde yol aldı, gözlerini açtı, yeşim taşı renginde bir oyuncak baykuşun cam gözbebeklerine dikti bakışını. Baykuş, paslanmaz çelikten bir çubuğun ucunda baş aşağı sallanıyordu. Billy'nin İlium'daki muayenehanesinde' bulunan optometreydi baykuş. Optometre gözdeki bozuklukları ölçmeye ve bu bozuklukları giderici gözlük camı vermeyi sağlayan bir araçtır.

Billy, kuşun öteki yanında oturan kadın hastalarından birinin gözlerine bakarken uyukluyordu. Daha önce de iş başında uyumuştu. Başlangıçta matraktı bu. şimdi Billy meraklanmaya, bütün yeteneklerinin durumundan kuşulanmaya başlıyordu. Yaşını hatırlamaya çalışıyor, hatırlayamıyordu. Hangi yılda olduğunu düşünüyordu. Bunu da başaramıyordu.

«Doktor,» diyecek oluyordu kadın hastası.

«Buyurun?»

«Bir şey söylemiyorsunuz.»

«Özür dilerim.»

«Az önce konuşuyor, konuşuyordunuz, sonra birden sustunuz.»

«Himmm.»

«Çok ciddi bir durumla mı karşılaştınız.»

«Çok ciddi mi?»

«Gözlerimde bir hastalık mı var?»

«Hayır hayır,» diyebildi uyumak isteyen Billy. «Gözleriniz çok iyi. Okumak için gözlüğe ihtiyacınız var, o kadar.» Çerçeve çeşitlerini görmek için koridoru geçmesini teklif etti kadına.

Hastası gittiğinde, Billy perdeleri açtı, bu da dışarıyı görmesini sağlayamadı. Görüşünü tıkayan stor yukarı çıkarken takırdadı. Pırıl pırıl güneş odaya doldu. Duran binlerce otomobil geniş bir katran gölü üzerinde ısıldıyordu. Billy'nin yeri genellikle konutların bulunduğu bir mahallenin ticaret merkezindeydi.

Pencerenin hemen karşısında, Billy'nin Caddillac'ı duruyordu, iki kilişilik bir Eldorado. Tamponu kaplayan etiketleri incelemekteydi. «Ausable mağaralarını geziniz» diyordu biri. «Mahallî polise yardımcı olun,» yazılıydı ötekinde. Bir üçüncü de vardı: «Earl Warren'in (*) yolunu kesin.» Billy mahallî polisle ilgili olanı ve Earl Warren hakkındakini, John Birch Society (**) üyesi kayınpederinden almıştı. Arabanın

(*) O çağda Yüksek Mahkeme reisi olan ünlü liberal yargıç.

(**) Ku - Klux - Klan gibi bir örgütün kurulmasını sağlayan ünlü zenci düşmanı, faşist örgüt.

plakasında 1967 tarihi vardı, bu da Billy Pilgrim'in kırk dört yaşında olduğunu gösteriyordu. Billy, kendi kendine şu soruyu sormaktaydı: «Nereye uçtu gitti bunca yıllar?»

Billy dikkatini yeniden çalışma masasına çevirdi. Üzerinde OPTOMETRİ DERGİSİ'nin bir sayısı açık duruyordu. Billy'nin şimdi dudaklarını hafifçe oynatarak çözdüğü bir makalenin bulunduğu sayfa.

1968 OLAYLARININ VARDIĞI NOKTA AVRUPALI GÖZLÜKÇÜLERİN KADERİNİ EN AZINDAN ELLİ YIL SÜREYLE BELİRLEYECEK. BU UYARICI SÖZLERLE, BELÇİKA ULUSAL GÖZLÜKÇÜLER SENDİKASI SEKRETERİ JEAN THİRİART BİR «AVRUPA GÖZLÜKÇÜLER BİRLİĞİ» KURULMASINDA DİRETİYOR. ONA GÖRE İKİ OLANAK VAR: ÖZEL BİR YÖNETMELİĞİN KABULÜ YA DA 1971'DEN BAŞLAYARAK, GÖZLÜK TÜCCARI HALİNE GELME.

Billy Pilgrim sorunla ilgilenmek için elinden geleni yapıyordu. Bir canavar düdüğü ötmeye başlayarak onu deli gibi korkuttu. Her an Üçüncü Dünya Savaşının ilan edilmesini bekliyordu. Canavar düdüğü sadece saatin tam on iki olduğunu belirtiyordu. Öbür kaldırımda, Billy'nin muayenehanesinin karşısındaki itfaiye kıışlasının tepesinde bulunan kubbeye yerleştirilmişti.

Billy gözkapaklarını indirdi. Bunları kaldır-

dığında, bir kez daha İkinci Dünya Savaşına dönmüştü. Baş, yaralı hahamın omuzundaydı. Bir Alman ayakların! tekmeliyor, bağırarak uyanmasını, hareket etme zamanının geldiğini söylüyordu.

Amerikalılar, Billy'yi ortalarına almış, yol boyu maskaralıklarını gözler önüne seriyorlardı. Bir fotoğrafçı vardı, Leica makinalı bir Alman savaş muhabiri. Billy ve Karanlık Roland'ın ayaklarının resmini çekiyordu, iki gün sonra, zengin diye bilinmesine rağmen, Amerikan ordusunun çoğu kez sefil araç-gereçlerle donatıldığının bu iç rahatlatıcı delili her yerde yayınlandı.

Oysa, muhabir daha canlı bir şey istiyordu. Amerikalıların tutsak edildiği an çekilmiş bir resim. Nöbetçiler de bu isteğini gerçekleştirdiler. Billy'yi çalılıklara ittiler. Billy de yüzü aptalca bir iyi niyetle aydınlanmış, çalılıklardan çıktığında onu yeni yakalamışlar gibi otomatik tabancalarını üzerine doğrulttular.

Billy'nin, çalılıklar arasından sıyrıldığı an gülüşü, en azından Mona Liza'nın gülüşü kadar garipti, çünkü Billy hem 1944 yılında Almanya'da bacaları üzerinde duruyor, hem de 1967 yılında Cadillac arabasında oturuyordu. Almanya düştü, 1967 her türlü bağlantıdan sıyrılmış, yüksek ve apaçık parlamaya koyuldu. Billy, Li-

ons Kulübün bir yemeğine gidiyordu. Ağustos ay! kavurucuydu ama, Billy'nin arabasında havayı serinleten araç vardı. Bir kırmızı ışık onu ilium'daki zenci mahallesinin ortasında durdurdu. Orada oturanlar mahallelerinden öylesine nefret ediyorlardı ki, büyük bölümünü yakmışlardı bir ay önce. Oysa, bütün varları yokları burasıydı ve burayı yakmışlardı. Mahalle, Biliy'ye savaş sırasında gördüğü şehirlerin bazılarını hatırlatıyordu. Kaldırımlarla kenarları pek çok yerde göçmüştü, Ulusal Muhafızların tanklarının ve savaş arabalarının geçtikleri yerlerde.

Pembe boyayla «Kan Kardeşleri», yazılıydı yıkık dökük bir bakkal dükkanının üzerindeki tabelada.

Billy'nin yanındaki cam bir vuruşla sarsıldı. Bir zenci oradaydı. Tartışmak istiyordu. Işık değişmişti. Billy en kolay çözüm yolunu seçti. Gaza bastı.

Şimdi daha da kasvetli bir yerden geçiyordu. Burası yangın bombalarının yağdırılmasından sonraki Dresden'i, Ayın yüzeyini hatırlatıyordu. Billy'nin büyüdüğü ve şimdi uçsuz bucaksız bir boşluk olan yerdeydi eskiden. Şehirciliğin getirdiği yenilikti bu. Yeni bir ilium Yönetim Merkezi, bir Sanat Pavyonu, bir Barış Adacığı ve çok yüksek apartmanlar dikilecekti yakında buraya.

Billy Pilgrim bunda bir sakınca görmüyordu.

Lions Kulüpte konuşan bir deniz binbaşısıydı. Amerikalıların, kesin bir zafer kazanana ya da komünistler yaşama biçimlerini daha güçsüz ülkelere zorla kabul ettiremeyeceklerini anlayan kadar, Vietnamda savaşa devam etmekten başka çıkar yollar olmadığını söylüyordu. Binbaşı, ayrı zamanlarda, iki kez Vietnamda bulunmuştu. Tanık olduğu, dehşet verici ya da nefis, bir sürü sahneden söz ediyordu. Hava saldırılarının yoğunlaştırılmasında^ söz dinlemiyorsa Kuzey Vietnamin bomba yağmuruna tutulup taş devrine döndürülmesinden yanaydı.

Billy, Kuzey Vietnamin yok edilmesine karşı çıkma gereğini duymuyor, bir zamanlar bombaların kendi gözleri önünde sebep olduğu yıkıntıların anısıyla ürpermiyordu. Eski başkanı olduğu Lions Kulübün bir yemeğinde hazır bulunuyordu, o kadar.

Billy hayata pek az ilgi duymasına rağmen muayenehanesinin duvarına, çerçeve içinde, durumu idare etmesini sağlayacak kuralları sıralayan bir yakan asmıştı. Bu yakarıyı gören pek çok müşteri, Billy'ye minnetlerini belirtiyordu. Çünkü yakarı onların da içini büyük ölçüde rahatlatıyordu. Şöyleydi:

TANRI BANA
DEĞİŞTİREMEYECEĞİM ŞEYLERİ KABUL ETME
RAHATLIĞINI

MÜMKÜN OLANLARI DEĞİŞTİRME
CESARETİNİ
VE BUNLARI HER ZAMAN
BİRBİRİNDEN AYIRMA
BİLGELİĞİNİ BAĞIŞLASIN.

Bu arada, Billy Pilgrim'in karşısında hiç bir şey yapamadığı şeyler geçmişti, bugünü ve geleceği kapsıyordu.

Şimdi Billy deniz binbaşısıyla tanışıyor-
du. Onları tanıştıran adam, binbaşya Billy'nin
bir eski muharip olduğunu, Vietnamda Yeşil
Bereliler Birliğinde çavuş olan bir oğlu bulundu-
ğunu anlatıyordu.

Binbaşı, Yeşil Bereliler'in çok iyi iş gördü-
ğünü ve Billy'nin oğluyla kıvanç duymakta yer-
den göğe kadar haklı olduğunu belirtti. «Kıvanç
duyuyorum. Evet, gerçekten kıvanç duyuyorum»,
cevabını verdi Billy Pilgrim.

Yemekten sonra öğle uykusuna yatmak
için evine döndü. Her gün uykusuna yatması
doktorun emriydi. Doktor böylece Billy'nin çek-
tiği rahatsızlığı tedavi etmeyi umuyordu: Za-
man zaman, görünür bir neden olmaksızın, Bil-
ly Pilgrim ağlamaya başlıyordu. Kimse onu ağ-
larken yakalamamıştı, Bundan bir tek doktorun
haberi vardı. Bu iş çok sakın oluyor ve yüksek
bir nem oranına varmıyordu.

Billy Ilium'da, g neydekileri andıran çok güzel bir evin sahibiydi. Krez s kadar zengin-di, yüz yıl ya asa bunun ger ekle e ine inanmazdı bir zamanlar. Ticaret merkezinde onun hesabına be  gözlükçü çalışıyor ve yılda altmış bin dolardan fazla para kaldırıyordu. Üstelik 54. Yolu kuyısındaki Holiday inn motelinde hissesi vardı,    küçük  erbet i dükkanının da yarısına sahipti. Bu dükkanların özelliği, meyva suyu havası veren bir çeşit dondurma satmalarıydı, ama dondurmanın kaskatı yo unlu undan ve dayanılmaz so uklu undan yoksundu bu sattıkları.

Billy'nin evi bo tu. Kızı Barbara evlenmek üzereydi ve annesiyle birlikte gümüş takımlarını ve kristallerini seçmek üzere  ehre inmi ti. Mutfak masasının üzerine bırakılan bir not bunu açıklıyordu. Evde hizmet i de yoktu, insanlar, hizmet i olarak başkalarının yanında çalışmayı kabul etmiyorlardı. Köpekleri de yoktu.

Eskiden spot adlı bir köpekleri olmuştu, ama köpek  lm  t . Hayat bu. Billy Spot'a ba lanmıştı, Spot da bu sevginin kar ılı ını vermişti.

Billy halı kaplı merdiveni çıktı, karısıyla payla tı ı odaya girdi.   ekli bir kağıt duvarları kaplıyordu. Büyük yatağın yanında bir ba  ucu masası duruyor, masanın üzerinde çalar saatin

işlettiği bir radyo bulunuyordu. Elektrikli yorganın termostatu da, somyenin yaylarına vidalanmış bir sarsıcının düğmesi de masanın üzerindeydi. Sarsıcının markası «Tılsımlı Parmaklar» di. Doktorun bir fikriydi bu da.

Billy üç odaklı gözlüğünü, ceketini, kravatını ve pabuçlarını çıkardı. Storu indirdi, perdeleri çekti, sonra yatak örtüsünün üzerine uzandı. Ama uyku gelmek bilmiyordu. Göz yaşlarıydı yükselen. Yavaş yavaş sızıyordu göz yaşları. Billy «Tılsımlı Parmaklar»! işletti ve gözyaşları arasında hafif hafif sallandığını hissetti.

Sokak kapısının zili çaldı. Billy kalktı, ziyaretçinin önemli biri olup olmadığını anlamak için pencereden aşağıyı gözledi. Kaldırımında bir sakat duruyor, Billy Pilgrim'in zaman içinde sarıması gibi boşlukta durmadan sallanıyordu. Çırpınmaları adamı bir paçavra bebek gibi kırık dökük gösteriyor, çeşitli sinema yıldızlarını taklit etmek istiyormuşçasına yüz anlamını değiştiriyordu.

Bir başka sakat, yolun öbür yanında zil çalıyordu. Koltuk değneklerine dayanmıştı. Tek bacaklıydı. Koltuk değneklerinin arasına öyle gömülmüştü ki omuzları kulaklarını gizliyordu.

Billy sakatların ne gibi bir iş yaptığını biliyordu: Yerine hiç varmayacak dergilere abone kaydederdilerdi. Bu işi yapanların acınacak görünüşünden ötürü de herkes abone olurdu. On beş gün önce Lions Kulüpte, Sanayi Odaları

Birliği üyelerinden birinin yaptığı konuşma sırasında bu dalavereden söz edildiğini duymuştu. Bu adam, abone kaydetmeye çalışan sakatlara her rastlayanın polise haber vermekle yükümlü olduğunu düşünüyordu.

Billy bakışını sokakta gezdirdi, biraz ötede duran son model Buick Riviera gördü. Direksiyonunda bir adam vardı, Billy zavallıları bu işte onun çalıştırdığını farkettili. Sakatları ve patronları seyrederken Billy hıçkırmaya devam ediyordu. Kapının zili durup dinlenmeden zırlamaktaydı.

Gözlerini kapadı, yeniden açtı. Hâlâ göz yaşı döküyordu ama yeniden Lüksemburg'a dönmüştü. Bir yığın tutsak arasında yol alıyordu. Gözlerini yaşartan kış rüzgarıydı.

Billy, fotoğrafın başarılı olması için çalışıklar arasına itileli beri küçük bir ışık görüyordu, arkadaşlarıyla muhafızlarının tepelerinde bir çeşit elektronik parıltı. Işık, ağaç tepeleriyle Lüksemburg'un evlerinin damlarını da sınırılıyordu. Çok güzeldi.

Billy, bütün Amerikalıların ortasında, elleri başında ilerliyordu. Hoplayıp zıplayıp, yürürken teklemeye devam ediyordu. Birden rastlantı sonucu Karanlık'a tosladı. «Senden özür dilerim,» dedi.

Ayaklarındaki dayanılmaz acılardan ötürü Karanlık da hüngür hüngür ağlamaktaydı. Es-

nek tahfa pabuçlar bu ayakları birer sucuğa çevirmişti.

Her kavşakta Biliy'nin grubu, elleri tepelerindeki ışığın üzerinde kavuşmuş yeni Amerikalılarla şişiyordu. Billy hepsine gülümsüyordu. Su gibi akıyorlardı bayır aşağı; kısa süre sonra vadinin dibindeki bir anayola girdiler. Vadiden küçük düşmüş bir Amerikalılar Mississippi akıyordu. Parmakları tepelerinde kavuşmuş, doguya doğru sürüklenen binlerce kişiydiler, içlerini çekiyor ve inliyorlardı.

Billy ve kalabalık, küçük düşenler ırmağına katıldı bir ikindi sonu güneşi bulutlardan sıyrıldı. Bütün yol Amerikalıların değildi. Soldaki şerit, cepheye giden Alman yedek birliklerinin bindirildiği taşıtlarla kaynıyor, taşıt dizisi homurdanıyordu. Yedekler dimdik, yanık tenli, saldırgan adamlardı. Dişleri piyano tuşlarına benziyordu.

Fişekliklerle donanmışlardı, puro içiyor ve içki yuvarlıyorlardı. Kurt gibi sucuk yiyor, avuçlarını el bombalarıyla okşuyorlardı.

Kara üniformalı bir asker, bir tankın tepesinde tek başına yiyip içiyordu. Amerikalıların üzerine tükürdü. Balgam, Karanlık Roland'ın omuzuna yapıştı; sucuk, tütün suyu ve schnaps (*) karışımı tükürükten bir nişan taktı ona.

{*} Schnaps: Bir içki.

Billy öğleden sonrayı çok heyecan verici buluyordu. Keşfedilecek yığınla şey vardı; tank-savar topları, ölüm makinaları, çıplak ayakları fildişi ve mor ölümler. Hayat bu.

Billy tekleyerek, hoplaya zıplaya yürürken sevecen bir gülümsemeyle makineli tüfek mer-milerinin delik deşik ettiği lavanta çiçeği mavisi bir çiftliği süzüyordu. Bir Alman albayı giriş-te dikilmişti. Boyasız orospusu da yanındaydı.

Billy, Karanlık'ın omuzuna yapıştı; Karanlık, hıçkırığa karışmış bir sesle bağırdı: «Doğru yürü, doğru yürü be yahu!»

Hafif eğilimli bir bayırı çıkmaya koyuldular. Tepeye vardıklarında artık Lüksemburgda de-ğillerdi. Almanya'daydılar.

Olağanüstü zaferi filme çekmek için, sınıra bir sinema makinesi yerleştirilmişti. Ayı postu giymiş iki sivil Billy ve Karanlık oraya vardıklarında makinenin üzerine eğilmişlerdi. Maki-nedeki film biteli saatlar oluyordu.

Makina başındakilerden biri, Billy'nin yüzünü yakın plana getirdi, sonra ayarı yaptı. Ufukta minik bir duman kümesi döne döne yükseliyordu. Savaş oluyordu orada. İnsanlar ölüyordu. Hayat bu.

Güneş battı ve Billy kendini bir demiryolu deposunun içinde, olduğu yerde sıçrarken buldu. İçerde dizi dizi yük vagonu vardı, bekleyen. Yedek birlikleri cepheye götürmüştü bu

vagonlar. Tutsakları da Almanya içlerine taşıyacaktı.

Cep fenerlerinin ışıkları delice oynayıyordu.

Almanlar tutsakları rütbelerine göre ayırmıyorlardı. Çavuşları çavuşlarla, binbaşılıarı binbaşılıarla bir araya getiriyorlardı, filân. Albaylardan oluşma bir müfreze Billy'nin yanında durmaktaydı. İçlerinden biri zatürreeye yakalanmıştı. Ateşi çok yüksekti ve başı dönüyordu. Demiryolu, çevresinde dalgalanıp dururken, Billy'nin gözlerinin içine bakıp bacakları üzerinde sağlam durmaya çalışıyordu.

Sonra ciğerlerini paralarcasına öksürdü ve Billy'ye seslendi: «Sen benim askerlerimden misin?» Koca bir alayı, pek çoğu çocuk olan aşağı yukarı dört bin beş yüz askeri kaybetmiş biriydi bu. Billy karşılık vermedi. Sorunun anlamı yoktu.

«Birliğin hangisiydi?» diye devam etti albay. öksürüyor, öksürüyordu. Her soluk alışta ciğerleri kesekağıdı gibi hışırdıyordu.

Billy birliğini hatırlayacak durumda değildi.

«Dört yüz elli birinciden misin?»

«Ne dört yüz elli biri?» diye sordu Billy. Sessizlik o'du.

«Piyade taburu,» diyebilirdi sonunda albay.

«Oh,» dedi Billy Pilgrim.

Albayın ölüp ölüp dirildiği, kendi kanında boğulduğu uzun bir sessizlik daha oldu. Sonra yapış yapış bir sesle bağırdı: «Benim ben, çocuklar! Kudurgan Bob!» Askerlerinin kendisine «Kudurgan Bob» demelerini düşlemişti hep.

O kesimde, albayın komutasındaki alaydan kimse yoktu, Karanlık Roland dışında ve Karanlık dinlemiyordu. Bütün düşünebildiği ayaklarının çektiirdiği işkenceydi. Ama albay sevgili birliklerine son kez hitap ettiğini sanıyor, utanacak şey bulunmadığını, savaş alanını kaplayan Alman ölülerinin dört yüz elli birinci alayın eline düştükleri için büyük bir pişmanlık duyduklarını söylüyordu. Savaştan sonra bütün alayı, doğduğu yer olan Wyomingin Cody şehrinde toplayacağına yemin etti. Koca koca sığırlar çevireceklerdi.

Ve bütün bunlar, bakışları Billy'nin gözlerine dikilmiş olarak söyleniyordu. Zavallı Billy'nin kafatası bütün bu palavralarla çınladı. «Tanrı sizleri korusun, çocuklarım!» dedi Bob ve sözleri yankılandı, yankılandı. Sonunda ekledi: «Yolunuz Wyoming'de Cody'ye düşerse, Kudurgan Bob'u arayın!»

Ben oradaydım. Eski silah arkadaşım Bernard V.O'Hare de oradaydı.

Billy Pilgrim'ı bir sürü erle birlikte vagona tıktılar. Karanlık Roland'dan ayrı düştü. Karanlık, aynı trenin başka bir vagonuna tıklandı.

Tavanın altında, köşelerde minik havalan-

dırma delikleri vardı. Billy bunlardan birinin yanına düştü, kalabalık onu ezdiğinden yer açmak için çapraz konmuş bir demir çubuğun üzerine tırmandı. Çubuğa tüneyip deliğe ulaşmıştı ve on metre ötede başka bir treni seçiyordu.

Almanlar mavi tebeşirle vagonların üzerine, içerdekilerin sayısını, rütbelerini, ülkelerini, bindirildikten tarihi yazıyorlardı. Başkaları da kapıların güvenlik sürgülerini demir tellerle, çivilerle ve demiryolu üzerinden toplanan başka kalıntılarla sağlamlaştırdılar. Billy kendi bölmesinin üzerine de bir şeyler karalandığını hissetti, ama tebeşir tutanı göremedi.

Billy'yle birlikte vagona tıkılan erlerin çoğu çocukluktan yeni çıkmış yumurcaklardı. Ama Billy'nin yakınında, köşeye sıkışmış, kırk yaşlarında bir eski serseri vardı.

«Daha aç kaldığım günler de oldu,» dedi serseri, Billy'ye. «Bin beter yerlerde bulundum. Burası pek o kadar korkunç değil.»

Karşı vagondakilerden biri hava deliğinden, içerde bir adamın öldüğünü söylüyordu bağırarak. Hayat bu. Dört nöbetçi onu işitti. Haber hiç birini çokça ırgalamadı.

«Yo yo, dedi biri düşünceli düşünceli başını sallayarak. Yo yo.»

Nöbetçiler, ölünün ardında yattığı kapıları açmadılar bile. Bunun yerine, yandaki vagonun kapılarını ittiler ve nefis bir görüntü belirdi Billy'nin önünde. Cennetti bu. Mumların ışığı yorgan-

larla yatak örtülerinin altına gömülmüş ranzaları aydınlatıyordu. Bir top mermisi kovanından yapılmış sobanın üzerinde, dumanı tüten kahvelik fokurduyordu. Sofrada bir şişe şarap, bir somun ekmek ve bir sucuk. Dört tane de çorba tabağı.

Duvarlarda şato, göl ve güze! kız resimleri vardı. Görevleri, bir şehirden ötekine sürekli gidip gelmekteki malları denetlemek olan demiryolcuların tekerlekli eviydi bu. Nöbetçiler içeri girdiler, kapıyı çektiler.

Az sonra dudaklarında purolarla dışarı çıktılar, hoşnutluk dolu seslerinde Alman dilinin alabileceğı kalın ve dolu dolu hava vardı, içlerinden biri deliğın çevrelediğı Billy'nin yüzünü farkettiler. Uslu durmasını öğütleyerek, parmağıyla dostça gözdağı verdi.

Karşıdaki Amerikalılar içlerinden birinin ölümünü Almanlara bir kez daha haber veriyorlardı. Nöbetçiler sıcacık barınaklarından bir sedye çıkardılar, kasvetli vagonun sürgülerini çektiler ve yukarı tırmandılar, ölünün bulunduğu vagon tıklım tıklım değildi. İçerde topu topu altı sağ albay vardı, bir de ölü albay.

Almanlar ölüyü dışarı çıkardılar. Kudurgan Bob'un ölüsünü. Hayat bu!

Gece lokomotiflerin bazıları tiz sesler çıkarmaya koyuldu, sonra sarsıldılar. Her katarın önünde ve arkasında, hava bombardıman'na hedef olacak avların değil de savaş tutsaklarının

taşındığını belirten kara çizgili turuncu bir bayrak vardı.

Savaş sonuna yaklaşıyordu. Aralık ayının bitimine gelinirken, lokomotifler doğuya doğru harekete geçti. Çarpışmalar mayısta kesilecekti. Alman zindanları dolup taşıyordu, tutsaklara verilecek yiyecek ve ısınmalarını sağlayacak yakıt kalmamıştı elde. Yine de, durmadan yeni tutsaklar geliyordu.

Billy Pilgrim'in treni, hepsinin en uzun olanı, iki gün yerinden kımıldamadı.

«Bu gördüğün hava cıva,» diyordu serseri, Billy'ye ikinci gün. «Hiç bir şey değil.»

Billy, hava deliğinden dışarı bakıyordu. Demiryolu deposu ıssızdı şimdi; epey uzakta, bir yan yolda, üzeri kızılhaçlarla kaplı bir hastane katarından başka şey kalmamıştı geriye. Hastane katarının lokomotifi öttü. Billy Pilgrim'in treni de öterek karşılık verdi. Birbirlerini selamlıyorlardı.

Hareketsiz durdukları halde, Billy'nin treninin vagonları sımsıkı kapalıydı. Gidecekleri yere varmadan kimsenin aşağı inmemesi gerekiyordu. Dışarda aşağı yukarı gezinen nöbetçilerin gözünde her vagon, havalandırma deliklerinden yiyen, içen, sıçan ayrı bir organizma oluyordu. Bu deliklerden konuşuyor zaman zaman bu deliklerden haykırıyordu. Su, kara ek-

mek, sucuk, peynir tıklılıyordu deliklerden içeri; bok, sidik ve söz sızıyordu dışarı.

İçerde insanlar, boşaltmaları için deliklerin başındakilere geçirdikleri madeni miğferlere ediyorlardı. Billy boşaltıcıydı. Aynı insanlar nöbetçilerin suyla doldurduğu bidonları da elden ele geçiriyorlardı. Yiyecek dağıtıldığında, tutsaklar sakın, güvenli, olağanüstü davranıyorlardı. Paylaşıyorlardı.

İnsanlar uzanmak ya da ayakta durmak için sıraya giriyorlardı. Ayakta duranların bacakları, inlemelerin yükseldiği, nemli, kıvıl kıvıl, osuran bir toprağa çakılı tahta perde kazıklarına dönüşüyordu. Bu garip toprak, kaşıklar gibi üst üste yığılı bir uyuyanlar karışımıydı.

Sonra doğruya doğru ağır ağır ilerleme başladı.

Bir yerlerde Christmas yortusuydu. Billy Pilgrim, Christmas gecesini serseriyle üst üste geçirdi; uyudu, zaman içinde 1967'ye kadar yeniden bir uzandı, Tralfamadore'nin bir uçan dairesinin kendisini kaçırdığı geceye kadar.

BÖLÜM 4

Billy Pilgrim kızının düğün gecesi bir türlü uyuyamadı. Kırk dört yaşındaydı. Nikâh o gün öğleden sonra kıyılmıştı, Billy'nin bahçesinde cap canlı renklere boyalı bir çardağın altında. Çizgiler turuncu ve siyahtı.

Billy ve karısı Valencia, iki kişilik geniş yataklarında kaşıklar gibi birbirlerine geçmişlerdi. «Tılsımlı Parmaklar» onları hafif hafif sallıyordu. Valencia'nın uyumak için buna ihtiyacı yoktu. Testere gibi horluyordu. Zavallı kadında ne rahim vardı, ne de yumurtalık. Bir cerrah bunları alıvermişti; yeni Holiday Inn moteline Billy'nin ortaklarından olan biri.

Dolunay çıkmıştı.

Billy ay ışığında yataktan kalktı. Kendini bir hayalet gibi ve ısıltılı hissediyordu, sanki statik elektrik akımıyla dolu parlak bir kürke sarınmıştı. Gözlerini çıplak ayaklarına çevirdi. Renkleri fildişi ve mordu.

Billy, kendisini kaçırarak olan uçan dairenin gecikmeyeceğini çok iyi bilerek, koridorda ayaklarını sürüyordu. Zemin karaydı ve ay ışığı zebra gibi çizgilerle bezemişti üzerini. Ay ışığı boş çocuk odasının kapısından içeri de giriyordu, artık büyüyen iki çocuğu oda kapısından. Billy'nin hareketlerine yön veren kuşku ve kuşkusuzluktu. Kuşku ona durmayı emrediyordu. Kuşkudan yoksunluğu da yeniden harekete geçiriyordu. Olduğu yerde çakıldı.

Kızının odasına girdi. Çekmeceler yere devrilmişti. Yerli dolap boştu. Yolculuğa götürülmeyen bütün kişisel eşya odanın ortasına yığılıydı. Kızının, pencere içine konmuş küçük bir süs telefonu vardı. Alıcının minik ışıkları Billy'yi süzüyordu. Telefon çaldı.

Billy cevap verdi. Karşısında bir sarhoş vardı. Neredeyse Billy adamın soluğunu hissedecekti, gül ve boğucu gaz karışımını. Yanlış numara. Billy telefonu kapadı. Boş bir soda şişesi duruyordu pencerenin girintisinde. Etiket gururla, içinde zerre kadar kalori bulunmadığını ilan ediyordu.

Billy Pilgrim fildişi ve mor ayaklarını yerde saplatarak alt kata indi. Ay ışığının, dikkatini masa üzerinde kalan yarılanmış şampanya şişesine, çardağın altına kurulan masanın tek kalıntısına çektiği mutfığa süzüldü. Şişenin ağzı kapatılmıştı, «iç beni» der gibiydi.

Billy başparmaklarıyla tıpayı çıkardı. En

ufak patlama olmadı, ölüydü şampanya. Hayat bu!

Billy, kadranı fırını süsleyen duvar saatına bir göz attı. Uçan dairenin gelişine kadar öldürmesi gereken bir saat vardı daha. Şişeyi elinde sallayarak oturma odasına geçti, televizyonu açtı. Zamandan belli belirsiz koptu, programın sonundaki filmi sonundan seyretti, sonra yeniden filmi başından izledi. Bu ikinci Dünya Savaşına katılan Amerikan bombardıman uçakları ve uçakları kullanan yiğitlerle ilgili bir filmdi. Sonundan başlayan hikaye, Billy'nin gözleri önünde şöyle geçiyordu:

Her yanı delik deşik, yaralı ve ölülerle dolu Amerikan uçakları bir İngiliz havaalanından gerisin geri kalkıyordu. Fransa üzerinde, birkaç Alman avcı uçağı onlara doğru geri geri uçuyor, mermilerle bombaların patlamalarını emiyor, uçaklarla mürettebatın elinden alıyordu. Düşürülen Amerikan uçakları için de aynı şey oluyor, gerisin geri yükselip filoya katılıyorlardı.

Fiio alevler içindeki bir Alman şehrinin üzerinden ters yönde uçuyordu. Bombardıman uçakları kapaklarını açıyor, yangınları söndüren, bunları çelik silindirler içine toplayıp uçakların gövdesine gizleyen mucize sayılabilecek bir mekanizmayı harekete geçiriyordu. Koca koca bombalar düzenli olarak yerlerine yığılıyordu. Yerde, Almanların da akıl almaz araçları vardı, uzun çelik tüpler, insanlardan ve uçaklardan koparılan parçaları geri almakta yararlanıyorlardı bu araçlardan. Amerikalıların hâ-

lâ birkaç yaralı vardı, bombardıman uçaklarının birkaçı da hâlâ delik deşikti. Ama Fransa üzerinde Alman avcı uçakları yeniden görüldü, her şeyi ve herkesi yepyeni yapıverdi.

Bombardıman uçakları üslerine döndüğünde, çelik silindirler yerinden çıkarılıp yeniden Birleşik Amerika'ya gönderildi. Orada fabrikalar bunları parçalamak, tehlikeli bileşimleri ayırmak ve hepsini maden haline getirmek için gece gündüz çalışıyordu. Bu işin çoğunluk kadınlar tarafından yapıldığını görmek de duygulan-, dırıcıydı. Sonra bu madenler, uzak bölgelerdeki uzmanlara gönderiliyordu. Uzmanlar için söz konusu olan da bunları gömmek, bir daha kimseye zarar vermemek için ustaca gizlemektir.

Amerikan havacıları üniformalarını geri veriyor ve yeniden lise öğrencileri oluyorlardı. Hitler de, Billy Pilgrim'e göre, süt çocuğuna dönüşüyordu. Bunun senaryoda yeri yoktu. Billy çağrışımla varıyordu buraya. Herkes yeniden bebek oluyordu ve bütün insanlık, iki mükemmel yaratığa, Adem'le Havva'ya can vermek amacıyla geniş bir biyolojik tertibe başvuruyordu; hep Billy'nin çağrışımla vardığı sonuca göre.

Billy savaş filminin iki gösterilişinde bulundu, tersinden ve yüzünden. Sonra sıra avluda uçan daireyle karşılaşmaya geldi. Dışarı çıktı ve fildişi mor ayakları çimenin nemli salatasını

çiğnedi. Durdu, ölü şampanyadan bir yudum içti. Gazı kaçmış birayı andırıyordu bu. Gökyüzüne bakmamaya çalışıyordu ama, bütün varlığı yukarda Tralfamadoreden gelen bir uçan dairenin bulunduğunu biliyordu. Onu az sonra bütün ayrıntılarıyla göreceği gibi, kısa sürede geldiği yerle de tanışacaktı.

Yukardan, müziğe çok yatkın olması gereken bir baykuşun sesi geliyordu, ama müziğe yatkın bir baykuş sesi değildi bu. Hem zaman içinde, hem boşlukta uçan bir Tralfamadore uçan dairesiydi; öyle ki, Billy birdenbire bilinmeyenden doğuverdiği izlenimine kapılmıştı. Bir yerde bir çoban köpeği uludu.

Uçan daire yüz ayak çapındaydı, çevresinde lombozlar vardı. Lombozların ışığı titrek bir kırmızıydı. Tek çıkardığı ses de bu baykuş çiğliliğiydi. Yaklaştı, Billy'nin tepesine vardı, onu kırmızı bir ışık sütununun titreşimleriyle çevirdi. Sonra uçan dairenin dibinden, Vantuz çekerken çıkan sese benzer bir sesle su sızdırmaz bir kapak indi. Panayırlardaki atlıkarıncalar gibi şen ışıklarla donanmış bir merdiven kıvrılarak açıldı.

Billy'nin iradesi lombozların birinden üzerine çevrilen bir dalga tabancasının etkisiyle işlemez oldu. Kıvrılarak inen merdivenin alt basamağını yakalaması gerekiyordu, yaptı da bunu. Çubukta elektrik akımı vardı ve Billy'nin parmakları mengene gibi sıkı çubuğu Havalanıp girişe ulaştı ve kapı kendiliğinden kapanı-

verdi. Ancak o zaman, girişteki bir makaraya sarılan merdiven Billy'yi bıraktı. Ardından da, beyni yeniden işlemeye koyuldu.

Bölmede iki küçük delik vardı, sarı gözler yapışmıştı bu deliklere. Duvar da bir oparlör bulunuyordu. Tralfamadore'liler gırtlaktan yoksundular. Telepatiyle konuşuyorlardı. Yine de bir elektronik beyin ve yeryüzü dilinin bütün seslerini taklit eden bir çeşit elektrikli org sayesinde Billy'le konuşmaları mümkün oluyordu.

«Gemimize hoş geldiniz Bay Pilgrim,» dedi. oparlörden yükselen ses. Soracaklarınız var mı?»

Billy dudaklarını ıslattı, bir an düşündü, sonunda sordu: «Niçin ben?»

«Gerçekten bir **Dünyalı** tepkisi, Bay Pilgrim. Niçin **siz**? Ve de öyleyse, niçin **biz**? Niçin **geri kalanlar**? Çünkü yaşadığımız bu an var sadece. Kehribarın içine yerleştirilmiş böcekleri gördünüz mü hiç?»

«Evet.» Gerçekten de Billy, çalışma odasında kağıt tutacak niyetine, içinde üç tane uç uç böceği olan parlak bir kehribar parçası bulunduruyordu.

«İşte Bayım, yaşadığımız bu ânin kehribarında tutsağız. **Niçin** diye bir şey yok.»

Billy'yi uyutmak amacıyla, içine çektiği havaya uyuşturucu katıldı. Bir kamaraya götürü-

l p Sears Roebuck mağazalarının deposundan yürütme sarı bir koltuğa kayışlarla bağlandı. Uçan dairenin ambarı, Billy için Tralfamadore'deki bir hayvanat bahçesinde yapılan evi d  emeye yarayacak çalınmış eşya ile doluydu.

Uçan daire Dünya'dan ayrılırken, dayanılmaz bir hız artışı Billy'nin uyuyan gövdesini kasti, suratını b zd , onu zamandan kaçırıp gerisin geri savaşa yolladı.

Kendine geldiğinde uçan dairede değildi, bir yük vagonunun içinde Almanyadan geçiyordu.

Birtakım insanlar yerden kalkıyor, yerlerine başkaları uzanıyordu. Billy de uzanmak niyetindeydi. Biraz uyuklamak ne iyi olurdu, içerisi de kapkaranlıktı dışarısı da ve tren sanki saatta    kilometre hızla gidiyordu. Hiç hızlanacağa benzemezdi. Bir rayla öbürü arasında sonsuzluk vardı sanki. Bir tıkırtı duyuluyor, aradan neredeyse bir yıl geçiyor, sonra ikinci tıkırtı duyuluyordu.

Bir cehennem g mb rt s yle giden kocaman katarlara yol vermek için sık sık duruyorlardı. Ya da yan yollarda, cezaevlerinin yakınında, birkaç vagonun ayrılması için mola veriyorlardı. Tren Almanya boyunca, göz göre göre kısalarak sürünüyordu.

Billy, yanlarına gittiği kişilerin kafasında yerçekiminden kurtulduğu izlenimini uyandıracak biçimde çubuğa asılmış, belli belirsiz kayı-

yordu. Yatmak istiyorsa kendini hissettirmemesinin önemli olduğunu bilincindeydi. Nedenini kavrayamıyordu ama, başka biri bunu kendisine hatırlatmayı üstlendi. «Pilgrim,» diye sordu yanına yumulacağı bir herif, «sen misin yoksa?»

Billy ses etmedi ama terbiyeli yumuldu, gözlerini kapadı.

«Allah kahretsin,» diye üsteledi beriki. «Sen değil misin?» Doğruldu, hiç çekinmeden Billy'nin vücudunu yokladı. «**Sensin**, şüphe yok. Siktir ol buradan.»

Billy, acınacak durumda, gözleri yaşlı doğruldu.

«Çek arabanı, uyumak istiyorum!»

«Çenenin tut,» dedi bir başkası.

«Pilgrim ne zaman giderse çenemi o zaman tutacağım.»

Billy yeniden dikildi, demir çubuğa yapıştı. «Ya ben, nerede uyuyabilirim?» diye sordu sesini yükseltmeden.

«Benimle değil.»

«Ne de benimle, orospu çocuğu,» diye araya girdi bir üçüncü. «Horluyorsun. Tekme atıyorsun.»

«Ben mi?»

«Hem de nasıl allahın belası. Üstüne üstlük, inliyorsun.»

«Ben mi?»

«Ne bok yersen ye, buradan uzak dur, Pilgrim.»

Vagonun dört yanından, koronun söylediği çok sesli bir şarkıyı andıran aksi bağırışma-

lar yükseldi. Seslere bakılırsa, Billy Pilgrim'in kendilerine uykuda çektirdikleri konusunda hepsinin anlatacak korkunç ayrıntıları vardı. Her biri de Billy Pilgrim'e, başının çaresine başka yerde bakmasını öğütlüyordu.

Demek Billy'nin ayakta uyumak ve hiç uymamak arasında bir seçim yapması gerekiyordu. Hava deliklerinden yiyecek gelmez olmuştu ve soğuk, gündüz de geceki gibi durmadan artıyordu.

Sekizinci gün, kırkılık serseri Billy'ye şöyle dedi: «Hiç de kötü değil. Ben her yerde rahat edebilirim.»

«Doğru mu söylüyorsun?»

Dokuzuncu gün, serseri kuyruğu titretti. Hayat bu! Son sözleri şunlardı: «Durum kötüye mi gidiyor dersin? Hiç de kötü değil.»

ölümle bu dokuzuncu gün arasında bir ilişki olmalıydı. Dokuzuncu gün, Billy'lerin önündeki vagona bir ölü verdi. Karanlık Roland turşuya dönmüş ayaklarında başlayan kangrenden öldü. Hayat bu!

Karanlık, sonu gelmez sayıklamalarında Üç Silahşörler'in serüvenlerini tekrarlayıp duruyor, öleceğini kabul ediyor, Pittsburgh'daki yakınlarına bir sürü mesaj yolluyordu. Her şeyin üstünde, öcünün alınmasını istiyor ve bu nedenle kendisini öldürenin adını durmadan tekrar-

lıyordu. Vagondaki herkes dersi çok iyi ezberledi.

«Beni kim öldürdü?» diye bağıyordu.

Cevabı bilmeyen yoktu: «Billy Pilgrim.»

Dinleyin: Onuncu gece, Billy'nin kapısının sürgüsünü çektiler ve kanat açıldı. Billy çubuğun üzerine yarı uzanmış çarmıha gerilmişçesine yatıyor, hava deliğinin kenarına yapışan fildişi ve mor bir pençe sayesinde duruşunu bozmuyordu. Sürgü çekildiğinde Billy öksür-, müştü, öksürürken de açık renk bir sıvı sığıyordu. Sir Isaak Newton'un Üçüncü Mekanik Yasasına uygundu bu. Üç numaralı yasa belirli bir yönde etki yapan her güce eşit ve ters yönlü bir başka gücün tepki gösterdiğini belirtiyordu.

Füze yapımında yararlı olabilirdi bu.

Tren, başlangıçta Rus savaş tutsakları için bir yok etme kampı olarak düşünülen cezaevinin yakınına ulaşan demiryoluna sapmıştı.

Nöbetçiler şaşkın baykuş bakışlarını Billy'nin vagonuna daldırdılar, davetkâr biçimde gurdadılar. Amerikalılarla hiç işleri olmamıştı, ama bu türden bir yüke alışkındılar. Bu yükün ağır ağır gurultulara ve ışığa yöneltilebilecek bir sıvı oluşturduğunu biliyorlardı. Geceydi.

Dışardaki tek ışık, çok uzakta ve çok yüksekte, bir direktan sarkan tek ampulden geliyordu. Kumrular gibi guruldayan nöbetçiler dışında her yer sessizdi. Ve sıvı akmaya başladı. Pıhtılar eşikte birikiyor, yumuşacık bir gürültüyle yere düşüyordu.

Eşiğe sondan bir önce degecek damla Billy'ydi. Sonuncusu da, serseri. Akmiyordu o, cup diye ses çıkarmıyordu. Sıvı değildi. Taştı. Hayat bu!

Billy, vagonun döşemesinden yere atlamak istemiyordu. Gerçekten cam gibi tuzla buz olacağına inanmıştı. Bunun üzerine nöbetçiler ona yardım ettiler, guruldayarak. Onu trenin önüne bıraktılar. Minyatür bir tren olmuştu bu.

Bir lokomotif, bir tender, üç minik vagon. Sonuncu vagon da nöbetçilerin tekerlekli cenneti. Yine, bu tekerlekli cennette sofralar kurulmuştu. Yemek yeniyordu.

Ampulün sarktığı direğin dibinde saman andıran üç yığın vardı. Okşanan, itilip kakılan Amerikalılar, eninde sonunda saman olmadığı anlaşılan üç yığına vardılar. Bunlar ölü tutsaklardan çıkarılan kaputlardı. Hayat bu!

Nöbetçiler kesinlikle, pardesüden yoksun her Amerikalının bunlardan birini alıp giymesi gerektiğini anlattılar. Her yer donduğundan giysiler birbirine kenetlenmişti, nöbetçiler süngü-

lerini küskü gibi kullanıyor, rasgele dağıtılan partial kaputları sökmeden önce yakaları, kenar kıvrımlarını, kolları, her şeyi deşiyorlardı. Kaputlar bir kubbe oluşturmuş ve yığının biçimini almıştı.

Billy'nin payına düşen kaput öyle buruşmuş, öyle katılaşmıştı ki görünüşü paltoyu değil de geniş ve siyah üç köşeli bir şapkayı andırıyordu. Tepeden tırnağa da lağım çukurundan çıkma pis sıvıyı ya da kurumuş çilek reçelini andıran yapışkan lekelerle kaplıydı. Sanki tüylü bir hayvanın ölüsü kaputun üzerinde donmuştu. Aslında hayvan kaputun yakasıydı.

Billy komşularının kaputlarına ölgün bir bakış yöneltti. Hepsi de bakır düğmeler, sırmalar, şeritler, kartallar ya da aylar ve yıldızlar içindeydi. Asker kaputuydu giydikleri. Billy, payına ölü bir sivilin paltosu düşen tek kişiydi. Hayat bu!

Billy ve ötekiler, nöbetçiler tarafından dürtülerek oyuncak trenlerinin çevresini dolandılar, isteksizce girdiler kampa. Hiç bir sıcaklık, hiç bir hareket çekmiyordu onları içeri: Alçak ve dar, ışısız, binlerce barakadan başka şey yoktu kampta.

Bir yerde bir köpek haykırdı. Korkunun, yankının ve kış sessizliğinin de etkisiyle bu köpeğin bronz bir gong kadar güçlü sesi vardı.

Billy ve ötekiler, arka arkaya bir sürü kapıdan geçtiler ve Billy hayatında rastladığı ilk

Rusu gördü. Adam gecenin karanlığında yapayalnızdı: Üzerinde fosforlu bir kadran gibi ışıldayan yuvarlak ve yassı bir yüzün bulunduğu eski paçavralardan bir çuval.

Billy adamın bir metre kadar yakınından geçti. Dikenli teller vardı aralarında. Rus tek söz söylemedi, tek hareket yapmadı, ama gözleri Billy'nin ruhunu derinlemesine yoklamak ister gibi baktı; tatlı bir umutla yüklü, sanki Billy'de iyi haberler varmış gibi. Belki gözlerin mesajını kavrayamayacak kadar salaktı, ama iyi haberler değışmezdi nasılsa.

Billy dikenli teller boyunca giderken kendini kaybetti. Bir Tralfamadore binası sandığı şeyin içinde kendine geldi. Rahatsız edici bir aydınlık burayı dolduruyordu, duvarlar beyaz çini kaplıydı. Oysa yeryüzündeydi bu bina. Bütün yeni tutsakların geçtiğı bir bit ayıklama merkezi.

Billy kendisine söyleneni yaptı, soyundu. Tralfamadore'de de kendisine söylenen şeyler aynıydı.

Bir Alman, Billy'nin'sağ kolunu başparmağıyla işaretparmağı arasına kısırdı; arkadaşlarından birine cepheye böyle cılız herifler yollayan ordunun ne biçim bir ordu olduğunu sordu. Billy'den parlak durumda olmayan pek çok kişiyi parmaklarıyla işaret ederek, öteki Amerikalılara da göz attılar.

En eli yüzü düzgün vücutlardan biri hepsinden çok daha yaşlı birine, Indianapolis'de lise öğretmeni olan bir Amerikalıya aitti. Adamın adı Edgar Derby'di. Billy'nin vagonundan inmemişti. Karanlık Roland'ın vagonunda yolculuk etmiş, can çekişen Karanlık'ın başını tutmuştu. Hayat bu! Derby kırk dört yaşındaydı. Pasifik savaşında denizci bir oğlu olacak kadar yaşlıydı.

Derby, bu yaşta orduya kabul edilebilmek için bir sürü siyasî zili çalmak zorunda kalmıştı. Indianapolis'de verdiği dersin konusu, Çağdaş Batı Uygarlığının Sorunlarıydı. Aynı zamanda da tenis hocasıydı ve vücuduna büyük bir özen gösteriyordu.

Derby'nin oğlu savaştan paçayı sıyracaktı. Derby değil. Bu mükemmel vücut, altmış sekiz gün sonra Dresden'de bir idam mangasının kurşunlarıyla delik deşik edilecekti. Hayat bu!

En acınacak durumdaki Amerikalı vücudu Billy'ninki değildi. Illinois eyaletinin Çiçero şehrinde bir araba hırsızının vücuduydu. Paul Lazzaro adlı bir araba hırsızının. Ufacık tefecikti, kemikleri ve dişleri çürümüşü, iğrenç bir derisi vardı üstüne üstlük. Lazzaro on kuruş büyüklüğünde yara izleriyle öylesine delik deşik olmuştu ki, yuvarlak benekli bir kumaştan biçilip dikilmiş gibiydi. Sayısız çıban çıkmıştı her yanında.

Lazzaro da Karanlık Roland'ın vagonunu

paylaşmış, ölümünü Billy Pilgrim'e ödetecek bir yol bulacağına şeref sözü vermişti. Bu soyunuk insanlardan hangisinin Billy olduğunu anlamak için çevresini inceliyordu.

Çıplak Amerikalılar, beyaz mineli duvar boyunca dizili sürüyle duşun altına girdiler. Ellerinin erişebileceği bir musluk yoktu. Başlarına geleceği beklemekten başka çareleri kalmıyordu. Kamışları pörsümüş, torbalar kasılmıştı. İnsan türünün sürekliliğini sağlamak gecenin programında yoktu.

Görünmeyen bir el anakolu çevirdi. Kaynar su fişkırdı duşlardan. Su yakıyor, ısıtmıyordu. Uzun kemiklerinin iliklerine yerleşen buzun üstesinden gelemeyip Billy'nin cılk yara olmuş derisini kaşıyordu.

Bu süre içinde, Amerikalıların üniformaları mikroptan arıtıcı gaz emiyordu. Bitler, mikroplar, pireler milyonlarla geberiyordu. Hayat bu!

Billy, birden zaman içinde yine ilk çocukluğuna döndü. Daha bebekti, banyodan çıkıyordu. Annesi onu bir havluya sarıyor, güneşin olduğu ılık bir odaya taşıyordu. Onu soyuyor, sert havlunun üzerine yatırıyor, bacak aralarını pudralıyor, küçük şiş karnını okşuyordu. Avucu minik ve titrek göbeğini tokatlıyordu hafiften.

Billy tükürükten balonlar yapıyor ve gurulduyordu.

Billy bir kez daha orta yaşlı bir gözlükçü, şimdilik boğucu bir yaz günü, pazar sabahı golf oynamakla meşgul. Billy artık kiliseye adımını atmıyor. Üç meslekdaşıyla mücadele ediyor. Billy yedi vuruşta çukura yaklaştı ve atış sırası onda.

iki buçuk metreden topu çukura soktu. Çukurdan çıkarmak için eğildi ve güneş bir bulutun ardına gizlendi. Billy bir baş dönmesi geldiğini hissetti. Baş dönmesi geçtiğinde artık golf alanında değildi. Tralfamadore'ye doğru giden bir uçan dairedeydi ve kayışlar onu pırl pırl bir hücredeki sarı koltuğa bağlıyordu.

«Neredeyim?» diye sordu Billy Pilgrim kuşkuyla.

«Başka bir kehribar parçasının içinde tutaksınız, Bay Pilgrim. Şu saniye payımıza düşen yeri işgal ediyoruz. Dünyanın üç yüz milyon mil ötesinde, birkaç yıl yerine birkaç saat sonra bizi Tralfamadore'ye ulaştıracak zaman içindeki bir çatlağın yolunda.»

«Buraya nasıl geldim?»

«Ancak bir Dünyalı bunu size açıklayabilir. Dünyalılar büyük açıklama uzmanlarıdır, bir olayın neden meydana geldiğini ortaya koyar, başka koşulları yaratmanın ya da bunlardan uzak durmanın çarelerini öngörürler. Ben Tralfamadore'liyim, belki de sizin Kayalık Dağların bir bölümünü seyretmeniz gibi zaman önünde uzanır gider. Her zaman her zamandır. Değiş-

mez. Ne uyanlara ne de düşüncelere yatkındır. **Vardır**, o kadar. Onu onlara bölün; daha önce de söylediğim gibi, hepimizin kehribar içindeki böcekler olduğumuzu anlayacaksınız.»

«Bende 'iradei cüz'iyeye inanmayan biri izlenimi bırakıyorsunuz,» diyecek oldu Billy Pilgrim.

«Dünyalıları incelemeye bunca saatimi vermesem,» diye devam etti Tralfamadore'li, 'iradei cüz'iyenin ne olduğu konusunda bir fikrim bulunmayacaktı. Evrende canlıların yaşadığı otuz bir gezegeni dolaştım ve daha yüz gezegenle ilgili dosya karıştırdım, 'iradei cüz'iyeden söz edilen yer yalnız Dünya!

BÖLÜM 5

Billy Pilgrim, evrenin Traifamadore'de oturan yaratıklara milyarlarca küçük parlak nokta biçiminde görünmediğini söyledi. Bu yaratıklar her yıldızın önceki durumuyla gelecek durumunu seziyorlardı; öyle ki, gökler incecik ışıklı makarnalarla doluydu. Üstelik Tralfamadore'li-ler insanları iki bacaklı yaratıklar olarak da görmüyorlardı. Onların gözünde insanlar 'bir ucunda bebek öbür ucunda ihtiyar bacağı bulunan' koca kırkayaklar, dedi Billy Pilgrim.

Billy, Tralfamadore yolculuğu sırasında okuyacak bir şeyler istedi. Onu kaçırınlar beş milyon dünya kitabının mikrofilme alınmış kopyasını taşıyorlardı, ama bunları Billy'nin kamarasında gösterecek araç-gereçten yoksundular. Elllerinde, bir Tralfamadore müzesine konmak üzere alınan bir tek gerçek ingilizce kitap vardı. Bu da Jacqueline Susann'ın BEBEKLER VADİSİ'ydi.

Billy kitabı okudu, arada ilginç bölümler

bulunduğunu farketti. Kitaptaki kahramanların çıkış ve inişleri, iniş ve çıkışları oluyordu kuşkusuz. Ve Billy'nin bu birbirinin eşi iniş çıkışlarla kafa patlatmaya hiç isteği yoktu. Kibarca, başka bir şey bulunup bulunmadığını öğrenmeye çalıştı.

«Yalnız Tralfamadore romanları, bunları da korkarım hiç anlayamazsınız,» cevabını verdi duvardaki oparlör.

«Hiç değilse birini bana gösterin.»

Ona birkaç roman verdiler. Bu romanlar minnacıktı. Bütün çıkışları inişleri ve inişleri çı-
kışlarıyla BEBEKLER VADİSİ cildini kaplamak için bunlardan bir düzine gerekiyordu.

Tabii, Billy Tralfamadore dilinde okuyamıyordu ama, yine de eserlerin dizgisine bakarak bir fikir sahibi olabilirdi: Yıldızlarla ayrılan kısa simge kümeleri. Billy simge kümelerinin telgraflar olabileceğini öne sürdü.

«Doğru,» diye onayladı ses.

«Gerçek telgraflar mı?»

«Telgraf, Tralfamadore'de bilinmeyen bir şeydir. Ama haklısınız; her işaret kümesi kısa ve emredici bir mesaj oluşturuyor; bir durumu, bir sahneyi tasvir ediyor. Mesajlar hiç bir özel bağla birbirine bağlı değil ama, bütünüyle dik-kate alındığında, hayatın hem güzel, hem de şaşırtıcı ve derin bir görüntüsünü vermeleri için yazar bunları özenle seçti. Ne başlangıç, ne orta, ne de son var. Ne gerilim, ne bir ders, ne de sebep ve sonuç: Kitaplarımızda hoşumuza giden

birbiri ardına yakalanan bunca eşsiz anın ortaya çıkışıdır.»

Kısa bir süre sonra, uçan daire zamandaki bir çatlağa giriyordu ve Billy çocukluğunun orta yerine fırlatıldı. On iki yaşında, babası ve anasıyla birlikte Gran Canyon kıyısındaki Melek Mahmuzu'nun tepesinde, yaprak gibi titriyordu. Küçük insan ailesi, bin beş yüz metre yükseklikteki sivri bir tepeden sabit bakışlarla canyonun dibini seyrediyordu.

«Eh,» dedi Billy'nin babası zorlu bir tekmeyle boşluğa bir çakıl taşı savurarak, «işte.» Bu ünlü yere arabayla gelmişlerdi. Yol boyu yedi kere lastikleri patlamıştı.

«Yolculuğa değdi,» diyerek içini çekti Billy'nin kendinden geçen annesi. «Ah Tanrım, gerçekten bu yolculuğa değermiş.»

Billy, canyondan nefret ediyordu. İçine düşeceğinden emindi. Annesi ona dokundu ve Billy donuna etti.

Canyona bakan başka turistler ve bir de sorulara cevap vermek üzere orada bulunan bir orman korucusu vardı. Fransa'nın içinden gelen bir Fransız, kırık dökük ingilizcesiyle, çok insanın kendini buradan atıp atmadığını sordu.

«Evet efendim,» diye cevap verdi korucu. «Aşağı yukarı yılda üç kişi.» Hayat bu!

Sonra Billy zaman içinde yeni bir sıçrama yaptı, on günlük kısa mı kısa bir pire sıçraması. Öyle ki hâlâ on iki yaşındaydı, annesi ve babasıyla Batı'yı gezmeye devam ediyordu. Carlsbad mağaralarındaydılar ve Billy tavan yıkılmadan kendisini dışarı çıkarması için Tanrı'ya yakarıyordu.

Bir rehber mağaranın, yerdeki delikten yükselen yoğun yarasa bulutu karşısında merakla düşen bir kovboy tarafından keşfedildiğini anlatıyordu. Sonra bütün lambaları söndüreceğini ve orada bulunanların çoğunun ilk kez mutlak bir karanlıkla karşılaşacaklarını bildirdi.

Işıklar söndü. Billy hâlâ hayatta olup olmadığını bile bilmiyordu. Solunda hayaleti andıran bir şey boşlukta dalgalanmaya başladı. Babası yelek cebindeki saatini çıkarmıştı. Saatin kadranı fosforluymuştu.

Billy kapkaranlık bir geceden pırıl pırıl bir güne geçti, kendini yeniden hayatta, bit ayıklama merkezinde buldu. Duş sona eriyordu. Görünmeyen bir el suyu kesmişti.

Billy giysilerini geri aldığı anda, temizlik yönünden bir kazançları olmadığını gördü, ama her yanında yaşayan bütün küçük yaratıklar ölmüştü. Hayat bu. Yeni perdesünün de buzları çözülmüş, pörsüyüvermişti. Billy'ye çok dar geliyordu. Kürk yakalı ve kan kırmızı ipek astarlardı, panayirlardaki maymunların boyunda bir

artist ajanına göre dikilmişti sanki. Kurşun delikleriyle doluydu her yanı.

Billy Pilgrim giyindi. Küçük paltosunu da sırtına geçirdi. Sırttaki dikiş söküldü ve kollar tümüyle omuzlardan ayrıldı. Palto kürk yakalı bir yeleğe döndü. Belden aşağı genişliyordu ama genişleme yeni sahibinin koltuk altlarından başlıyordu. Almanlar Billy'ye ikinci Dünya Savaşında gördükleri en matrak garipliklerden biri gözüyle bakıyorlardı. Kasıklarını tuta tuta gülüyorlardı.

Almanlar herkese, Billy'nin arkasına beşer kişilik sıralar halinde dizilmelerini emrettiler. Kfile dışarı çıktı, birbiri ardından kapıları geçti. önlerinde, fosforlu kadrana benzeyen yüzleriyle başka aç Ruslar vardı. Amerikalılar biraz kendilerine gelmişlerdi. Kaynar sudan iğneler onları canlandırmıştı. Tek kollu ve tek gözlü bir onbaşının koca bir kırmızı deftere her tutsağın adını ve kayıt numarasını geçirdiği hangara doğru yürüdüler. O andan sonra, hepsinin yasa önünde bir varlığı oluyordu.

Adlar ve numaralar kağıda geçirilmedikçe, her biri kayıp listesine konuyor, ölmüş olabilecekleri kabul ediliyordu.

Hayat bu!

Amerikalılar yerlerinde sayarlarken, sıranın ucunda kavga başladı. Bir tutsak, nöbet-

ilerden birini kızdıracak Şeyler mırıldanmıŐtı. Nöbetçi, İngilizce biliyordu ve Amerikalıyı sıradan çekip çıkardı, yere devirdi. Amerikalının ödü patlamıştı. Ayağa kalkarken oacakları titiriyor, kan tükürüyordu. iki dişi kırılmıştı. AnlaŐıldıĖı kadarıyla kötü bir Şey düşünmemiŐ, Almanın iŐitip anlayacağını aklına getirmemişti.

«Niçin ben?» diye sordu.

Alman onu yerine itti. «Nijin zen? Nijin onlar değil?»

Billy Pilgrim'in adı kalın kamp defterine geçer geçmez, ona da hemen bir numara ve üzerine bu numaranın kazındığı alüminyum bir kün-ye verildi. Numarayı alüminyuma kazıyan, Polonya'dan getirilmiŐ bir iŐiydi, ölmüştü Şimdi. Hayat bu.

Billy'ye bu kün-yeyi Amerikan ordusundan verilen kün-yeyle birlikte boynuna asması öğüt-lendi, o da söyleneni yaptı. Delikleriyle bir biskü-viyi andırıyordu, güüü bir adam tek eliyle bunu ikiye katlayabilirdi. Billy ölürse, ki olmayacaktı böyle bir Şey, plakanın yarısı boynunda kalacak ve öteki yarısı mezar taşına kazılacaktı.

Talihsiz lise öğretmeni Edgar Derby kısa süre sonra Dresden'de kurşuna dizilince, bir doktor defin ruhsatını imzaladı ve plakayı ikiye böldü. Hayat bu!

Kurallara uygun olarak kaydedilen ve etiketlenen Amerikalılar, bir kez daha kapıları birbirlerinden geçtiler, iki gün içinde aileleri, Kızılhaç aracılığıyla hayatta olduklarını öğrenecekti.

Billy'nin yanındaki, Karanlık Roland'ın öcünü almaya yemin eden ufak tefek Paul Lazzaro'du. Her türlü intikam duygusundan sıyrılmıştı. İçini buran mide sancılarında başka şey düşünmüyordu. Ufalan midesi bir cevizin boyutlarına inmişti. Bu kurumuş ve tortop olmuş kese kan çıbanı gibi acıyı yayıyordu.

Lazzaro'nun yanında, Amerikan ve Alman künyelerini boynuna asıp gömleğinin üzerine fora etmiş, kaderin damgaladığı talihsiz Edgar Derby duruyordu. Yaşı ve bilgeliği sayesinde yüzbaşılığa, bölük komutanlığına yükseltileceğini ummuştı. Şimdi, gece yarısı Çekoslovak sınırındaydı.

«Durrrr!» diye bağırdı bir nöbetçi.

Amerikalılar durdular. Soğukta gürültü çıkarmadan bekliyorlardı. Çevrelerindeki binalar yanından geçtikleri binlerce binanın aynıydı. Şu farkla ki, bu binaların tepelerindeki teneke bacalardan döne döne kıvılcım kümeleri fışkırıyordu.

Bir nöbetçi kapılardan birini vurdu.

Kapı birdenbire içerden açıldı. Işık fışkırdı, saatte 300.000 kilometre hızla zindanından dışarı atılarak. Orta yaşlı elli İngiliz yürüyerek çıktı PENZANCE KORSANLARI'ndan alınan «Selam, Selam, takım tamam» şarkısını söylüyorlardı.

Bu çok renkli Şen askerler, ikinci Dünya Savaşının ingilizce konuşan ilk tutsakları arasındaydılar. Şimdi, savaşın aşağı yukarı son tutsaklarına konser veriyorlardı. Bir kadın ya da  ocuk görmeyeli dört yıldan fazla oluyordu. Ne de kuş. Serçeler bile kampa yaklaŐmaya cesaret edemiyordu.

Bunlar ingiliz subaylarıydı. Her biri, başka cezaevlerinden en az bir kez kaçmayı denemiŐti. Sonunda, can çekişen Ruslar denizinin hareketsiz olan orta yerine düşmüşlerdi.

Diledikleri kadar tünel kazabilirlerdi. Kaçınılmaz biçimde, ingilizce bilmeyen, bir lokma yiyeceği bulunmayan, ne bilgi ne de bir kaçıŐ planına sahip ölüm halindeki Rusların kendilerini isteksiz karŐılayacakları dikenli tellerle çevrilmiŐ bir dikdörtgene çıkacaklardı. Diledikleri kadar bir kamyona gizlenmeyi ya da bir kamyon çalmayı tasarlasınlar boŐunaydı, hiç bir taşıt bulundukları yere girmiyordu. Hasta olduklarını ileri sürüp doktora çıkmayı istemelerine de hiç engel yoktu, ama bu da onları bir yere g t rmeyecekti. Kampın tek hastanesi kendi bölümlerindeki altı sefil yataktan oluşuyordu sadece.

ingilizler iki dirhem bir çekirdek, istekli, kibar ve güçlüydüler. Yüksek sesle ve yanlıŐsız Şarkı söylüyorlardı. Yıllardan beri, her gece bir ağızdan.

Üstelik, beden hareketleri yapıyor, halter kaldırıyorlardı. Hepsinin karnı dümdüzdü, pa-

zuları, baldırları kas topaklarıydı. Üstüne üstlük dama ve satrançta, briçte ve dominoda, bilmede, bulmacada, masa tenisi ve bilardoda çok güçlüydüler.

Beslenme konusunda, Avrupa'nın en zengin kişileri arasında sayılırlardı. Savaşır, başında, kolilerin henüz tutsaklara ulaştığı sıra, bir katibin hatası, Kızılhaç'ın onlara ayda elli yerine beş yüz paket yollamasını sağlamıştı. Bunları öyle bir ustalıkla biriktirmişlerdi ki, savaş bittiğinde üç ton şeker, bir ton kahve, bin yüz kilo çukolata, üç yüz elli kilo tütün, sekiz yüz elli kilo çay, iki ton un, bir ton konserve et, altı yüz kilo kutu tereyağı, sekiz yüz kilo pastörize peynir, dört yüz kilo süt tozu ve iki ton marmelat sahibiydiler.

Hepsi de penceresiz bir bölmede güvenlik altına alınmış, yassılatılmış konserve kutularından bir zırhla farelerden korunmuştu.

Almanlar bunlara bayılıyor ve herkesin gözünde canlandığı ideal İngiliz'e tıpatıp uyduklarını söylüyorlardı. Savaşı şık ve akılın yönettiği bir eğlenti haline getiriyorlardı. Bu nedenle Almanlar onlara, biri yettiği halde dört baraka ayırmışlardı. Kahve, çukolata ya da tütün karşılığı her yeri onarmalarını sağlayacak boy, tahta, çivi ve bez vermişlerdi.

İngilizler Amerikalıların yaklaştığını öğrenen on iki saat oluyordu. Şimdiye kadar konuk ağırlamamışlardı ve süpürerek, parlatarak, fı-

rınların ocakların başında iş görerek iyi yürekli mutfak cinleri gibi işe koyulmuşlardı; saman ve çuvaldan şilteler yapmışlar, sofrayı kurmuşlar, herkesin oturacağı yeri süslemişlerdi.

Şimdi de şarkılarıyla kış gecesinde konuklarına hoşgeldiniz diyorlardı. Şölen hazırlığından sonra giysileri mis gibi kokuyordu. Bu giysiler, asker üniformasıyla tenis ya da kroket oyuncusu elbisesinin karışımıydı. Ortaya koydukları konukseverlik, içeri yığılan bir sürü güzel şeyi düşünmek onları öylesine sevindiriyordu ki, şarkı söylerken gelenleri incelemeyi unutuyorlardı. Savaştan yeni kurtulmuş başka subaylar için şarkı söylediklerini sanıyorlardı.

Amerikalıları dostça itip kakarak kapıya doğru itiyor, erkekçe şakalar ve dostça böbürlenmelerle geceyi dolduruyorlardı. Onlara «Coni» diyor, kutluyor, «Aferin, esaslı savaştınız,» «Hanslar piliyi pırtıyı toplayıp kaçmak üzere,» diyerek avutuyorlardı.

Billy Pilgrim, «Hans»ların kimler olduğunu düşünüyordu belli belirsiz.

Kendini içerde buluverdi, koyu kırmızı bir döküm sobanın başında düzinelerle çaydanlık fokurduyordu. Birkaçı ısılık çalmaktaydı. Ortada altın sarısı bir çorbayla dolu koca bir kazan vardı. Hem de yoğun bir çorbayla dolu. Billy Pilgrim gözlerini iyice açarken çağların derinliğinden gelen kabarcıklar görkemli bir tembellikle yüzeyde patlıyordu.

Uzun şölen masaları kurulmuştu. Her yer eskibir sütünzo kutusundan yapılma kâseyle be-lirlenmişti. Daha küçük bir kutu da çay fincanı olmuştu. Geniş ağızlı bir başkası da tas. Tas-lar sıcak sütle ağzına kadar doluydu.

Konuklardan her birinin yerinde bir tıraş lakımı, bir lif, bir paket jilet, bir paket çikolata, iki puro, bir sabun, on sigara, bir kutu kibrit, bir kurşunkalem ve bir mum vardı.

Yalnız sabunla mumlar Alman malıydı. Ha-yaletimsi saydamlıklarında belli belirsizdi bun-lar. İngilizlerin anlamasına imkan yoktu ama, mumlarla sabun Yahudilerin, çingenelerin, cin-sel sapıkların, komünistlerin ve öteki devlet düş-manlarının yağlarının eritilmesi sonucu elde edil-miştir.

Hayat bu!

Yemek salonu mumların ışığıyla pırıl pırıl aydınlanmıştı. Masalar taptaze beyaz ekmeğin, yağ topaklarının, marmelat kavanozlarının al-tında kayboluyordu. Dilim dilim konserve et dolu kayık tabaklar vardı ortada. Çorba, yağ-da yumurta, reçelli pasta arkadan gelecekti.

Barakanın öteki ucunda, Billy gök mavisi bezle süslenmiş pembe sandıklar, koca bir du-var saati, altın yaldızlı iki taht, bir kova ve bir çuval bezi seçiyordu. Akşamın en önemli ola-yının dekoruydu bu, yeryüzünde anlatılan ma-salların en ünlüsünün, müzikli bir KÜLKEDİSİ temsilinin dekoru.

Billy Pilgrim nar gibi sobanın yanında fazla durmaktan tutuştu. Kısacık paltosunun kıvrımı yanıyordu. Minicik, sabırlı bir alev, kavla tutuşturulmuş gibi.

Billy bir yerlerde telefon olup olmadığını öğrenmek isterdi. Annesiyle konuşmak, hayatta ve iyi olduğunu ona bildirmek isterdi.

İngilizler, büyük bir hevesle içeri soktukları kirli paslı yaratıkları şaşkınlıkla süzerken ortalığa sessizlik çöktü. İçlerinden biri Billy'nin yandığını farketti. Kıvılcımları elleriyle söndürüp Billy'i sobadan uzaklaştırırken: «Tutuşuyorsun, aslanım!» diye bağırdı.

Billy'nin tepki göstermediğini görünce, soru du İngiliz: «Dilsiz değilsin ya? Beni işitiyor musun?» Billy başını salladı.

İngiliz, acıyla duygulanıp onun her yanını yokladı. «Tanrım, ne yaptılar sana böyle oğlum? İnsan değil bu, kırık bir uçurtma iskeleti.

«Gerçekten Amerikalı mısın?»

«Evet.»

«Rütben?»

«Er.»

«Postalların nereye gitti?»

«Hatırlamıyorum.»

«Ya sırtındaki palto, bir oyun mu?»

«Anlamadım?»

«Nereden bulup çıkardın böyle bir şeyi?»

Bu soru Billy'nin düşünmek için yoğun bir çaba harcamasını gerektirdi. «Verdiler bana,» diyebildi sonunda.

«Hans'lar mı verdi?»

«Kimler?»

«Almanlar mı verdi?»

«Evet.»

Billy bütün bu sorulardan hiç hoşlanmıyordu. Sorular onu yoruyordu.

«Aaaah ah, zavallı Coni,» dedi İngiliz. Bu palto sana hakaretti.»

«Anlamadım?»

«Bile bile seni küçük düşürmeye çalıştılar. Hans'ların böyle bir şey yapmalarına göz yummaman gerek.»

Billy Pilgrim şak diye düştü bayıldı.

Sahneye karşı konmuş bir iskemle üzerinde kendine geldi. Şu ya da bu şekilde yemek yemeyi başarmıştı ve şimdi KÜLKEDİSİ'ni izliyordu. içinde biri epeydir oyunla açıktan açığa eğleniyordu. Billy kahkahalarla gülmekteydi.

Kadın rollerini erkekler oynuyordu, tabii. Duvar saati tam on ikiyi çalmıştı ve Kùlkedisi yakınıyordu:

«Aaaah ah, saat çaldı

Uğursuz an, puşt talih.»

Billy nakaratı öyle gülünç buluyordu ki kahkaha atmakla yetinmiyor, bir balina gibi uluyordu. Ulumaları, başka bir barakada bulunan

hastaneye taşınıncaya kadar sürdü. Altı yataklı bir hastaneye, içinde başka hasta da yoktu.

Billy'yi bir yatağa yatırdılar, bağladılar ve bir morfin iğnesi yaptılar. Başka bir Amerikalı gece başında durmayı teklif etti. Bu gönüllü, Dresden'de kurşuna dizilecek olan lise öğretmeni Edgar Derby'di. Hayat bu!

Derby üç ayaklı bir tabureye oturdu. Ona okunacak şey verdiler. Stephen Crane'in RED BADGE OF COURAGE'siydi bu. Derby daha önce okumuştı. Billy morfin cennetine dalıp giderken ikinci kez yutarcasına okuyordu

Morfinin etkisiyle, Billy düşünde bir bahçedeki zürafaları gördü. Ağaçlarla çevrili ve çakıl döşeli yolları arşınıyor, ağaçların tepesinden kopardıkları armutları çiğnemek için duruyorlardı. Billy de bir zürafaydı. Bir armut yiyordu. Sert bir armut. Dişlerinin değirmen taşına direniyordu armut. Suya boğulup istemeyerek çatırıyordu.

Zürafalar Billy'yi kendilerinden biri gibi benimsemişlerdi, kendilerinininki kadar saçma bir uzmanlaşmaya boyun eğmiş kötülükten yoksun bir yaratık gibi. Upuzun boyunlulardan ikisi onu çevreleyecek kadar yaklaşıyor, Billy'ye yaslanıyordu. Uzun ve adaleli üst dudakları, bir borunun kenarı gibi kalkıyordu. Bu dudaklardan onu öpmekte yararlanıyorlardı. Dişiydi bunlar,

krem rengi ve limon sarısı. Kapı tokmağı boy-nuzlu. Kadife kaplı.

Neden?

Zürafaların bahçesine gecenin karanlığı çöktü, Billy Pilgrim bir an düşsüz uyudu, sonra zaman içinde bir gezi yaptı. Deliler arasında uyandı, New York eyaletinin Placide gölü yakınında bir askerî hastanedeki hafif akıl hastaları pavyonunda, bir yorganın altına büzülmüş olarak. 1948 ilkbaharıydı, savaşın bitiminden üç yıl sonra.

Billy başını çıkardı. Pencereler açıktı, Dışarda kuşlar cıvıldaşıyordu. «Cik-cik-cik?» diye sordu biri. Güneş iyice yükselmişti. Burada yirmi dokuz hasta vardı ama, bu güzel günden yararlanmak için hepsi dışarı çıkarılmıştı. Diledikleri gibi gidip gelmekte, hatta canları isterse evlerine bile gitmekte özgürdüler; tıpkı Billy gibi. Dış dünya onları ürküttüğünden, oraya kendi istekleriyle gelmişlerdi.

Billy, ilium gözlükçülük okulunda geçirdiği son yılın ortasında buraya kapattırmıştı kendini. Kimse aklına getiremezdi kafayı üşütmekte olduğunu. Herkes onun sağlıklı bir görünüşe sahip olduğu ve normal davrandığı görüşündeydi. Oysa burada tedavi ediliyordu. Doktorlar da kabul etmişlerdi: Gerçekten aklını kaçırmak üzereydi.

Hastalığının savaşla uzak yakın bir ilgisi bulunduğuna inanmıyorlardı. Küçükükken, ba-

bası onu daha Gran Canyon'un kenarına götürmeden önce Y.M.C.A.'nın büyük yüzme havuzuna attığı için Billy'nin sinirlerinin bozulduğundan emindiler.

Billy'nin yatak komşusu Eliot Rosewater adlı eski bir piyade yüzbaşısıydı. içip içip bir türlü ayılamamak Rosewater'in canına tak etmişti.

Billy'yi hayal-bilim'e alıştıрма işini üstlendi, özellikle de Kilgore Trout'un eserlerine. Rosewater yatağının altına, cep kitaplarından oluşan şaşılacak bir hayal-bilim koleksiyonu yığılmıştı. Kitaplarını hastaneye bir sandıkta getirmişti. Bütün bu yırtık pırtık hazineler, koğuştan baştanbaşa kaplayan bir koku saçıyordu, bir aydır değiştirilmeyen pazen pijama ya da koyun eti yahnisi kokusu.

Kilgore Trout, çağdaşlar içinde Billy'nin bir numaralı yazarı, hayal-bilimse kabul ettiği tek edebiyat türü oldu.

Rosewater Billy'den iki kat kurnazdı, ama Billy'le ikisi aynı sorunla ve de aynı biçimde karşı karşıyaydılar. İkisi de hayatın bir anlamı bulunmadığı, bir yanılla bunun nedeninin savaşta gördükleri şeyler olduğu sonucuna varmışlardı. Rosewater, örneğin, Alman askeri sandığı on dört yaşındaki bir itfaiyeciyi öldürmüştü. Hayat bu! Billy'de Avrupa tarihinin en büyük kıyımında hazır bulunmuştu, Dresden bombardımanı ve yangınında. Hayat bu!

Bunun için kendilerini ve dünyalarını yenisinden yaratmaya çalışıyorlardı. Hayal-bilim de bunda onlara büyük ölçüde yardımcı oluyordu.

Bir gün Rosewater Billy'ye, hayal-bilim'le ilgisi bulunmayan bir kitap konusunda ilginç bir açıklama yaptı. Hayat hakkında bilinen her şeyin Dostoyevski'nin KARAMAZOF KARDEŞLER'inde bulunduğunu söyledi ona. «Ama günümüzde, bu yetmiyor,» diye ekledi.

Billy, Rosewater'in bir psikiatra söylediklerini de işitme fırsatını buldu: «Sanırım, meslekdaşlarınızın bir dizi duyulmamış ve harika yalan uydurması gerekecek, yoksa insanlar yaşamaktan vazgeçecekler.»

Billy'nin baş ucu masasında bir natürmort duruyordu: İki hap, içinde uçları dudak boyalı üç izmaritin durduğu bir tabla, hâlâ yanan bir sigara ve bir bardak maden suyu. Su ruhunu teslim etmişti. Hayat bu. Hava bu ölü sudan kurtulmaya çalışıyordu. Kaçamayacak kadar güçsüz kabarcıklar bardağın kenarlarına yapışmıştı.

Sigaralar, baca gibi tüten Billy'nin annesine aitti. Ordunun azbuçuk fıttırmış dişi askerlerinin, dişi denizcilerinin, dişi pilotlarının ve başka dişi görevlilerinin tedavi edildikleri bölüm-

de bulunan tuvalete gitmişti. Dönmesi uzun sürmeyecekti.

Billy yeniden yorganın altına büzüldü. Annesi ne zaman ziyaretine gelse başını böyle gizliyor, kadın gidene kadar da durumu sürekli kötülüyordu. Kadının çirkin ya da tatsız olduğundan, soluğunun kötü kokmasından ileri gelmiyordu bu. Beyaz ırktan bir kadındı annesi, siyah saçlı, alışılmış tipte, müthiş sevimli ve lise öğrenimi görmüş bir kadın.

Sırf annesi olduğundan Billy'yi allak bulak ediyordu. Onun karşısında kendini rahatsız, nankör, güçsüz hissediyordu, çünkü annesi onu dünyaya getirmek ve yaşatmak gibi akıl almaz bir görevi üstlenmişti, oysa Billy hayatı gerçekten pek sevmiyordu.

Billy Eliot Rosewater'in içeri girip uzandığını işitti. Yatağının yayları gıcır gıcır ötüyordu. Rosewater boylu bosluydu ama pek dayanıklı değildi. Nezle kalıntılarından yapılma izlenimi uyandırıyor.

Sonra Billy'nin annesi tuvaletten döndü, iki yatak arasındaki bir iskemleye oturdu. Rosewater onu lirik bir sıcaklıkla selamladı, sağlık durumunu sordu, iyi olduğunu öğrendiğine pek sevindi. Sistemli olarak, rastladığı herkese sevimli görünmeye çalışıyordu. Bunun dünyayı belki biraz daha yaşanılır hale getireceğine kendini inandırmıştı. Billy'nin annesine «sevgi-

li bayan» diyordu. Herkesi «sevgili» sözcüğüyle nitelemeyi denemekteydi.

«Günün birinde,» dedi Billy'nin annesi Rosewater'e, buraya geleceğim, Billy başını çıkaracak ve bilin bakalım ne diyecek?»

«Ne diyecek, sevgili bayan?»

«'Günaydın anne!' diyecek gülümseyerek. Ardından da 'Seninle görüştüğüme çok sevindim. Nasılsın?'.»

«Belki bugün söyler.»

«Her gece bunun gerçekleşmesi için dua ediyorum.»

«Yapılacak en iyi şey.»

«insanlar duaya neler borçlu olduklarını farketseler çok şaşırırlardı.»

«Bundan daha gerçek bir şey söylediğinizi hatırlamıyorum bayan.»

«Anneniz sık sık sizi görmeye gelir mi?»

«Annem öldü,» dedi Rosewater. Hayat bu.

«Çok üzgünüm.»

«Hiç değilse yaşadığı sürece mutluydu.»

«Bu da bir avuntu.»

«Doğru.»

«Billy'nin babası da öldü, biliyor musunuz,» dedi kadın. Hayat bu.

«Genç bir çocuğun babaya ihtiyacı vardır.»

Cahil ve sofu anneyle bunca sevginin yankısıyla dolan içi boş iriyarı adam arasındaki düo saatlarca devam etti.

«Babası öldüğünde sınıf birincisiydi,» diye devam etti Billy'nin annesi.

«Belki çok çalışıyordu,» teşhisini koydu Rosewater. Elinde okumak istediği bir kitap vardı, Billy'nin annesine cevap vermek çok kolay da olsa bir konuşma sırasında kitap okumayacak kadar kibardı. Kilgore Trout'un DÖRDÜNCÜ BOYUTUN DELİLERİ adlı kitabıydı bu. Nedenleri dördüncü boyutun içinde kaldığından, iyileştirilemeyen akıl hastalıklarından söz ediyordu, dünyalı doktorlar da üç boyutla sınırlı olduklarından bu hastalıkları ne farkedebiliyor ne de düşünebiliyorlardı.

Rosewater özellikle Trout'un savunduğu bir noktayı beğenmekteydi: Vampirler, kurt adamlar, cinler, melekler ve benzerleri gerçekten vardı, ama dördüncü boyutta yaşıyorlardı. Yine Trout'a göre, dördüncü boyutta Rosewater'ın en sevdiği ozan William Blake geziniyordu. Cennetle cehennem de oradaydı.

«Çok zengin bir genç kızla nişanlı,» diye fısıldadı Billy'nin annesi.

«Mükemmel. Bazen paranın insana büyük yardımı dokunur.»

«Çok doğru.»

«Tabii ki öyle.»

«Kuruş kuruş hesaplamak zorunluluğu hoş değil.»

«Genişçe bir yerde yaşamak da çok hoş şey.»

«Babası, Billy'nin okuduğu gözlükçüler okulunun müdürü. Yaşadığımız şehirde de altı muayenehane sahibi. Bir uçağı ve George gölünün kıyısında bir sayfiye evi var.»

«Nefis bir göldür.»

Billy yorganının altında uykuya daldı. Cezaevi hastanesinde yatağına bağlı olarak uyan-
dı. Gözkapaklarından birini kaldırdı, mum ışığında RED BADGE OF COURAGE'ye dalıp gitmiş olan zavallı Edgar Derby'yi gördü.

Billy gözünü kapadı, gelecekteki belleği ona Dresden yıkıntılarında tüfek namluları karşısında duran talihsiz Derby'yi gösterdi. İdam mangası topu topu dört kişiden oluşmuştu. Billy her mangada bir askere genellikle kuru sıkı doldurulmuş bir silah verildiğinden habersiz değildi. Ama böylesine uzun bir savaşın ortasında, böyle önemsiz bir ölüm cezası uygulamak için kuru sıkı mermi kullanılacağından şüpheliydi.

Bulundukları kamptan sorumlu ingiliz, Billy'nin nasıl olduğunu anlamak için hastaneye g-
riyordu şimdi. Dunkerque'de tutsak edilen bir piyade albayıydı bu. Eliyle morfin yapmıştı Billy'ye. Bu kesimde gerçek bir doktor yoktu, dola-
yısıyla doktorun işini o üstleniyordu. «Hasta ne durumda?» diye sordu Derby'ye.

«Dünyadaki olaylardan kopuk.»

«Ama ölü değil umarım?»

«Hayır.»

«Ne özlenecek durum! Canlı kabul edilip hiç bir şey duymamak!»

Derby keyifsiz bir esas duruş alıyordu.

«Hayır, hayır, rica ederim kımıldamayın. Bir subaya iki asker düşer ve bu askerlerin hepsi de hasta olursa, sanırım subaylarla erler arasında alışılabilen törenlerden vazgeçebiliriz.»

Derby hâlâ ayaktaydı. «Gelenlerin hepsinden daha yaşlı gösteriyorsunuz,» dedi albay.

Derby kırk dört yaşında olduğunu anlattı, bu da karşısındaki albaydan iki yaş büyük olduğunu ortaya koyuyordu. Albay öteki Amerikalıların tıraş olduklarını, yalnız Billy ve Derby'nin hâlâ sakallı kaldıklarını belirtti. Sonra: «Anlıyorsunuz, burada bütün yapabileceğimiz savaş hayal etmektir; bu işi de bizler gibi olgun insanların yönettiğini sanıyorduk. Savaşın çocuk olduğunu unutmuştuk. Bu sinekkaydı tıraşlı yüzler karşısında, şok geçirdim. Tanrım, Tanrım, diye mırıldandım alçak sesle, Çocukların Haçlı Seferi bu.»

Albay, Derby'nin nasıl tutsak edildiğini sordu ve dehşete düşmüş aşağı yukarı yüz askeri barındıran bir ağaç kümesi hikâyesine hak kazandı. Saldırı beş gündür sürüyordu. Yüz kişi tanklarla ağaçların altına sürülmüştü.»

Dünyalılardan, sırası geldikçe yeryüzünden göçmelerine karar verdikleri başka Dünyalılar için yarattıkları bu bütünüyle akıl almaz, yapmacık havanın tasvirini yapıyordu Derby. Top mer-

mileri bir kasatura, iğne ve sivri bıçak yağmuruyla birlikte, dayanılmaz gürültülerle ağaçların tepesinde patlıyordu. Bakır kaplı küçük kurşun parçaları, ağaçlar arasında sestten çok daha hızlı zikzaklar çizerken mermiler patlıyordu.

Bir sürü insan yaralanmış ya da ölmüştü. Hayat bu.

Sonunda dolu dindi ve oparlörlü, görünmeyen bir Alman, Amerikalılara silahlarını bırakma ve elleri başlarında koruluktan çıkma emrini verdi, aksi halde çarpışma yeniden başlayacaktı. Ve ancak son Amerikalının ölümüyle bitecekti.

Bunun üzerine Amerikalılar silahlarını bıraktılar, elleri başlarında, korudan dışarı fırladılar. Çünkü, eğer mümkünse biraz daha yaşamak istiyorlardı.

Billy zamanın içine atladı ve askerî hastaneye ulaştı. Tepesi yorganla örtülüydü. Yorganın öte yanında da sessizlik. «Annem gitti mi?» diye sordu Billy.

«Evet.»

Billy yorganından dışarı bir göz attı. Konuk iskemlesini şimdi nişanlısı dolduruyordu. Adı Valencia Merble'ydi. Valencia, Ilium gözlükçülük okulu müdürünün kızıydı. Parası vardı. Fıçı gibiydi, çünkü atıştırmaktan bir türlü kendini alamıyordu. Şu sıra da geniş getirmekteydi. «Üç Silahşor» şekerlemeleri tıkıyor, üç odaklı ve kelebek kanadı çerçeveli gözlük takıyordu. Ke-

lebek kanatlarında da sahte pırlantalar yanıp sönüyordu. Sahte pırlantalar nişan yüzüğünün tek taşıyla birlikte parıldıyordu. Elmas sekiz yüz bin dolara sigortalıydı. Billy elması Almanya'dan yürütmüştü. Savaş ganimeti.

Billy bu iğrenç Valencia'yla evlenmeyi hiç istemiyordu. Hastalığının belirtilerinden biri de Valencia'ydı. Ona evlenme teklif ettiğini, elması kabul etmesini ve hayat boyu eşi olmasını dilediğini işittiğinde keçileri kaçırmakta olduğunu anlamıştı.

Billy nişanlısını selamlıyor, Valencia'nin teklif ettiği şekerlemeleri kibarca geri çeviriyordu.

Valencia sağlık durumunu sordu, Billy onu yatıştırdı. «Çok daha iyiyim, teşekkür ederim.» Valencia'nin söylediğine göre, gözlükçülük okulunda herkes onun hastalığına üzülüyordu ve en kısa zamanda iyileşeceğini umuyordu. Billy: «Hepsine benden selam söyle,» dedi. Valencia da söyleyeceğine söz verdi.

Daha sonra, dışardan Billy'ye herhangi bir şey getirip getiremeyeceğini sordu, ama Billy kıza sadece teşekkür etti: «Hayır, aşağı yukarı her şeyim var.»

«Kitapların?» dedi Valencia.

«Dünyanın en büyük özel kitaplıklarından

birinin tam yanındayım.» Billy, Eliot Rosewater' in hayal-bilim koleksiyonunu söylemek istiyordu.

Komşu yatakta, Rosewater okuyordu ve Billy ne okuduğunu sormakla onu da konuşmanın içine aldı.

Bu soru üzerine, Juderos'u okuduğunu anlattı. Kilgore Trout'un yazdığı BOŞLUĞUN İNCİLİ'ydi bu. Dünyaya yabancı olan ve söz aramızda, Tralfamadore'liye çok benzeyen bir ziyaretçi söz konusuydu. Hristiyanların neden bu kadar kolay acımasız olduklarını keşfetmek amacıyla, Hristiyanlık konusunda mümkünse ciddi bir inceleme yapmak istiyordu. Sorunun büyük bölümünün incil'de kafayı boşu boşuna dolduran yoğun bilgiden geldiği sonucuna varmıştı. Onun görüşüne göre, incil'deki öğretinin amacı, insanlara birçok şeyle birlikte büyük bir acıma duygusu aşılardı, en yoksullara ve en talihsizlere karşı bile.

Ama aslında, incil'in mesajı şöyleydi:

HERHANGİ BİRİNİ ÖLDÜRMEYEN ÖNCE,
ONUN ÖNEMLİ YERLERDE ARKASI OLUP OLMADIĞINI İYİCE ÖĞRENİN. Hayat bu.

Bütün bu ulutanrımcılıklarda dikkati çeken, diyordu yıldızdan yıldıza gezen kişi; İsa'nın, o silik görünüşüyle şimdi Evrenin En Güçlü Yaratığının Oğlu olması. Okurlar da bunun bilincinde ve çarmıha gerilme sahnesi geldiğinde, çok doğal olarak bağırıyorlar (Rosewater cümleyi yüksek sesle okudu):

HAYIR, OLMADI, KUŞKUSUZ BU SEFER LİNÇ EDECEK ADAMI YANLIŞ SEÇTİLER.

Bu da beraberinde bir başka düşünce getiriyordu: «DEMEK LİNÇ EDİLMEME UYGUN DÜŞEN KİŞİLER VAR?» Kim öyleyse? Önemli yerlerde arkası olmayanlar. Hayat bu!

Yabancı, Dünyaya yeni bir incil bağısladı. Bunda İsa gerçekten bir hiç, kendisinden çok daha güçlü arkanan bulunan bir sürü kişi için tam bir baş belasıydı. Yine de öbür eski metinlerde yer alan esrar dolu bütün o eşsiz sözleri söylemenin yolunu buluyordu.

Bu nedenle, günün birinde onu yere çaktıkları bir haça çivileyerek eğlendiler. Onu linç edenler, bu olayın yankıları olmayacağından emindiler. Okur da bu yeni görüşe uymak zorundaydı, çünkü yeni incil isteyerek ya da zorla, İsa'nın bir baldırıçıplak olduğunu kafasına sokuyordu.

Ve birden, bu silik kişi ölmek üzereyken gökler yarıyor, gök gürültüsü çınlıyor, şimşek çakıyordu. Tanrı'nın sesi bulutların tepesinden gürliyordu. Herkese, bu serseriye oğulluğa kabul ettiğini ve o günden başlayarak sonsuzluğa dek, Evrenin Yaratıcısı'nın Oğlu olmanın yetki ve imtiyazlarını bağısladığını açıklıyordu. Tanrı şöyle diyordu: BU ANDAN SONRA, ARKASI OLMAYAN BİR ZAVALLIYA YÜKLENECEK KİŞİ ÇOK AĞIR BİR CEZAYA ÇARPTIRILACAKTIR.

Billy'nin nişanlısı, «Üç Silahşör» şekerlemelerini emip bitirmişti. Şimdi içi sakızlı bir çikolata yiyordu.

«Kitaplardan illallah,» diye homurdandı Rosewater romanı yatağının altına fırlatarak. «Hepsinin canı cehenneme!»

«Bu, epey ilgince benziyor,» diyecek oldu Valencia.

«Ulu Tanrım! Kilgore Trout doğru dürüst yazsa bari!» diye inledi Rosewater. Bu sözlerde gerçek payı vardı: Kilgore Trout karşılaştığı ilgisizliği hak ediyordu. Yazar olarak çok kötüydü. iyi olan sadece fikirleriydi.

«Trout'un Birleşik Amerika'dan dışarı çıktığını hiç sanmıyorum,» diye devam etti Rosewater. «Şu işe bak, zamanını hep Dünyalıları anlatmakla geçiriyor, anlattıklarının tümü de Amerikalı. Oysa gezegenimizde neredeyse hiç Amerikalı kalmadı.»

«Nerede oturur?» diye sordu Valencia.

«Kimsenin haberi yok,» cevabını verdi Rosewater. «Bilebildiğim kadarıyla, kendisinden söz edildiğini duyan tek kişiyim. Aynı yayıncıda iki kitabı çıkmadı, ne zaman bir yayınevi eliyle ona mektup yollasam yayınevi batmış oluyor ve mektup geri geliyor.»

Hemen konuyu değiştirdi, Valencia'yı nişan yüzüğünden ötürü kutladı.

«Teşekkür ederim», dedi Valencia ve Ro-

sewater'in mücevheri yakından görebilmesi için elini uzattı. «Billy bu elması savaştan getirdi.»

«Bu da savaşların çekici yanı,» dedi Rosewater. «Herkes ufak tefek bir şey kaldırıyor.»

Kilgore Trout'a gelince, Ilium'da yaşıyordu kendileri, Billy'nin şehrinde, yalnız ve hor görülerek. Billy kendisine daha sonra rastlayacaktı.

«Billy,» dedi Valencia Merble.

«Ne var?»

«Gümüşlerimizin modelini tartışalım mı?»

«Kabul.»

«Ben Danimarka tacıyla sarmaşık gülü arasında bir seçim yapmaya karar verdim.»

«Sarmaşık gülü» dedi Billy.

«Acele etmemizin gereği yok. Demek istediğim, kararımızı verdik mi hayatımızın sonuna kadar gözümüzün önünde hep aynı şey olacak!»

Billy resimleri inceledi. «Danimarka tacı,» dedi sonunda.

«Haklısın,» dedi Billy Pilgrim.

Billy, zaman içinde Tralfamadore hayvanat bahçesine kadar yolculuk etti. Kırk dört yaşındaydı ve Dünyayı simgeleyen bir kubbe altında gösterilmekteydi. Boşluğu geçerken kendisine beşiklik eden koltukta gevşek gevşek

yatıyordu. Çırılçıplaktı. Tralfamadore'liler vücuduyla, vücudunun bütün her şeyiyle büyülenmişlerdi. Binlerceydiler dışarda, gözlerinin onu görebilmesi için küçük ellerini uzatan binlerce Tralfamadore'li. Billy altı dünya ayından beri Tralfamadore'deydi. Kalabalığa alışmıştı.

Kaçmak söz konusu olamazdı. Kubbenin öbür yanında atmosfer, siyanürden oluşuyordu ve Dünya, bulunduğu yerden 446.120.000.000.000.000 mil ötede dönüyordu.

Bu hayvanat bahçesinde Billy, sözde bir dünya çevresiyle gösteriliyordu. Eşyanın çoğu Iowa eyaletinin Iowa City şehrindeki Sears/Roebuck mağazasının depolarından çalınmıştı, içerde renkli bir televizyon ve yatak haline gelebilen bir kanepe vardı. Kanepenin yanında da lambalar ve küllüklerle kaplı küçük masalar. Bir bar ve iki taburesi. Ve üstüne üstlük, bir bilyardo masası. Bir ulusa! bankanın kasasındaki altınlar kadar sarı bir halı; mutfak, banyo ve döşemenin tam ortasına açılan madenî kapak dışında her yeri kaplıyordu. Kanepenin önündeki masaya dergiler düzenli olarak yerleştirilmişti.

İçerde bir de stereo pikap vardı, işliyordu da. Televizyon işlemiyordu. Camına, meslekdaşını öldüren bir kovboyun resmini yapıştırmışlardı. Hayat bu.

Kubbenin duvarları yoktu, Billy'nin gizlenebileceği hiç bir yer yoktu. Banyonun nane

yeşili araç-gereci gözler önündeydi. Billy yerinden kalktı, tuvalete girdi ve işedi. Seyirciler kendilerini tutamıyorlardı.

Billy, Tralfamadore'de dişlerini fırçaladı, dişlerinin takma olan parçasını taktı ve mutfağa doğru yürüdü. Havagazı fırını, buzdolabı ve bu-laşık makinesi de nane yeşiliydi. Buzdolabının kapısına bir resim yapılmıştı, ilk geldiğinde de resim oradaydı. Yüzyıl başlarında bir çiftin, iki kişilik bisiklette pedal çevirdiğini gösteriyordu.

Billy, bisikletçiler hakkında bir şey düşünmek için resme bakıyordu şimdi. Hiç bir şey gelmedi aklına. Bu iki kişi hakkında düşünülecek hiç bir şey yoktu sanki.

Billy, konservelerden hazırlanmış esaslı bir kahvaltı etti. Fincanını, tabağını, bıçağını, çatalını, kaşığını ve tencereyi yıkayıp yerlerine yerleştirdi. Sonra orduda öğrendiği beden hareketlerini yaptı: Sıçramalar, dizleri bükerek eğilip kalkmalar, bel hareketleri. Elllerinde baş vuracakları İkinci bir örnek bulunmadığından, Tralfamadore'lilerin çoğu, Billy'nin yüzüyle vücudunun çekicilikten yoksun olduğunu bilmiyordu. Hayatında ilk kez, vücuduyla gururlanan Billy için çok hoş şeydi bu da.

Beden hareketleri sona erdiğinde duş yaptı ve ayak tırnaklarını kesti. Tıraş oldu, koltuk altlarına koku giderici sürdü, bu arada da hay-

vanat bahçesinin rehberlerinden biri kürsüye çıkmış Billy'nin hareketlerinin nedenlerini açıklıyordu. Rehber sözlerini telepatiyle aktarıyor, durmuş bakanlara düşünce dalgaları yolluyordu. Yanındaki kürsüde, Billy'ye seyircilerin sorularını aktarmasını sağlayan küçük klavye vardı.

Televizyona bağlı oparlörden ilk soru geldi: «Burada mutlu musunuz?»

«Aşağı yukarı Dünya'daki kadar mutluyum,» cevabını verdi Billy Pilgrim. Bu da gerçeğin ta kendisiydi.

Tralfamadore'de beş ayrı türden yaratık vardı, yeni bir kişinin yaratılması için atılması gerekli adımda her birinin payına bir şey düşüyordu. Billy'nin kafasında birbirinin eşiydi hepsi, çünkü aralarındaki bütün cinsellik farkı dördüncü boyuttaydı.

Söz arasında, Tralfamadore'lilerin Billy'ye yaptıkları açıklamaların en ilginç Yeryüzündeki çoğalma işlemiyle ilgiliydi. Uçan dairelerde görevli olanların hepsi, insan türünün sürekliliği için vazgeçilmez en az yedi ayrı tür buldukları iddiasındaydılar. Çok da basitti bunu açıklamak: Billy çocuğun doğması için gereken bu yedi türden beşini anlayamıyordu, çünkü bunların cinsel faaliyeti dördüncü boyutla sınırlanmıştı.

Tralfamadore'liler Billy'ye, görünmeyen boyutta çiftleşmeyi canlandırabilmesini sağlaya-

cak bilgiler vermeye çalışıyorlardı. Hiç bir küçük Dünyalının, erkek homoseksüeller olmadan dünyaya gelemeyeceğini tekrarlıyorlardı. Ancak kadın homoseksüeller olmasa da çocuk doğabiliyordu. Altmış beş yaşını geçen kadınların soyu tükenirse, çocuk doğmaz olurdu. Ama aynı yaştaki erkeklerin yokluğu başgösterse de çocuk doğabilirdi. Süt çocukları, doğumlarından bir saat sonra başkalarının ölmesi şartıyla hayatta kalabilirlerdi ancak. Hayat bu.

Billy için anlaşılır şey değildi.

Karşılığında, Billy'nin söylediği pek çok şey Tralfamadore'liler için anlaşılır gibi değildi. Onun zaman kavramı konusunda en ufak fikirleri yoktu. Billy bu adamları zaman konusunda aydınlatmaya çalışmaktan vazgeçmişti. Hayvanat bahçesindeki rehber düşünüyordu, bunu dilinin döndüğünce açıklamak.

Rehber seyircilere pırıl pırıl bir gün ve açık havada, bir çölün öteki ucunda bulunan sıradağları hayal etmelerini söylüyordu. Diledikleri gibi, sipsivri bir tepeyi, bir kuşu, bir bulutu ya da burunlarının dibindeki bir taşı, hattâ arkalarında kalan bir vadinin derinliklerini inceleyebilirlerdi. Ama aralarında kalan bu zavallı Dünyalının başı, çıkarmasına imkan olmayan bir çelik küreye hapsolmuştu. Küreden dışarı bakması için bir tek göz deliği vardı ve iki metrelik bir boru takılmıştı bu deliğe.

Bu, Billy'nin talihsizliklerinin sadece bir

başlangıcıydı. Kayışlar onu, raylar üzerine oturtulmuş bir vagona mihli madenî tellere bağlayıp hareketsiz bırakıyordu. Başını çevirmesi ya da boruya erişmesi imkansızdı. Borunun ucu da, yine vagona mihli bir desteğe yaslanmıştı. Billy borusunun ucunda minicik bir nokta seçebiliyordu ancak. Durumu hakkında bir şey bilmiyor, bu durumun ne denli garip olduğunu bile anlamıyordu.

Vagon yavaş giderken orada bir saniye hızlanıyor ya da sık sık duruyordu: Tırmanıyor, aşağı iniyor, dümdüz gidiyor, dönemeçler alıyordu. Zavallı Billy borusuyla seçebildiği görüntü ne olursa olsun, sadece durmadan şöyle diyebiliyordu: «Hayat budur işte.»

Billy, Tralfamadore'lileri şaşırtacağına, savaşları ve, Dünya'da uygulanan öteki adam öldürme biçimlerini anlatarak onları korkutacağına güveniyordu. Böylece Dünyalıların etkileyici silah depolarıyla birleşen acımasızlığın, bu tatlı ve dırıltısız gezegenin bir bölümünü ya da bütünü yok edebileceğinden çekinmelerini sağlayacağı umundaydı. Hayal-bilimdi onu böyle düşündüren.

Ama Billy söz edene kadar, kimse savaş konusunu ortaya atmamıştı. Kalabalıktan biri, rehber aracılığıyla, bugüne kadar edindiği en değerli bilginin ne olduğunu sordu. Billy de hemen karşılık verdi: «Koca bir gezegenin bütün halkı nasıl olur da barış içinde yaşar! He-

piniz bilirsiniz ki, benim geldiğim gezegen, çağların başından beri nedeni ve anlamı kestirilemeyen kıyımları uğraş edinmiştir. Kötülükle mücadeleye ettikleri için pek gururlanan yurtdaşlarım tarafından, bir su deposunda canlı canlı haşlanan okullu kızların ölümlerini gözlerimle gördüm.» Gerçeğe uygundu bu. Billy, Dresden'de haşlanmış gövdeleri seyretmeye hak kazanmıştı.» Ve gece, bir zindanın derinliklerinde, canlı canlı haşlanan okullu kızların babaları ve kardeşleri tarafından öldürülmüş insanların yağından yapılma mumlarla yolunu bulmaya çalıştım. Dünyalılar kuşkusuz evrenin umacılarıdır. Şimdilik öbür gezegenler, yakın gelecekte Dünya tehlikesiyle karşı karşıya değildir, ama bu tehlike ortaya çıkmakta gecikmeyecektir. Bana sırrınızı verin ki hepimizi kurtarmak için Dünyaya götüreyim. Koca bir gezegen barış içinde yaşamaya nasıl devam edebilir?»

Billy iyi konuştuğunun bilincindeydi. Trafamadore'liler küçücük elleriyle gözlerini kapayınca dondu kaldı. Geçmiş deneyleri bunun ne anlama geldiğini ona öğretmişti: Saçma sapan şeyler söylüyordu.

«Söy... söyler misiniz lütfen bana... Bunda saçma sapan ne var?» Ayakları suya ermiş, rehber soruyordu.

«Evrenin sonu bir sır değildir,» dedi rehber, «Dünya'nın bunda hiç katkısı yok, onun da yitip gittiği olgusunu önemsemesek.»

«Öyleyse, Evrenin sonu nasıl geliyor?»

«Uçan Dairelerimizde kullanılacak yeni yakıtlarla ilgili deneyler sırasında, her şeyi havaya uçuruyoruz. Tralfamadore'li bir deneme pilotu bir düğmeye basıyor ve Evren kayboluyor.» Hayat bu.

«Bundan haberiyseniz,» diye devam etti Billy; «felaketin önüne geçmenin bir yolu yok mu? Pilotu düğmeye basmaktan vazgeçiremez misiniz?»

«Parmağı hep düğmenin üzerindedir ve sonsuzluğa dek düğmenin üzerinde kalacaktır. O ânın yapısı böyle.»

«Demek... «Billy kekeliyordu...» sanırım Yeryüzünde savaşın önüne geçme fikri de saçma.

«Tabii.»

«Oysa burada barış hüküm sürüyor.»

«Bugün. Başka günler gördükleriniz ya da okuduklarınız kadar korkunç savaşlar yaşıyoruz. Bu konuda elimizden gelen bir şey yok, dolayısıyla bakışımızı başka yana çeviriyoruz. Bunları görmezlikten geliyoruz. Sonsuzluğu hoş anların gözlemine ayırıyoruz. Hayvanat bahçesindeki bugün gibi örneğin. Hoşunuza gitmiyor mu?»

«Gidiyor.»

«Yeterince kendilerini verseler, Dünyalıla-

rın da yapmayı öğrenebilecekleri bir şey işte: Zor zamanları görmezlikten gelmek ve hoş anların tadını çıkarmak.»

«Hımmm,» dedi Billy Pilgrim.

O akşam uykuya dalar dalmaz, Billy hiç de kötü olmayan bir âna kadar geriledi zamanda, kızlık adı Valencia Merble olan dişiyle geçirdiği zifaf gecesine. Askerî hastaneden altı ay önce çıkmıştı. Sağlığı mükemmeldi. Ilium gözlükçülük okulunu kırk yedi kişi arasında üçüncülükle bitirmişti.

Massachusetts'de, Cope Ann'daki bir mendireğin burnundaki nefis apartman dairesinde Valencia'yla yatıyordu. Suyun öbür yanında Glouohester'in ışıkları parıldamaktaydı. Billy, Valencia'nın üstüne çıkmıştı, onunla sevişiyordu. Bu eylemin sonuçlarından biri, lisede hiç bir halt beceremeyecek ama Yeşil Bereliler'e katıldıktan sonra önemli biri olacak Robert Pilgrim'in doğumuydu.

Valencia zaman içinde yolculuklar yapacak yetenekte değildi, ama hayal gücünden de yoksun sayılmazdı. Billy onunla sevişirken, Valencia da kendini tarihin ünlü kadın kahramanlarından biri olarak hayal ediyordu. Valencia, İngiltere kraliçesi !. Elisabeth'di, Billy de sözde Kristof Kolomb.

Billy hafif bir paslı menteşe sesi koyverdi. Meni torbasın! Valencia'nın içine boşaltmış ve Yeşil Bereliler birliğine payına düşeni ödemişti. Tralfamadore'lilere bakılırsa, tabii, paraşütçünün toplam yedi ana-babası olmalıydı.

Dev yapılı karısının üzerinden yana kaydı, ama kadının yüzündeki hayranlık ifadesi değişmedi. Omurga kemiğinin potin düğmelerini şiltenin kenarına paralel olarak sıraladı ve ellerini başının altında kavuşturdu. Şimdi rahatı yerindeydi. Akli başında olan hiç kimsenin istemediği bir kızla evlenmesinin armağanıydı bu. Kayınpederi ona yepyeni bir Buick, her şeyi düğmeyle işleyen bir kat vermiş ve Iliumda, işleri sürekli gelişen ve Billy'nin yılda otuz bin dolar kazanmayı umduğu bir gözlükçü muayenehanesinin başına geçirmişti. İyiydi bu. öyle ya, Billy'nin babası berberdi sadece.

Annesinin dediği gibi, «Pilgrim'ler yeryüzünde yollarını bulurlar.»

Balayı Yeni İngiltere'de görülen bir Kızıl-derili yazının acı-tatlı sırlarıyla renkleniyordu. Âşıklar yuvasının tümüyle balkon kapılarından oluşma bir romantik bölmesi vardı. Kapılar balkona ve limanın oluşturduğu yağ birikintisine açılıyordu.

Gecenin karanlığında simsiyah, aslında yeşil ve turuncu bir tarak dubası, zıfak yatağının on metre kadar ötesinden ıkına sıkma geçti. Yakılması gerekli ışıklarının kılavuzluğunda

açık denize gidiyordu. Boş ambarlar çınlıyor, makinelerin şarkısına zenginlik ve derinlik katıyordu. Rıhtım da aynı şarkıya başladı, âşıkların yatağının baş ucu buna katıldı. Tarak dubası uzaklaştıktan çok sonra da sürdürdü şarkısını.

«Sağol,» dedi Valencia. Yatağın tahtası sivrisinek gibi vızıldıyordu.

«Rica ederim.»

«Çok zevkliydi.»

«Sevindim buna.»

Sonra Valencia ağlamaya koyuldu.

«Ne var?»

«Çok mutluyum.»

«Öyleyse mükemmel.»

«Birinin benimle evleneceğine inanmıyorum.»

«Hımmm,» dedi Billy.

«Senin hatırın için zayıflayacağım.»

«Ne?»

«Bir beslenme rejimi izleyeceğim. Hatırın için bak nasıl güzelleşeceğim.»

«Ben seni bu halinle seviyorum.»

«Doğru mu?»

«Evet.» Billy Pilgrim zaman içinde yaptığı gezintiler sayesinde evliliklerinin büyük bölümünü seyretmişti bile ve sürdürdüğü kadarıyla katlanılır olacağını biliyordu.

ŞEHRAZAT adlı bir büyük yat sürtünüyor-
du şimdi neredeyse yeni evlilerin yatağına. Mo-
toru bir orgun derin ses hazinesine sahipti. Büt-
tün ışıkları yanıyordu.

İki güzel insan, gece elbiseli genç bir
adamla genç bir kadın, birbirlerine, düşlerine
ve geminin ardında bıraktığı ize tutkun, kıça
yaslanıyorlardı. Onlar da balayı gezisindeydi-
ler. Adam, Rhode Island eyaletinin Newport
şehrinden Lance Rumfoord, kızlık adı Cynthia
Landry olan genç karısı da, Massachusetts'ın
Hyannis Port şehrinde John F. Kennedy'nin ço-
cukluk aşklarından biriydi.

Buraya küçük bir rastlantı giriyor. Billy
Pilgrim günün birinde hastane odasını Rum-
foord'un amcası, Amerikan hava kuvvetlerinin
resmî tarihçisi, Harvard'dan profesör Bertram
Copeland Rumfoord'la paylaşacaktı.

Güzel insanlar gözden kaybolunca, Valen-
cia maskara kocasını savaş hakkında sorguya
çektii. Bir Dünyalı kadın yönünden, sevişmeyle
savaşta gösterilen yararlığın sağladığı prestiji
birbirine karıştırmak pek bönceydi.

«Ara sıra askerlik hayatını düşünür mü-
sün?» Billy'nin baldırına sürtünüyordu.

«Fırsat buldukça,» dedi Billy Pilgrim.

«Zaman zaman sana bakıyorum da sırıla do-
lup taşıtığın gibi garip bir izlenime kapılıyorum,»
dedi Valencia.

«Yok canım.» Bu bir yalandı, kuşkusuz. Zaman içindeki yolculuklarından, Tralfamadore'den ve geri kalan şeylerden kimseye söz etmemişti.

«Almanya'da olup bitenler konusunda birtakım sırların var herhalde. Ya da bunlar sır değil, ama söz etmekten hoşlanmadığın şeyler.»

«Evet.»

«Asker olduğun için öyle kıvanç duyuyorum ki. Farkında mısın?»

«Daha iyi.»

«Zor muydu?»

«Bazı günler.»

Garip bir düşünce kapladı Billy'nin kafasını. Bundaki gerçek, onu altüst etti. İşte Billy Pilgrim'e nefis bir mezar taşı olacak şey; fırsattan yararlanarak, benim için de.

«Üstelesem tutsaklık günlerini bana anlatır mıydın?»

Valencia geniş gövdesinin küçük bir girintisinde bir Yeşil Bereli'yi oluşturan öğeleri toplamaya çalışıyordu.

«Bu bir düş olurdu sanki,» dedi Billy. «Ötekilerin düşleri de genellikle pek ilginç değil.»

«Babamın yanında bir Alman idam mangasından söz ettiğini işittim.» Zavallı Edgar Derby'nin sonunu ima ediyordu.

«Hımmm.»

«Onu gömmeniz mi gerekti?»

«Evet.»

HER ŞEY
ÇOK
GÜZELDİ
VE
ACI
BİLİNMIYORDU

«Vurulmadan önce sizleri, ellerinizde küreklerle gördü mü?»

«Evet.»

«Bir şey söyledi mi?»

«Hayır.»

«Korkuyor muydu?»

«Onu uyuşturmuşlardı. Gözleri cam gibiydi.»

«Üzerine bir nişangah koydular mı?»

«Bir kağıt parçası.» Billy yerinden kalktı ve banyonun karanlığına dalarak işemeden önce «özür dilerim» dedi. Elektrik düğmesini el yordamıyla aradı, pütürlü duvarı hissedince 1944 yılına kadar zaman içinde geri döndüğünü ve cezaevi hastanesinde bulunduğunu anladı.

Hastanede mum sönmüştü. Zavallı moruk Edgar Derby, Billy'ninkine komşu olan yatakta uykuya yenilmişti. Billy ayaktaydı, müthiş işeme ihtiyacı duyduğundan çıkışı bulmak için kör gibi karanlığı yokluyordu.

Birden açılıveren ve cezaevinin karanlıklarına dalmasını sağlayan kapıya rastladı. Billy, morfinden ve zaman içinde yaptığı gezilerden iyice sersemdi. Kendini dikenli tellerden bir çitin üzerine attı ve aynı anda on-on iki yerinden yakalandı. Billy umutsuzca kendini kurtarmaya çalışıyor ama dikenli teller inatla onu bırakmıyordu. Bunun üzerine çitle gülünç bir dansa başladı, bir adım oraya, bir adım buraya,

oonra hareket noktasına dönüş ve yeniden aynı dans.

Kendisi gibi işlemek üzere dışarı çıkan bir Rus, çitin öbür yanında danseden Billy'yi seçti. Bu şaşırtıcı korkuluğa yaklaştı, onu evcilleştirmeye çalıştı, hangi ülkeden olduğunu sordu. Korkuluk ona dikkat etmeden debelenmeyi sürdürüyordu. Rus dikenleri teker teker çıkardı ve korkuluk, bir tek teşekkür sözü etmeden işinin geri kalanını bitirmek üzere karanlıkta yitti gitti.

Rus veda niyetine el sallıyor ve kendi dilinde «Hoşça kal» diye bağıyordu.

Billy takımları orada, cezaevinin karanlığında çıkardı ve uzun uzun yere işedi. Yeni bir sorunu çözmeden önce iyi kötü yerine yerleştirdi: Nereden yola çıkmıştı ve bundan sonra gideceği yer neresi olacaktı?

Karanlıkta bir yerlerden acılı çığlıklar yükseliyordu. işi olmadığından, Billy bu çığlıkların geldiği yöne doğru sürüklendi. Bunca insanın, duvarların dışında böylesine yakınmasına yol açan trajedinin ne olduğunu merak ediyordu.

Billy, farkına varmadan, keneflerin arkasına yaklaşmaktaydı. Burası on iki kovanın üstündeki bir tek kalastan oluşmuştu. Hepsi de uç yandan, eski tahtalar ve düzlenmiş madenî kutulardan oluşma bir bölmeyle çevrilmişti. Dördüncü ve açık olan bölme şölenin verildiği barakanın katranlı kağıttan yapılma duvarına bakıyordu.

Billy, katranlı kağıdın üzerine yeni yazılmış bir mesaj seçene kadar, bölme boyunca ilerledi. Yazıyı yazmak için KÜLKEDİSİ'nin dekorunu güzelleştiren pembe boya kullanılmıştı. Billy'nin duyuları öylesine birbirine karışmıştı ki harfleri boşluğa asılı, ya da sanki bir saydam perde üzerine yazılmış görüyordu. Perdenin üzerinde pek güzel gümüşsü noktalar vardı. Katranlı kağıdı ahşap çatıya mihlayan çivilerden başka şey değildi bu noktalar. Billy perdenin desteksiz nasıl durduğunu açıklayamazdı. Tılsımlı perdeyle sanki tiyatro sahnesinden gelen çığlıkları da, hiç bilmediği bir dinsel törenle ilgili sanıyordu.

Tabelada şunlar yazılıydı:

A black rectangular sign with white, hand-painted text in all caps. The text reads: "BU KEMEFİ LÜTFEN BULDUĞUNUZ GİBİ TEMİZ BIRAKIN!"

Billy bakışını içerde gezdirdi, iniltiler oradan çıkıyordu. Pantolonunu indirmiş Amerikalılarla doluydu burası. Sevinçle karşılanan şölen hepsini hasta edip yanardağ gibi püskürtmüştü. Kovalar dolu ya da devrilmişti.

Billy'nin az ötesindeki bir Amerikalı, bey-

runden başka her şeyini çıkardığını haykırıyordu. Az sonra devam etti böğürmeye: «Gitti, gitti.» Giden beyniydi.

Bendim o. Bendim işte. Bu kitabın yazarı.

Billy bu cehennem görüntüsünden sendeleyerek uzaklaştı. Uzaktan bu bok panayırını seyreden üç ingilize yetiştı. Tiksintiden yüzleri allak bullaktı.

«Önünü ilikle!» diye bağırdı biri Billy yanlarından geçerken.

Billy söyleneni yaptı. Rastlantı sonucu hastanenin kapısını da buldu. İçeri girdi ve kendini Cape Anne'de, balayında, banyodan genç karısının yatağına dönerken buldu.

«Seni özledim,» diye mırıldandı Valencia.

«Ben de seni çok özledim,» karşılığını verdi Billy.

Billy ve Valencia birbirlerine geçip uykuya daldılar ve Billy zaman içinde, 1944 yılında Güney Carolina'daki talimgahtan babasının Ilium'daki cenaze törenine gitmek üzere yaptığı tren yolculuğına dek geriledi. Daha ne savaşı tatmıştı ne de Avrupayı görmüştü. Buharlı lokomotif çağıydı henüz.

Billy durup dinlenmeksizin tren değıştiriyordu. Bütün trenler yavaştı. Vagonlar duman, vesikaya bağlanmış tütün ve kötü içki, kötü yiyeceklerle beslenenlerin osuruğı kokuyordu leş

gibi. Madenî koltukların oturacak yerlerinden kıllar batıyor ve Billy pek uyuyamıyordu. Ilium'a üç saat kala bacakları, tıklım tıklım lokanta vagonunun girişine doğru uzanmış, derin bir uykuya daldı.

Hamal onu ilium istasyonunda uyandırdı. Billy torbasından kurtarılıp kompartımandan dışarı sendeledi, sonra istasyonda hamalın yanbaşındaki dikilip kafasını toplamaya çalıştı.

«iyi uyudun mu?» diye takıldı adam.

«Evet,» dedi Billy.

«Dostum, amma da çadır kurmuştun ha!»

Billy'nin zindanda morfinden sızdığı gece, saat üçte sağlam yapılı iki İngiliz hastaneye yeni bir hasta getirdiler. Ufak tefek bir adamdı bu. Noktalı elbiseler giyen, Illinois eyaletinin Cicero şehrinde otomobil hırsızları Pau Lazzaro. Bir İngilizin yastığının altından sigara yürütürken yakalanmıştı. İngiliz de iyice ayılamadan, Lazzaro'nun sağ kolunu kırıp onu iki seksen yere sermişti.

Bütün bunları yapan İngiliz, Lazzaro'nun taşınmasına yardım ediyordu. Kızıl saçlı ve kaşsızdı. Oyunda, Kükedisi'nin teyzesi Mavi Peri rolünü oynuyordu... Şimdilik, bir eliyle yarısı kadar olan yaralıyı kaldırıyor, ötekiyle kapıyı kapıyordu. «Tüy gibi hafif,» dedi.

Lazzaro'nun ayaklarından tutan İngiliz, Billy'yi düşler ülkesine yollayan albaydı.

Mavi Peri de tedirgin ve öfkeliydi.

«Bir cüceyle döğüştüğümü bilseydim, bunun gücümle vurmazdım.»

«Hımmm.»

Mavi Peri, Amerikalılara duyduğu tiksinti-yi gizlemiyordu. «Güçsüz, leş kokulu, hep ağla-man kişiler; pislik içinde yüzen bir sahtekar, hırsız, boklu alayı. Ahmak Ruslardan da be-ter.»

«Gerçekten, bence de parlak bir görünüşle-ri yok,» diye onayladı albay.

Bir Alman binbaşısı geliyordu şimdi, ingi-lizleri yakın dostu sayardı. Aşağı yukarı her gün onları ziyaret eder, onlarla oyun oynar, Alman tarihini öğretir, piyanolarını çalar, hepsine Al-manca konuşma dersleri verirdi. Onların uygar insan dostluğundan yoksun kalırsa çıldıracağı-nı söylerdi. İngilizcesi mükemmeldi.

Arkadaşlarının Amerikalı bitkilere katlan-mak zorunda kalmalarına çok üzülüyordu. Bir, iki günden fazla rahatsız edilmeyeceklerini, bu asalakların hemen çalıştırılmak üzere Dresden'e gönderileceklerini söylüyordu. Elinde, Alman Cezaevleri Yönetimi'nin bir broşürü vardı. A-merikalı askerlerin kamplardaki davranışıyla il-gili bir rapordu bu. Alman Propaganda Bakanlı-ğında önemli yere gelen bir Amerikalı tarafın-dan hazırlanmıştı. Adamın adı Howard W. Camp-bell Jr.'du. Sonradan, savaş suçlusu olarak yar-gılanmak üzereyken kendini asacaktı.

Hayat bu!

Albay, Lazzaro'nun kırık kolunu yerine otur-
tup alçıyı hazırlarken, Alman binbaşı da yük-
sek sesle Howard W. Campbell Jr.'un muhtıra-
sından bölümler okuyordu. Campbell Jr. oyun
yazarı olarak ün yapmıştı bir ara. Muhtıra şöy-
le başlıyordu:

AMERİKA DÜNYANIN EN ZENGİN ULUSU-
DUR, AMA YURTDAŞLARI ÇOĞU KEZ YOK-
SULDUR VE YOKSUL OLUNCA DA HER BİRİ
KENDİ KENDİNDEN NEFRET ETMEYE İTİLİR.
AMERİKALI MİZAHÇI KİN HUBBARD'IN ŞU SÖ-
ZÜNE BAKALIM: «METELİKSİZ OLMAK TALİH-
SİZLİK DEĞİLDİR AMA, ONUN GİBİ BİR ŞEY-
DİR.» GERÇEKTEN DE, AMERİKA BİR YOK-
SULLAR ULUSU RASYONU OLDUĞU HALDE,
AMERİKALI İÇİN PARASIZLIK SUÇTUR. GERİ
KALAN BÜTÜN ÜLKELERDE HALK GELENEĞİ,
YOKSUL AMA BİLGELİK YÜKLÜ VE BU YANIY-
LA ALTIN VE MEVKİ SAHİBİ OLANLARDAN
DAHA SAYGIDEĞER KİŞİLERİN ÖRNEĞİNİ VE-
RİR. YENİ DÜNYA KOPUKLARININ BÖYLE EF-
SANELERİ YOKTUR. KENDİLERİNİ ALÇALTIR
VE TOPLUMSAL DÜZENDE ÜSTLERİNİ YÜCEL-
TİRLER. SAHİBİ İKİ YAKASINI BİR ARAYA GE-
TİREMEYEN EN İĞRENÇ BATAKHANENİN DU-
VARINDA BİLE ŞU ACIMASIZ SORUNUN ASILI
DURMASI MÜMKÜNDÜR: «BU KADAR KUR-
NAZSAN NEDEN MANGIR YÜKLÜ DEĞİLSİN?»
BİR KÜÇÜK ÇOCUK ELİ KADAR, MACUN SO-
PASINA GEÇİRİLMİŞ VE KASANIN TEPEİNDE
DALGALANAN AMERİKAN BAYRAĞI DA EKSİK
DEĞİLDİR.

Bazıları, New York eyaletinin Schenectady şehrinden olan muhtıra yazarının, asılmak zorunluluğuyla karşı karşıya bırakılan savaş suçluları arasında zeka yönünden en yüksek düzeye ulaştığını söylerler. Hayat bu.

BÜTÜN İNSANLAR GİBİ AMERİKALILAR DA, YANLIŞLIĞI AÇIKÇA GÖRÜLEN YİĞİNLA ŞEYİ KABUL EDERLER. EN ACI YANLIŞ HER AMERİKALININ KOLAYCA SERVET SAHİBİ OLABİLECEĞİDİR. KİMSE, ASLINDA PARA KAZANMA UĞRAŞININ NE DENLİ GÜÇ OLDUĞUNU KABUL ETMEYE HAZIR DEĞİLDİR, DOLAYISIYLA DA PARA SAHİBİ OLMAYANLARIN İÇİ İÇİNİ KEMİRİR, BÖYLELERİ KENDİ KENDİLERİNİ SUÇLAR. BU SUÇLULUK DUYGUSU, NAPOLYON ÇAĞINDAN BERİ GEREK ÖZEL KESİMDE VE GEREKSE KAMU KESİMİNDE İHTİYAÇ SAHİPLERİNE HER YÖNETİCİ SINIFTAN DAHA AZ YARDIMDA BULUNAN VARLIKLILARLA GÜÇLÜLER İÇİN BİR ALTIN MADENİDİR.

BİRLEŞİK AMERİKA PEK ÇOK ŞEY ÜRETİ. BUNLARIN EN DİKKATİ ÇEKENİ, ŞİMDİYE KADAR HİÇ EŞİ GÖRÜLMİYENİ ONURDAN YOKSUN SEFİL SÜRÜSÜDÜR. İNSAN KENDİNDEN NEFRET EDERSE BAŞKALARINI DA SEVEMEZ. BU NOKTA AYDINLANDIĞINDA, AMERİKALI ASKERLERİN ALMAN CEZAEVLERİNDEKİ YAKIŞIKSIZ DAVRANIŞLARI BÜTÜN ESERARINI YİTİRİR.

Howard W. Campbell Jr. İkinci Dünya Savaşına katılan Amerikan askerinin üniformasını inceleyerek devam ediyordu: TARİH BOYUNCA HER ORDU, ZENGİN OLSUN OLMASIN, EN BASİT ERLERİNİ BİLE, KENDİLERİNİ SEFAHAT, SEVİŞME, YAĞMA, KIYIM UZMANI SAYMALARINI VE HERKES TARAFINDAN BU GÖZLE GÖRÜLMELERİNİ SAĞLAYACAK ŞEKİLDE GIYDİRMEYİ İLKE EDİNMIŞTİR. OYSA AMERİKAN ORDUSU, ASKERLERİNİ YENİDEN GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ VE DEĞİŞTİRİLMİŞ, BOYU HIÇ DE UYGUN DÜŞMEYEN BİR GIYSİYLE, ÇOK YÜKSEK BİR HAYIR DERNEĞİNİN İNLERDE YAŞAYAN SARHOŞLARA DAĞITTIĞI MİKROPTAN ARITILMIŞ AMA ÜTÜLENMEMİŞ PAÇAVRA YİĞİNLARIYLA SAVAŞA VE ÖLÜME GÖNDERİYOR.

İKİ DİRHEM BİR ÇEKİRDEK BİR SUBAY BÖYLESİNE KÖTÜ GIYİMLİ BİR ZAVALLIYLA KONUŞMAYA KALKTI MI; TABU, ONU GEREKTİĞİ GİBİ PAYLAMAKTAN BAŞKA ŞEY YAPMAZ. AMA SUBAYIN AÇIĞA VURDUĞU KÜÇÜMSEMENİN, ÖTEKİ ORDULARDA GÖRÜLEN ALIŞILMIŞ AST-ÜST İLİŞKİLERİYLE İLGİSİ YOKTUR. KÖTÜ KADERLERİNİN TEK SORUMLUSU OLAN YOKSULLARA KARŞI GÖSTERİLEN KATIŞIKSIZ BİR NEFRET BELİRTİSİDİR BU.

İLK KEZ AMERİKALI TUTSAKLARLA KARŞILAŞAN BİR CEZAEVİ YÖNETİCİSİ UYARILMALIDIR: KARDEŞLERDEN BİLE, EN UFAK BİR KARDEŞLİK SEVGİSİ BEKLENMEMESİ GEREKİR. HIÇ BİR DAYANIŞMA KAVRAMI YOKTUR

BU İNSANLARDA. HER BİRİ, ÇOĞU KEZ ÖLÜMÜ İSTEYEN ŞIMARIK ÇOCUKLAR GİBİ DAVRANIR.

Campbell, içeri atılan Amerikalı askerler konusundaki Alman deneyinin bir tasvirini yapıyordu. Her yerde en pis, en şamatacı, kendi aralarında dayanışmaya en hazır olmayan askerler diye nitelendiklerini belirtiyordu. Kendi çıkarlarına da olsa, anlaşmaları mümkün değildi. Kendi aralarından çıkan komutanları küçümüyor, herhangi bir kişiden fazla değerleri olmadığı ve o üstün havalarını bıraksalar iyi edecekleri bahanesiyle onları önemsemeyi reddediyorlardı.

Falan filan. Billy Pilgrim, Ilium'daki bomboş evinde dul bir erkek olarak uyanmak üzere uykuya daldı. Kızı Barbara gazetelere gülünç mektuplar yazmasını kafasına kakıyordu.

«Ne dediğimi anladın mı anlamadın mı?» diye diretiyordu Barbara. Yeniden 1968 yılını daydılar.

«Tabii,» derken, belli belirsiz uyuklamıştı.

«Çocuk gibi davranmaya devam edersen, biz de sana çocuk gibi davranmaya karar verebiliriz.»

«Devamı böyle değil,» diye itiraz etti Billy.

«Göreceğiz bakalım.» Kendini çok önemseyen Barbara olduğu yerde büzülüyordu. «Burası buz gibi. Kalerifer yanıyor mu?»

«Kalerifer mi?»

«Kazan. Hava borularıyla yukarı çıkan sıcak havayı oluşturan bodıumdaki mak'ne. Çalıştığını sanmıyorum.»

«Belki çalışmıyordur.»

«Üşümüyor musun?»

«Farketmemiştim.»

«Tanrım, çocukluk bu seninkisi! Burada seni yalnız bırakırsak soğuktan öleceksin, açlıktan öleceksin.» Daha yığınla şey. Evlat sevgisini bahane edip onurunu kırmak hoşuna gidiyordu.

Barbara, kalorifercilere telefon etti, Billy'yi yatmaya zorladı ve her şey düzene girene dek elektrikli yorganı üzerinden atmayacağına söz verdirdi. Yorganın termostat düğmesini sonuna kadar çevirdi, öyle ki, Billy'nin yatağının içinde ekmek kızartılabilirdi.

Barbara kapıyı vurup çıktığında Billy, Tralfamadore'deki hayvanat bahçesine döndü. Dünyadan ona bir arkadaş getirmişlerdi. Sinema yıldızı ÜŞÜTÜK Montana.

Montana tıka basa sinir ilaçlarıyla doluydu. Gaz maskesi takmış Tralfamadore'liler onu içeri taşıyıp Billy'nin sarı dinlenme koltuğuna yerleştirdikten sonra havalı kapıdan çıkıp kayboldular. Dışarda, kalabalık çok keyiflenmişti. Hayvanat bahçesinin bütün gişe rekorları kırılmıştı. Gezegende yaşayan bir tek kişi bile Dünya-lıların çiftleşmesini kaçırmak istemiyordu.

Montana gözlerini kırptırıyor şimdi. Kırpikleri kırbaç dilleri gibi sivriydi. «Nerede-yim?» diye sordu.

«İşler yolunda,» diye onu yatıştırdı Biliy tatlılıkla. «Rica ederim, korkmayın.»

Montana, Dünyadan buraya gelene kadar kendinde değildi. Tralfamadore'liler onunla konuşmamış, ona kendilerini göstermemişlerdi. Hatırladığı son şey Kaliforniya'da, Palm Springs' de bir yüzme havuzunun kenarında yaptığı güneş banyosuydu. Montana daha yirmi yaşındaydı. Boynunda, ucundan yürek biçimi bir madalyonun sallandığı gümüş zincir vardı. Madalyon da tam iki memesinin arasındaydı.

Şimdi başını çeviriyor, kubbenin dışındaki sayısız Tralfamadore'liyi keşfediyordu. Küçük yeşil ellerini sürekli açıp kapayarak onu alkışlıyorlardı.

Montana da gırtlığını paralarcasına haykırıyor, haykırıyordu.

Bütün bu küçük yeşil eller iyice sıkılıyor-du, çünkü Montana'nın dehşeti seyredilmesi hoş şey değildi. Hayvanat bahçesi müdürü oradaki vinci kullanan adama, içerisini sözde bir Dünya gecesine boğmak için kubbenin üzerine mavi örtüyü indirme emrini verdi. Gerçek gece hayvanat bahçesinin üzerine, altmış iki Dünya saatinde bir çöküyordu.

Billy bir lamba yaktı. Tek kaynaktan çıkan ışık, Montana'nın vücudunun barok girinti ve

çıkıntılarına keskin bir görünüş verdi. Billy, Dresden'in savaş öncesindeki nefis mimarisini hatırladı.

Zamanla Montana, Billy'yi sevdi ve ona güvendi. Kendisini istediğini açıkça göstermediği sürece Billy genç kadına elini sürmemişti. Tralfamadore'de bir Dünya haftası kadar zaman geçirdikten sonra utana sıkıla, kendisiyle yatmasını istediğini belirtti. Billy de isteğini yerine getirdi. Harika bir şey oldu bu.

Billy bu haz döşeginden, 1968 yılında bir yatağa geçti. Ilium'daki kendi yatağına. Elektrikli yorgan da ölümüne ısıtıyordu. Ter içindeydi, sersem sepelek kızının kendisini yatağa soktuğunu, kalorifer kazanı onarılana kadar çıkarmamasını öğütlediğini hatırlıyordu.

Biri yatak odasının kapısını vuruyordu.

«Evet?» diye homurdandı Billy.

«Kaloriferci.»

«Evet?»

«Şimdi saat işliyor. Sıcaklık yükseliyor»

«Güzel.»

«Bir fare termostat tellerinden birini kemirmiş.»

«Yok canım!»

Billy burnunu çekti. Sıcak yatağı mantar ambarı gibi kokuyordu. Çılgın Montana'yla ilgili baldırbacaklı bir düşünmüştü.

Baldırbacaklı düşü gördüğü gecenin sabahı Billy, ticaret merkezindeki muayenehanesine dönmeye karar verdi, işler her zamanki gibi geliyordu. Yardımcıları oldukça iyi kıvırıyorlardı her şeyi. Ortaya çıkışıyla irkildiler. Kızı belki de bir daha hiç işe başlamayacağını söylemişti onlara.

Ama Billy tüy gibi uçarak muayene odasına girdi, ilk müşteriyi içeri almalarını rica etti. Dul annesiyle gelen on iki yaşında bir çocuğu soktular hemen. Billy'nin tanımadığı, şehre yeni gelen kişilerdi bunlar. Onlara birkaç soru sordu, çocuğun babasının Vietnamda, Dakto yakınındaki 875 sayılı tepeyi almak için verilen beş günlük unutulmaz bir savaşta öldüğünü öğrendi. Hayat bu!

Çocuğun gözlerine bakarken, Billy ona kayıtsız bir havayla Tralfamadore serüvenlerini anlatıyordu. Yetime, tanık olma fırsatını defalarca bulacağı bazı zaman parçalarında babasının yaşamakta olduğunu söylüyordu.

«Bu seni avutuyor değil mi?» diye sordu Billy.

Tam o sıra anne dışarı çıktı ve danışmadaki kıza Billy'nin açıkça keçileri kaçırmakta olduğunu söyledi. Billy evine götürüldü. Kızı her zamankinden yüksek sesle başladı: «Baba, baba, seni ne yapacağız, seninle nasıl başa çıkacağız?»

BÖLÜM 6

O zaman:

Billy, Rus tutsaklarının yok edildiği kampın tam ortasındaki İngilizlerin bulunduğu yerde, kendisine yapılan morfinin ertesi günü, Almanya'nın Dresden şehrine gönderildiğini söylüyordu. Billy bu ocak gününün sabahı tan atarken yüze çıktı. Küçük hastanenin hiç penceresi yoktu ve ölgün ışıklar saçan mumlar sönmüştü. Tek ışık duvarlardaki topluiğne başı gibi deliklerden ve iyi takılmamış kapıyı çevreleyen düzensiz dikdörtgenden geliyordu. Kırık kollu küçük insan Paul Lazzaro, yatağın birinde horlamaktaydı. Bir başka yatakta, idam mangası önünde sonu gelecek lise öğretmeni Edgar Derby horluyordu.

Billy yatakta doğruldu. Hangi gezegende ve hangi yılda olduğunu hiç bilmiyordu. Bu yıldızın adı ne olursa olsun, havası soğuktu. Ama Billy'yi uyandıran soğuk değildi. Her yanını kaşındıran, onu ürperten hayvansı bir çekicilikti. Zorlu hareketler yapmış gibi, kaslarında ağırlara yol açıyordu.

Bu garip izlenim sırtından başlıyordu. Billy'ye kaynağını kestirmesi sorulsa, duvar boyunca tepe üstü bir yarasanın sallandığına yemin ederdi.

Billy neyin söz konusu olduğunu anlamak için anı bir dönüş yapmaya hazırlanarak, yatağının ayakucuna kadar süründü. Canavarın suratına düşmesini, gözlerini oymaya ya da kocaman burnunu koparmaya koyulmasını istemiyordu. Sonra olduğu yerde döndü. Mıknatıs gibi çeken şeyin kaynağı, gerçekten bir yarsa görünümündeydi. Billy'nin kürk yakalı, artist ajanı paltosuydu bu. Bir çiviye asılıydı.

Şimdi Billy omuzunun üstünden kollayarak, o şeye doğru çekiliyordu; kendisini çeken gücün arttığını hissetmekteydi. Yatağın üstüne diz çökmüş, bu nesneyle karşı karşıya geliyor, sağını solunu yoklayacak kadar da gözüpekleşiyordu. Işın dalgalarının fışkırdığı yeri kesin olarak anlamaya çalışıyordu.

İki küçük kaynak keşfetti, birbirinden iki santim uzak ve astarda gizli iki minik çıkıntı. Biri bezelye biçimindeydi, öbürü küçük bir at nalıydı sanki. Billy ışınlar aracılığıyla aktarılan bir mesaj aldı. Bu çıkıntıların ne olduğuyla ilgilenmemesi emrediliyordu kendisine. Ne oldukları konusunda fazlaca merak duymadıkça, kendi hesabına mucizeler yaratabileceklerini bilmekle yetinsindi. Billy Pilgrim'in hiç bir itirazı yoktu. Minnettardı. Hoşnuttu.

Billy, bir kez daha kamp hastanesinde kendine geldi. Güneş iyice yükselmişti. Dışardan sert bir toprak üzerinde çalışan, delikler açan ya da kazıklar çakan güçlü adamların zorlanma belirtisi çıgıllıkları geliyordu. İngilizler kendilerine yeni bir kenef yapıyorlardı. Eskisini ve şölenin verildiğı tiyatroyu Amerikalılara bırakmışlardı.

Altı İngiliz, üzerine bir sürü şiltenin yığıldığı bir bilardo masasının ağırlığı altında sendeleyerek hastanenin içinden geçiyordu. Her şeyi hastaneye bağılı bölümlere taşıyorlardı. Arkalarından, şiltelerini sürükleyen ve ok atma oyununun nişan tahtasını taşıyan bir İngiliz daha geliyordu.

Nişan tahtasını taşıyan herif Külkedisi'nin halası, Mavi Peri, ufak tefek Lazzaro'yu hırpalayan kişiydi. Lazzaro'nun yanında durdu, sağlık durumunu sordu. Lazzaro, savaştan sonra onu temizleyeceğini söyleyerek uyardı.

«Ya!»

«Büyük bir hata yaptın,» diye devam etti Lazzaro. «Bana elini süren beni öldürse daha iyi eder, yoksa ben onun hesabını görürüm.»

Mavi Peri, adam öldürme konusunda bir şeyler biliyordu. Temkinli bir gülümsemeyle baktı Lazzaro'ya. «Hesabınızı göreceğ zamanım çok daha,» dedi. «Bunun en iyi çözüm yolu olduğuna beni ikna ederseniz...»

«Neden gidip dibini dövdmüyorsun?»

«Bunu denemediğimi sanmayın sakın?» karşılığını verdi Mavi Peri.

Mavi Peri, alaycı ve küçümseyen bir hava içinde çekildi. O gittikten sonra Lazzaro, Billy'nin ve zavallı Edgar Derby'nin önünde intikam alacağına yemin etti, intikamı da çok hoş olacaktı.

«En tatlı şeydir bu,» dedi Lazzaro. «Hey babam! Bana kamış atan bütün herifler bundan çok büyük pişmanlık duyarlar, ölesiye eğlenirim. Herif ya da karı olup olmadığına bakmam bile. Birleşik Amerika başkanı bana yol yapsa, onun da postunu delerim. Bir gün köpeğin tekine ne yaptığımı görmeliydiniz.»

«Bir köpeğe mi?» dedi Billy.

«Bu köpoğlusu beni ısırdı. Biraz etle eski bir çalar saat zembereği aldım. Zembereği küçük parçalara ayırdım. Uçlarını sivrilttim. Zemberek uçları birer ustura ağzı gibi kesinleşmişti. Bunları etin içine, iyice dibe gömdüm. Ve köpeğin bağlı bulunduğu yerde gezintiye çıktım. Beni yine ısırmak istedi. Ona, 'Gel benim kuçu kuçum, artık dostuz. Artık düşmanlık yok. Kötü bir insan değilim ben' dedim. O da inandı bana.»

«Gerçekten mi?»

«Eti önüne attım. Hemen mideye indirdi, Orada on dakika kadar daha dolaştım.» Lazzaro'nun gözleri parlıyordu. «Ağzından kan akmaya başladı. İşkembesinde değıl de sırtında bıçaklar varmış gibi, yerlerde yuvarlanmaya, inlemeye koyuldu. Kendi işkembesini ısırmayı deniyordu. Güldüm ve şöyle dedim ona, 'Anladımı şimdi? Hadi aslanım, ye işkembeni ve bar-

saklarını. Bütün bu keskin nesnelerle yuttuğun benim ben,» Hayat bu!

«Yeryüzündeki en zevkli şeyin ne olduğunu öğrenmek isteyen varsa, intikamdır bu,» sonucuna vardı Lazzaro.

Lazzaro'nun, daha sonra, Dresden'in yıkılmasıyla keyiflenmediğine de dikkat edilmelidir. Almanlara karşı hiç bir düşmanlığı bulunmadığını söylüyordu. Üstelik, düşmanlarıyla teker teker kapışmaktan hoşlanırdı. Suçsuz bir kişiye asla zarar vermemekle övünüyordu. «Belasını aramadıkça, kimse Lazzaro'dan bir kötülük görmemiştir,» deyip duruyordu hep.

Zavallı lise öğretmeni Edgar Derby de konuşmaya katıldı. Mavi Periye, içine saat zembereği doldurulmuş et sunma niyetlisi olup olmadığını sordu.

«Bok,» dedi Lazzaro.

«Boylu boslu adam,» diye üsteledi, İngiliz gibi boylu boslu olan Derby.

«Boy bos bir şey ifade etmez.»

«Onu vuracak mısınız?»

«Onu birine vurduracağım. Savaş sonunda evine dönecek. Büyük kahramandır artık. Karıların hepsi üstüne çullanacaklar. Birini alıp yerleşecek. Aradan iki yıl geçecek, günün birinde kapısı vurulacak. Açacak ve bir yabancıyla karşılaşacak. Herif, falan filan beyle mi görü-

şüyorum, diye soracak. Bu da evet cevabını verince, 'Beni Paul Lazzaro gönderdi,' diyecek yabancı. Tabancasını çekecek ve uçuracak bunun takımlarını. Paul Lazzaro'ytı ve takım taklavatsız bir hayatın nasıl olacağını düşünmesi için ona iki saniye daha bırakacak. Ardından kellesine de bir kurşun gömüp kirişi kıracak.» Hayat bu

Lazzaro, yol masrafları dışında bin dolar, dilediği kişiyi öldürtebileceğini iddia ediyordu. Kara listesi de kafasındaydı, söylediğine göre.

Derby listede kimlerin bulunduğunu sordu, Lazzaro onu uyardı: «Dua et de listede basıca adın bulunmasın. Tepemin tüyünü attırma, o kadar.» Bir an sustuktan sonra ekledi: «Dostlarımı da rahat bırak.»

«Senin dostun var mı?» Derby büyülenmişti, öğrenmek istiyordu.

«Bu savaşta mı? Bir tane, evet. Bir yakın dostum vardı, öldü.» Hayat bu.

«Çok acı.»

Lazzaro'nun gözleri yeniden parladı. «Evet. Vagon komşumdu. Adı da Karanlık Roland. Kollarımda öldü.» Sağlam eliyle Billy'yi işaret etti: «Bu tekerleğin suçu. Savaştan sonra bu tekerleği temizleteceğime söz verdim dostuma.»

Lazzaro bir el hareketiyle Billy Pilgrim'in vermeye hazırlandığı bütün cevapları sildi süpürdü. «Hiç kendini üzme yavrum. Zamanın

varken hayatın tadını çıkar. Beş, on, on beş belki yirmi yıl bir şey olmayacak. Ama öğüdümlü iyi dinle: Kapının çalındığını işitince, açmaya başka birini yolla.»

Billy Pilgrim istifini bozmadı, nasılsa böyle ölecekti. Zaman içinde gezinirken, birkaç kez kendi sonunda hazır bulunmuş ve hatta bunun nasıl olduğunu ses alma şeridine bile kaydetmişti. Şerit, vasiyetnamesi ve birkaç değerli eşyayla birlikte Ulusal Ticaret Bankası'nın ilium şubesinde kiraladığı kasasında gizliydi.

Şu sözlerle başlıyordu: BEN, BİLLY PİLG-RİM, 13 ŞUBAT 1976 GÜNÜ ÖLECEĞİM, ÖLÜ OLACAĞIM, 13 ŞUBAT 1976 GÜNÜ ÖLECEĞİM KESİN.

Öleceği sıra, söylediğine göre uçan dairelerden ve zamanın gerçek yapısından büyük bir kalabalığa söz etmek üzere gittiği Şikago'daydı. Evde llium'daydı yine. Şikago'ya varana kadar üç sınırı aşması gerekmişti. Birleşik Amerika'nın bir kez daha dünya barışını tehdit etmesi için eyaletleri Balkanlaştırmışlar, pek güçlü olmayan yirmi ulusa bölmüşlerdi. Osuruğu cinli birtakım Çinliler, Şikago üzerine hidrojen bombası sallamışlardı. Hayat bu! Şehir yepyeniydi şimdi.

Billy, tepesi kubbeye kapalı bir beyzbol alanını doldurup taşıran kalabalık önünde konferansını verdi. Ülkenin bayrağı tepesinde dalgalanıyordu. Yeşil bir tarla ortasındaki bir He-

reford boğasını gösteriyordu bu bayrak. Billy kendi ölümünün bir saat sonra olacağı kehanetini savurdu. Buna güldü, seyircileri de kendisiyle birlikte gülmeye çağırdı, «ölmemin zamanı çoktan geldi de geçiyor. Yıllar önce, bir adam beni öldüreceğine yemin etti. Şimdi yaşlandı ve buraya yakın bir yerde oturuyor. Şehrinize yapacağım ziyaret çevresinde koparılan gürültüleri hiç kaçırmadı. Akıl hastası. Bu akşam, sözünü tutacak.»

Kalabalıktan itirazlar yükseldi.

Billy Pilgrim bu itirazları susturdu. «Direnir, öteki dünyaya göçüşümü korkunç bir şey olarak görürseniz açıklamalarımı hiç anlamamışsınız demektir.» Alışıldığı gibi, söylevini şu sözlerle bitirdi: «Elveda, günaydın, elveda, günaydın.»

Bir dizi polisle çevrili olarak sahneden ayrıldı. Bunların varlığı çok büyük bir ünün bedeliydi. 1945 yılından beri kimse onu ölümle tehdit etmemişti. Polisler yanında kalmayı teklif ettiler. Büyük bir istekle dolu, elde dalga yayan tabancaları, bütün gece onu çepeçevre sarıp beklemeye hazırdılar.

«Hayır hayır,» diye kendini savundu Billy sakin sakin. «Sizler için karılarınızla çocuklarınızın yanına dönmek, benim içinse yeniden hayata dönmekten önce geçici olarak öbür dünyaya göçmek saati gelmiştir.» O an, Billy'nin geniş alnı güçlü bir laser tabancasının ışınlarının birleştiği noktadaydı. Kapkaranlık bir ba-

sın locasından ona nişan alınmıştı. Billy Pilgrim ânında öldü. Hayat bu!

Ve öbür dünyayla tanıştı. Mor bir ışıqla bir uğultudan başka şey değildi burası. Başka kimse de yoktu öbür dünyada. Billy Pilgrim'in kendisi bile orada değildi.

Zorlu bir uçuşla 1945'e, hayata döndü; Lazzaro'nun kendisini lanetlemesinden ancak bir saat sonraya. Hastanedeki yatağından kalkması ve giyinmesi emredildi, çünkü iyileşmişti. Billy, Lazzaro ve zavallı moruk Edgar Derby ötekilerle tiyatroda toplanmak zorundaydılar. Orada özgür bir seçim ve gizli bir oylamayla reislerini seçeceklerdi.

Billy, Lazzaro ve zavallı Edgar Derby, tiyatroya gitmek üzere cezaevi avlusundan geçiyorlardı. Billy küçük paltosunu bir manşon gibi taşıyordu. Birkaç kere sarmıştı ellerine, ünlü «Bağımsızlık Savaşı Ruhu» adlı yağlıboya tablonun bilinçsiz taklidinde birinci soyтары rolünü yapıyordu.

Edgar Derby kafasından evine mektup yazıyor, karısına hayatta ve sağlıklı olduğunu bildiriyor, savaş bitmek üzere olduğundan ve kendisini yakında göreceğinden, meraklanmamasını rica ediyordu.

Lazzaro, savaştan sonra öldüreceklerinin sıralamasıyla, kuracağı dalavereli işlerle, can-

ları istese de istemese de becereceği kadınlarla avunuyordu. Kader bir büyük şehirde köpek olmasını isteseydi, bir polis memuru onu öldürür ve kuduz olup olmadığının anlaşılması için kellesini bir laboratuvara verirdi. Hayat bu...

Tiyatroya yaklaşırlarken, zorlu topuk vuruşlarıyla Yeryüzü'nün böğründe yol açan bir ingilize rastladılar. Kampın Amerikan ve İngiliz kesimlerinin sınırını çiziyordu. Billy, Lazzaro ve Derby'nin bu çizginin ne anlama geldiğini sormalarına gerek yoktu. Çocukluktan beri bu simgeye alışmışlardı.

Tiyatronun döşemesi kaşık gibi içiçe geçmiş Amerikalı gövdeleriyle kaplıydı. Amerikalıların çoğu uykuda ya da sersemlemiş durumdaydı. Barsakları kupkuru olmuş, gurulduyordu.

«Kapı şu çarkına okuduğumun kapısını,» diye bağırdı biri Billy'ye. «Ahırda mı doğdun be adam?»

Billy kapıyı itti, bir elini manşonundan çıkarıp sobayı yokladı. Soba buz parçası gibiydi. Sahne KÜLKEDİSİ'nin izlerini taşıyordu. Parlak pembe kemerlerden gök mavisi perdeler sarkıyordu. Altın sarısı tahtlar ve akrebiyle yelkovanı gece yarısına çakılıp kalan uydurma duvar saati da oradaydı. KÜlkedisi'nin terlikleri (gümüş rengine boyanmış havacı postalları) tahtlardan birinin altında yan yana yatıyordu.

Billy, zavallı Edgar Derby ve Lazzaro, ingilizler yatak yorgan dağıttığında hastanedeydiler, tabii hiç bir şeyleri yoktu. Başlarının çaresine bakmaktan başka yapacak şeyleri kalmıyordu. Tek boş kalan yer sahneydi; tırmandılar sahneye, gök mavisi perdeleri söktüler ve kendilerine birer beşik yaptılar.

Billy, gök mavisi beşiğinin içinde tortop olmuş, gözlerini bir tahtın ayakları arasındaki Külkedisi'nin gümüş rengi postallarına dikmişti. Pabuçlarının çok kötü durumda olduğunu, kendisine bir çift pabuç gerektiğini hatırladı. Yuvasından uzaklaşma fikri hiç hoşuna gitmiyordu, ama kendini buna zorladı. Emekleyerek postallara kadar ilerledi, denemek için oturdu.

Postallar eldiven gibi oturdu ayaklarına. Billy Pilgrim Külkedisi oldu, Külkedisi de Billy Pilgrim.

Bir İngiliz sorumlusu tarafından kişi sağlığı konulu konuşmanın yapılması ve ünlü özgür seçim, o sıralara rastlamıştı. Amerikalıların en az yarısı, bir uçtan ötekine horluyordu. İngiliz sahneye çıktı, değneğiyle tahtlardan birini kamçıladi, sesini yükseltti: «Gençler, gençler, biraz dikkat lütfen!» Falan filan.

İngiliz'in kişi sağlığı konulu sözleri şunlar: «Dış görünüşünüzden gurur duymaz olursanız ölmekte gecikmezsiniz.» Bu yolu izleyip ölen

bir sürü insan gördüğünü anlatıyor: «Bu adamlar dik durmayı ihmal ediyorlar, sonra usturayla tıraş sabununu bırakıyorlar; yıkanmayı, konuşmayı reddediyorlar ve sonunda sönüyorlar. Bir noktayı kabul etmeliyim: Bu hiç kuşkusuz ölmenin kolay ve tatlı bir yoludur.» Hayat bu.

İngiliz, tutsak edildiği sıra kendi kendine birtakım sözler verdiğini ve bunları tuttuğunu açıklıyor: Günde iki kez dişlerini fırçalamak, her sabah tıraş olmak, her yemekten önce ve helaya gittikten sonra elleriyle yüzünü yıkamak, her gün pabuçlarını boyamak, her sabah büyük aptese gitmeden yarım saat beden hareketleri yapmak, dış görünüşüyle kılığının düzgün olup olmadığını hoşgörüsüz değerlendirmek için sık sık aynada kendini incelemek.

Billy Pilgrim kozasının içinde yatarak bütün bunlardan yararlanıyordu. Gözleri konuşmacının yüzüne değil de ayak bileklerine dikiyordu.

«Sizlere gerçekten gıpta ediyorum gençler,» dedi beriki.

Biri kahkaha attı. Billy bunda gülünecek ne olduğunu anlamadı.

«Bugün öğleden sonra Dresden'e gidiyorsunuz, anlatıldığına göre çok güzel bir şehir. Bizim gibi çakılıp kalmayacaksınız. Canlı bir toplanma merkezinde olacaksınız, sizi kuşkusuz buradan iyi besleyecekler. Kişisel bir şey belirtmeme izin verilirse: Beş yıldır ne ağaç.

ne çiçek, ne bir kadın, ne de bir çocuk gördüm; köpek, kedi, bir eğlence yeri ya da herhangi bir yararlı işle meşgul kişi görmediğim gibi.

Bu arada bombardımanla kafanızı yormanıza hiç gerek yok. Dresden açık şehir ilan edildi. Savunulmuyor, ne savaş sanayiini barındırıyor içinde ne de önemli askerî birlikler yığınak yapıyor orada.»

O sıra moruk Edgar Derby, Amerikalıların reisi seçildi. İngiliz, hazır bulunanlardan adaylıklarını koyacakların çıkmasını istedi, sonuç alamadı. Bunun üzerine Derby'nin adaylığını oya sundu, olgunluğunun ve insanlar hakkındaki büyük deneyinin övgüsünü yaptı. Başka aday çıkmadı ve birinci bölüm kapandı.

«Herkes kabul ediyor mu?»

İki üç kişi, «evet,» dedi.

Zavallı Derby söz aldı. İngilizle, yararlı öğütlerinden ötürü teşekkür etti, bu öğütlere uyacağını söyledi. Bütün Amerikalıların da böyle yapacaklarından emindi. Artık kendisi için başlıca sorumluluk herkesin ülkeye sağ salim dönmelerini sağlamaktı.

«Git dövdür dibini,» diye fısıldadı Paul Lazaro mavimtrak sığınağından.

Isı o gün şaşırtıcı bir yükselme gösterdi. Öğle vakti hava nefisti. Almanlar, Rusların çektiği iki tekerlekli arabalarla çorba ve ekmek getirdiler. İngilizler gerçek kahve, şeker, marmelat, sigara ve puro sağladılar, sıcaklığın içeri sızması için de tiyatronun kapısını araladılar.

Amerikalılar kendilerini toplamaya başlıyorlardı. Yuttuklarını içlerinde tutabiliyorlardı. Derken Dresden'e doğru yola çıkma saati çaldı. Doğrusu Amerikalılar saygıdeğer bir görünüşle İngilizlerin kampından ayrıldılar. Billy Pilgrim yine başta yürüyordu. Gümüş rengi postallar, bir manşon ve pelerin gibi sarındığı gök mavisi perdeden uzunca bir parça vardı üzerinde. Sakalı yine yerindeydi. Kendisiyle birlikte önde yürüyen talihsiz Edgar Derby gibi. Derby, ailesine kafadan mektup yazıyor ve dudakları sürekli oynuyordu:

SEVGİLİ MARGARET. BUGÜN DRESDEN YOLUNU TUTTUK. MERAKLANMA. DRESDEN HİÇ BOMBALANMAYACAK, ÇÜNKÜ AÇIK ŞEHİR. ÖĞLENDE SEÇİM YAPTIK, BİL BAKALIM? Falan filan.

Cezaevine bitişik istasyona ulaştılar yeniden. Oraya vardıklarında, topu topu iki vagona sığıyorlardı. Dört vagonla yola çıkmak çok daha rahat olacaktı. Serserinin ölüsünü gördüler yeniden. Donmuştu, kaskatıydı, demiryolu boyunca otlar arasındaydı. Ana rahmindeki

çocuk biçimindeydi, ölümün derinliğinde iyice sokulacağı birini arıyordu. Ama yalnızdı. Bıçak gibi keskin havayla uçak filolarından başka sığınabileceği şey yoktu. Biri çizmelerini almıştı. Çıplak ayakları fildişi ve mor renkteydi. Ölmesi çok doğal geliyordu insana. Hayat bul

Dresden'e kadar yolculuk çok rahat geçti. Topu topu iki saat sürdü. Zavallı ufalmış mideler doygundu. Güneş ve ılık hava havalandırmada deliklerinden süzülüyordu. İngilizler de bol sigara vermişlerdi.

Amerikalılar Dresden'e akşam üstü beşe doğru vardılar. Vagonların kapıları açıldı ve Amerikalıların çoğunun hayatında görebildiği en nefis şehri çerçeveledi. Damların çizgileri şehvetli, tılsımlı, saçma kıvrımlarla uzanıyordu. Billy Pilgrim'e göre din dersinde seyrettiği cennet görünümünün bir eşiği.

Ardında, vagondakilerden biri bağırdı: «Tahtakurusu!» Bendim bu, ben. Büyük şehir olarak, Indiana'daki Indianapolis şehrinden başkasını görmemişim.

Bütün öteki önemli Alman şehirleri amansızca bombalanmış ve yakılmıştı. Dresden'in bir camı bile kırılmamıştı. Canavar düdükları her gün çalıyor, cehennem çığlıkları atıyor, halk mahzenlere sığınıp radyo dinliyordu. Uçak-

lar hep aynı yere gidiyordu: Leipzig, Chemnitz, Plauen ve benzeri başka şehirler. Hayat bu.

Merkezî ısıtma sisteminin buharı Dresden' de hep keyifle ılık çalıyordu. Tramvaylar tan- gırdıyordu. Telefonlar alıyor, insanlar açıyor- du. Düğmeler çevrildiğinde ışıklar yanıyordu. Şehirde tiyatrolar ve lokantalar vardı. Hattâ bir de hayvanat bahçesi. Dresden ilaç, besin ve si- gara yapımına vermişti kendini.

Çalışanlar hava kararırken evlerine dönü- yorlardı. Yorgundular.

Sekiz Dresdenli, garın elik parmaklıklarını aşılıyorlardı. Sırtlarında yepyeni üniformalar var- dı. Onlara önceki gün yemin ettirilmişti. Yeni yetmeler, olgun kişiler ve Rusların turşuya e- virdiğı iki eski muharip karışımıydı bu birlik. Gö- revleri de işçi olarak çalıştırılacak yüz kadar Amerikalı savaş tutsağını denetlemektir. Müfre- zede bir büyükbabayla torunu da vardı. Büyük- baba mimardı.

İçlerinde denetleyecekleri adamlar bulunan vagonlar yaklaşırken sekiz kişinin suratı pek asıktı. Asker olarak ne kötü ve çılgın görünüş- leri olduğunun bilincindeydiler. İçlerinden biri- nin takma bacaklı olduğunu ve dolu tüfeğinden başka bir de baston taşıdığını gizleyemiyorlar- dı. Oysa onlardan, her türlü zorluğa alışkın ve kinci, doğru cephe denen kıyma makinesinden gelen dev yapılı Amerikan piyadelerin saygı ve itaati benimsetmeleri bekleniyordu.

Derken sakallı, sırtında gök mavisi pelerini ve gümüş rengi postalları, elleri bir manşona sokulu Billy Pilgrim çıkıyordu karşılarına. Rahatlıkla altmış yaşında gösteriyordu. Billy'nin yanında da alçılı kırık koluyla ufak tefek Paul Lazzaro vardı. Kudurmuş bir köpek gibi ağzı köpürüyordu. Onun yanında da, gözü yaşlı yurtseverlik ve hayalî bilgelikle şişmiş, yaşça epey yüklü lise öğretmeni olacak Edgar Derby kuklası. Sonra da ötekiler.

Dresden'in sekiz palyaçosu yüz gülünç yaratığın gerçekten savaştan paçayı kurtarmış Amerikan savaşçıları olduklarına güven getirdiler. Önce gülümsediler, ardından içtenlikle güldüler. Korkuları uçtu gitti. Korkulacak hiç bir şey yoktu ortada. Sakatlar, kendilerinden de çılgın insanlar söz konusuydu, Bu bir güldürü kumpanyasıydı.

Kumpanya gar kapısından çıktı, Dresden caddelerinde yürümeye koyuldu. Billy Pilgrim, en ilgi çekici olanlarıydı. Sıranın başında o vardı. Binlerce kişi iş gününün sonunda kaldırımları doldurmuştu. Hepsi gevşekti, iki yıldır patatesten başka şey yemedikleri için sakız gibi bembeyaz tenliydi. Havanın ılınması dışında bir umutları yoktu. Gökyüzü onlara bir oyun hazırlamıştı.

Billy kendisini gülünç bulan bakışlarla hiç ilgilenmiyordu. Şehrin mimarisi onu büyülemişti. Şen aşk melekleri pencerelerin üstüne çelenk-

lerini örüyorlardı. Çiçekli kabartmalarla süslü kornişlerin tepesinden muzip kır tanrıları ve soyunuk orman perileri Billy'ye göz kırpyordu. Taştan maymunlar deniz kabuklarının, bambuların ve parşömen tomarlarının üzerinde hoplayıp zıplıyorlardı.

Billy, gelecekle ilgili anıları sayesinde, şehrin aşağı yukarı otuz gün içinde yerle bir olup alev alev yanacağını biliyordu. Kendisini seyrederlerin çoğunun pek yakında öleceğinin de farkındaydı. Hayat bu!

Yürürken, Billy'nin elleri manşonun içini karıştırıyordu. Parmak uçlarıyla, sıcacık karanlıkta, palto astarının örttüğü iki yumrunun ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. Parmaklarının boğumları kalınlıklar arasında süzülüyordu. Biri bezelye, öbürü at nalı biçiminde iki yumruyu yokluyordu. Amerikalı dizisi bir kavşakta mola verdi. Kırmızı ışık yanmıştı.

Bu köşede, yayaların ön safında, bütün gününü ameliyathanede geçiren bir cerrah vardı. Sivil, ama asker duruşlu. İki dünya savaşına da katılmıştı. Billy'nin görünüşü karşısında tüyleri diken diken oldu, özellikle de muhafızlar Amerikalı olduğunu söylediklerinde. Billy'nin böyle bir kılığa bürünmekle bağışlanmaz bir zevksizlik örneği gösterdiği kanısındaydı.

İngilizce biliyordu, Billy'ye dönüp şöyle dedi: «Savaşın bir maskaralık olduğundan emin görünüyorsunuz bana kalırsa.»

Billy onu aptal aptal süzdü. Geçici olarak nerede olduğunu ve kendisini buraya sürükleyen olayları gözden yitirdi. Bir maskara olarak görüldüğü düşüncesi aklının köşesinden bile geçmedi. Onu böyle giydiren, alınyazısıydı tabii, alınyazısı ve hayatı sürdürme içgüdüğü.

«Bizi eğlendirdiğinizi mi sanıyorsunuz?» diye sordu cerrah. Bir özür dileme bekliyordu. Billy'nin bir şey anladığı yoktu oysa. Dostça davranmak ve mümkünse işe yaramaktan başka düşlediği şey yoktu, ama imkanları sınırlıydı. Tırnakları şimdi astarın içindeki yumrular üzerinde büzülüyordu. Billy bunu karşısındakine gösterme kararını verdi.

«Bizimle alay edilmesinden hoşlanacağımızı mı sanıyordunuz?» diye sordu adam. «Amerikayı böyle temsil etmekten de gurur mu duyuyorsunuz?»

Billy bir elini manşondan çıkarıp cerrahın burnunun dibinde açtı. Avucunda İki kıratlık bir elmasla bir takma diş duruyordu. Takma diş; gümüş, fildişi ve sedef karışımı rezil bir küçük dalavere. Billy'nin de ağzı kulaklarında.

Sıra salına salına ilerledi, kıvrıla büküle Dresden mezbahasının kapısına varıp içeri doldu. Mezbahada büyük bir hareket yoktu artık. Nazi Almanyasının yenebilecek hayvanlarının çoğu insanlar, genellikle de askerler tarafından kesilmiş, yenmiş ve dışkı biçiminde atılmıştı. Hayat bu...

Amerikalılar kapıdan sonraki beşinci binaya götürüldü. Tek katlı, önünde ve arkasında raylar üzerinde gidip gelen kapıları bulunan, çimento bloklarından yapılmış bir küptü burası. Başlangıçta, kesilmek üzere sıra bekleyen domuzların barınağı olarak kullanılıyordu. Şimdi anavatanından sökülen yüz tutsağın yaşayacağı bir yurt haline gelecekti, içinde açılır-kapanır yataklar, şiş karınlı iki soba ve bir musluk vardı. Bir kalas ve altındaki kovalardan oluşan kenef arkadaydı.

Binanın kapısının üzerinde kocaman bir BEŞ vardı. Amerikalıları içeri bırakmadan önce, İngilizce konuşan tek nöbetçi şehirde yollarını kaybedebileceklerini düşünerek adresi belleklerinde tutmalarını öğütledi. Adres de şöyleydi: «Schlachthof-fünf.» SCHLACHTHOF'un anlamı MEZBAHA. FÜNF de herkesin bildiği babadan kalma beş.

BÖLÜM 7

Yirmi beş yıl sonra, Billy Pilgrim Ilium'dan bir uçağa bindi. Uçağın düşeceğini biliyordu, ama kazayı önceden haber verip budala yerine konmak da istemiyordu. Uçağın onu, yirmi sekiz gözlükçüyle birlikte, bir kongre için Montreal'e götürmesi gerekiyordu.

Karısı Valencia pistin uçundaydı, kayınpederi Lionel Merble'de yanındaki koltuğa bağlıydı.

Lionel Merble bir makineydi. Tralfamadorliler, tahmin edileceği gibi, evrende yaşayan ve soluk alan her şeyin böyle olduğunu savunuyorlardı. Bunca Dünyalının birer makine olabilecekleri düşüncesine başkaldırmaları onları pek eğlendiriyordu.

Dışarda, Valencia Merble Pilgrim adlı robot bir parça çikolata yiyor ve veda niyetine elini sallıyordu.

Uçak olaysız havalandı. Bu ânın olaysız geçmesi gerekiyordu. Uçakta müzisyen bir dört-

l  vardı. Bunlar aynı zamanda g zl k y d ler. Gruplarına da «Namd rt göz» ya da «Namus-suz Dört-Gözler» adını vermişlerdi.

Yeterli bir y ksekl ge ulaştıklarında, Billy'nin kayınpederi olacak makine, dörtlüden en sevdiği şarkıyı söylemelerini rica etti. Kafasından geçenlerin farkında olan müzisyenler, aşağıdaki sözlerle başladılar şarkıya:

OTURMUşUM H CREMDE
PANTOLONUMUN G T  BOK İÇİNDE,
YERDE KÜÇÜK TORBALARIM ZİPLİYOR.
VE GÖRÜYORUM O NAMUSSUZUN LEşİNİ
HATIR HUTUR ISIRAN... şEYİMİ
BİR DAHA HESAP TUTARSAM
POLONYALIYA
YUF OLSUN BANA.

Billy'nin kayınpederi k kahalarla güldü ve çok bayıldığı öbür Polonya şarkısını söylemeleri içim şarkıcılara yalvardı. Hatırını kırmayarak, Pensilvanya'nın kömür madenleriyle ilgili bir şarkıya başladılar:

BEN VE MIKE MADENDE  ALIşYORUZ.
VAY VAY VAY AMMA DA E LENİYORUZ!
HAFTADA BİR MANGİR CEBE DüşüNCE
ANASINI SATTIĞİMİN, ERTESİ GÜN
MADENE G TMİYORUZ.

Polonyalılarla uğraştığımıza göre: Billy Pilgrim büyük bir rastlantı sonucu, Dresden'e geldikten    gün sonra bir Polonyalının orta yerde asıldığına tanık oldu. Billy, tan atarken birkaç

kişiyile birlikte işine gidiyordu, bir futbol alanının tam karşısında sürüyle insanın çevirdiği bir darağacı gördüler. Polonyalı, bir Alman kadınıyla cinsel ilişkide bulunduğu için idama mahkum edilmiş bir tarım işçisiydi. Hayat bu!

Billy, felaketin gelişini hissederek gözlerini kapadı ve zaman içinde gerileyerek 1944 yılına sığındı, işte yine Lüksemburg ormanındaydı, bir kez daha ve Üç Silahşörler'le birlikte. Karanlık Roland onu sarsıyor, başını bir ağaca çarpıyordu. «Çocuklar, beni bırakıp gidin,» diye sayıklıyordu Billy.

Dörtlü BEKLE, GÜNEŞ ÇIKSIN NELLY'deyken uçak Vermont tepelerinden birine çakıldı. Billy ve yardımcı pilot dışında bütün yolcular öldü. Hayat bu...

Kaza yerine ulaşan ilk insanlar vadideki ünlü kayak istasyonundan yukarı çıkan genç Avusturyalı kayak hocalarıydı, ölümler arasında gidip gelirken birbirleriyle Almanca konuşuyorlardı. Tepesi kırmızı pomponlu, ön tarafında iki göz deliği bulunan yün başlıklar vardı kafalarında. Zenci dansı yapanlara benziyorlardı, insanları güldürmek için zenci kılığına girmiş olan kimselere.

Billy'nin kafatası kırılmıştı ama kendinden geçmemişti. Nerede olduğunu bilmiyordu hiç. Dudakları kımıldıyordu, zenci kılığındaki beyazlardan biri belki de son sözleri olacak konuşmayı yakalamak için kulağını ağzına yapıştırdı.

Billy, kurtarıcının ikinci Dünya Savaşıyla bir ilgisi olduğunu sandı ve adresini mırıldandı: «SCHLACHTHOF-FÜNF.»

Billy'yi kızakla dağdan aşağı indirdiler. Avusturyalılar onu iplerle çekiyor ve geçidi açmak için seslerini titreterek şarkı söylüyorlardı. Pist aşağı doğru, kayakçıları taşıyan tek kişilik koltukları havada götüren çelik tellerin bağlı bulunduğu kulelerin çevresini dolanıyordu. Billy, rengarenk pantolonlu, ayaklarında koca pabuçlar, gözlerinde dev boyutlu gözlüklerle sarı koltuklara oturmuş havada sallanan ve karrın görüntüsüyle başları dönen bu gençlere doğru uzattı boynunu. Billy'nin kafasında, ikinci Dünya Savaşının çok çok şaşırtıcı yeni gelişimlerine ayak uyduruyorlardı. Billy Pilgrim'in buna bir itirazı yoktu. Billy'nin fazla bir şeye itirazı yoktu zaten.

Onu küçük bir kliniğe taşıdılar. Çok tanınmış bir beyin cerrahı, Boston'dan koşup geldi ve ona üç saat süren bir ameliyat yaptı. Billy ameliyattan sonra iki gün komadan çıkmadı, düşünde bazıları gerçek olan milyonlarca durum gözlerinin önünden geçti. Gerçek durumlar zaman içindeki yolculuklarla ilgiliydi.

Bu gerçek durumlar arasında, mezbahada geçirdiği ilk gece de vardı. Kendisi ve Edgar Derby adlı zavallı moruk, iki tekerlekli bomboş bir arabayı terkedilmiş hayvan parkları arasından bir toprak yol boyunca sürüklüyorlardı. Tut-sakların çorbasını almak üzere ana mutfağa gidiyorlardı. Başlarında da, Werner Gluck adlı on altı yaşında bir Alman nöbetçi vardı. Arabanın dingilleri geberen hayvanların yağıyla yağlanmıştı. Hayat bu...

Güneş yeni batmıştı ve son ışınları, uyuklamaktaki mezbahalara giden ıssız yeşillikleri çepeçevre saran alçak kayalıklarıyla şehir üzerinde yansıyordu. Dresden'de karartma uygulanmaktaydı, çünkü bombardıman uçakları gelebilirdi. Ve Billy, bir şehrin karanlık bastığında sunabileceği en şen görüntüye hiç tanık olmadı: Bu da şehrin bütün ışıklarıyla teker teker göz kırpmasıydı.

Orada, bu ışıkları yansıtacak ve çok daha güzelleştirecek bir nehir genişliyordu. Elbe nehriydi bu.

Genç nöbetçi Werner Gluck, Dresdenliydi. Daha önce mezbahalarda hiç bulunmamıştı ve mutfağın nerede olduğunu pek bilmiyordu. Uzun boyluydu, açlıktan iskelete dönmüştü, Billy gibi. Onun küçük kardeşı olabilirdi. Aslında, çok uzak bir akrabalıkları da vardı ama, bunun hiç farkına varmadılar. Gluck'un tek atımlı koca bir fitilli tüfeği vardı; namlusu sekiz köşeli, namlu-

sunun içi dümdüz, müzelik bir silah. Kasaturası da takılıydı ucuna. Kanın akabilmesi için ince bir yol kazılmamıştı kasaturanın üzerine.

Gluck, bir parça talihleri varsa içinde mutfakın bulunacağı bir binaya yöneltti adımlarını ve raylı kapıyı açtı. İçerde mutfak falan yoktu. Buharla kaplı duşa bitişik vestiyerdi orası. Buharın içinde de yüz kadar çırılçıplak kız gidip geliyordu. Ölesiye bombalanan Breslau'dan gelme Alman mültecileriydiler. Onlar da Dresden'e yeni ayak basmışlardı. Şehir mülteciyle dolup taşıyordu.

Bu yumurcaklar, çırılçıplak ve erişilebilir bir yerde, en gizli yanlarıyla bütün gözlere sunulmuşlardı. Kapıda Gluck, Derby ve Pilgrim, çocuk-asker, acınacak haldeki hoca ve pelerinli, gümüş rengi pabuçlu palyaço afallamış bir halde duruyorlardı. Genç kızlar bağırmaya başladılar. Elleriyle örtünüyor, arkalarını dönüyor, telaşa düşüyor ve soluk kesecek bir güzelliğe erişiyorlardı.

Hayatında bir çıplak kadın vücuduna bakmamış olan Werner Gluck kapıyı kapadı. Billy de ondan daha tecrübeli sayılmazdı. Derby'ye gelince... o, başka kadın vücutları da görmüştü.

Üç kakavan, özellikle mezbahalardaki işçilerin yemeklerinin hazırlandığı ortak mutfaka vardıklarında kendilerini sabırsızlıkla bekleyen bir kadından başka herkes gitmişti. Savaş duydu kadın. Hayat bu. Mantosunu ve şapkasını

giymişti bile. Bekleyeni olmadığı halde, o da evine dönmek istiyordu. Beyaz eldivenleri çinko tezgahın üzerine yan yana konmuştu.

Amerikalılar için iki bidon çorba vardı elinde. Çorba, havagazı fırınının üzerinde hafif hafif fokurduyordu. Ayrıca, bir yığın da kara ekme somunu bulunuyordu kadında.

Gluck'a askere alınmayacak kadar genç olup olmadığını sordu. Gluck çok genç olduğunu kabul etti.

Sonra Edgar Derby'ye askerlik yaşını geçirip geçirmediğini sordu. Derby geçirdiğini kabul etti.

Sonunda Billy'ye kim olduğunu sordu. Billy'nin bu konuda hiç fikri yoktu. Isınmaya çalışıyordu sadece.

«Bütün gerçek askerler öldü,» dedi kadın. Yalan değildi. Hayat bu.

Vermont'da koma halinde yatarken Billy'nin bakışlarının izlediği gerçeğin başka bir yönü, şehir yıkılmadan önceki ay Dresden'deki tutsakların artan çalışmalarıydı. Çinileri yıkıyor, tahtaları süpürüyor, helaları temizliyor, büyük mukavva kutulara toprak kapları doldurup bu kutuları çimlenmiş arpadan bir şurup yapan fabrikada kapatıyorlardı. Hazırlanan şurup, vitaminler ve madensel tuzlarla besleyici yönden zenginleştirilmişti. Gebe kadınlar içindi.

Karışımın yabancı bir kokuyla daha da belirginleşen bal tadı vardı, bütün fabrika işçileri

de gün boyu çaktırmadan araklarlardı. İçlerinde gebe kadın yoktu ama hepsi vitaminlere ve madensel tuzlara ihtiyaç duyuyordu. Billy ilk gün kavanozlara el sürmemişti, ama pek çok Amerikalı yapmıştı bu işi.

Billy ikinci gün işe girişti. Fabrikanın bütün girintilerinde, kirişlerin üzerinde, çekmece-lerde, radyatörlerin ardında, her yanda kaşıklar gizliydi. Beslenmekte olanlar yabancı birinin gelişiyile bunları çabucak saklamışlardı. Çünkü araklamak ağır bir suçtu.

Bu ikinci gün, Billy bir radyatörün altında toz alırken bir kaşık geçirdi eline. Billy'yi görebilecek tek kişi, dışarda cam silen zavallı Edgar Derby'di. Kaşık bir çorba kaşığıydı. Billy bunu şuruba daldırdı, yapış yapış bir macun elde etmek için çevirdi durdu. Sonra kaşığı ağzına sokuverdi.

Bir an sonra, Billy'nin gövdesinin bütün hücreleri doyumsuz bir minnetle titremeye, teşekkürlerle sarsılmaya başladı.

Pencereden iki çekingen tıkırtı geldi. Derby dışardan her şeyi görmüştü. O da istiyordu bu kudret helvasından.

Billy ona da bir macun topağı hazırladı. Pencereyi açtı. Macunu Derby'nin fırın gibi açılan ağzına soktu. Birkaç saniye sonra, Derby hüngür hüngür ağılıyordu. Billy pencereyi kapadı ve yapış yapış kaşığı gizledi. Gelen vardı.

BÖLÜM 8

Amerikalılar, Dresden'in yerle bir edilmesinden kırk sekiz saat önce, mezbahalarında çok ilginç biri tarafından ziyaret edildiler. Naziliği seçen bir Amerikalı, Howard W. Campbell Jr.'du bu. Amerikalı savaş tutsaklarının üzücü davranışlarıyla ilgili muhtıra onun kaleminden çıkmıştı. Tutsaklar konusundaki araştırmalarını bitirmişti. Özgür Amerikan Kuvvetleri adlı bir Alman askerî birliğine adam toplamak niyetiyle mezbahaya gelmişti. Aynı zamanda komutanlığını yapacağı ve sadece Rus cephesinde dövülecek olan bu birliği kurmayı Campbell akıl etmişti.

Campbell'in sırtına geçirdiği çılgınca giysi dışında bir özelliği yoktu. Bu üniforma kendi keşfiydi. Kocaman beyaz bir kovboy şapkası, yıldızlar ve gamalı haçlarla süslü süvari çizmeleri giyiyordu. Elbisesi de vücuduna sımsıkı yapışan, iki yanında koltuk atlarından ayak bileklerine kadar sarı şeritlerin indiği mavi bir giysiy-

di. Armasının üzerinde soluk yeşil fonda Abraham Lincoln'ün portresi seçiliyordu- Geniş kırmızı kolları beyaz bir dairenin ortasındaki mavi gamalı haçla süslüydü.

Bunun anlamını kaba taşlardan örölü duvarlarla çevrili domuz ahırında açıklıyordu.

Billy midesindeki yanmaların, daha doğrusu bir iç yangının etkisiyle kıvranıp duruyordu, çünkü gün boyu şuruba dalıp dalıp çıkmıştı. Acıdan gözleri yaşarıyordu ve Campbell'in görüntüsü, mercekleri kaplayan titrek tutkusu yüzünden biçim değiştirmişti.

«Mavi, Amerikan göğünün rengi,» diyordu Campbell. Beyaz, bataklıkları kurutan, ormanları deviren, bütün kıtada yollar ve köprüler yapan yiğit öncüler ırkını simgeliyor. Kırmızı, geçmiş yıllar boyunca cömertçe akıtılan Yeni Dünya yurtseverlerinin kanının rengi.»

Dinleyiciler neredeyse uyukluyorlardı. Fabrikada çok çalışmış ve geri dönmek için soğukta epey yol yürümüşlerdi. Hepsi çok zayıftı, iri gözleri içeri çökmüştü. Deri üzerinde ilk yumrular belirliyordu. Aynı zamanda da ağızlarda, boğazlarda ve barsaklarda. Herkesin dalıp çıktığı çimlenmiş arpa karışımı, Dünyalıların ihtiyaç duyduğu bütün madensel tuzlarla vitaminleri içermiyordu.

Campbell, Özgür Amerikan Kuvvetlerine katılırlarsa Amerikan yemekleri, biftek, salçalı püre, meyvalı pasta yiyebileceklerini söyledi.»

Ruslar yenilgiye uğratıldığında, sizi isviçre üzerinden anayurda gönderecekler.»

Dinleyicilerden hiç bir tepki gelmedi.

«Er ya da geç, komünistlerle savaşmanız gerekecek,» diye ekledi Campbell. Neden bu angaryayı şimdiden sırtınızdan atmayasınız?»

Birden olaylar bambaşka bir biçimde gelişti; Campbell giderken cevapsız bırakılmayacaktı. Alinyazısından kurtulamayacak olan zavallı moruk Derby, hayatının doruk noktasına güçlkle sürüklenecekti. Bu hikâyede dikkati çeken karakterler, dramatik karşılaşmalar yok gibi. Çünkü insanların hepsi öyle hasta ve ölçsüz güçler elinde cansız birer kukla olmaya öylesine mahkumdu ki. Kısacası, savaşın başlıca sonuçlarından biri de, insanlarda değerli kişilikleri olduğunu gösterme isteğini yok etmesiydi. Ama moruk Derby, bir an kahraman sırasına tırmandı.

Onda yeri yeni öpmüş bir boksörün gülünç sarsaklığı vardı; boynu bükölüyordu, öne uzattığı sıkılı yumrukları dövüşmek için emir bekler gibiydi. Başını dikti, Campbell'i bir yılan olmakla suçladı. Toparlanıp sözlerini değiştirdi: Yılanların içinde bulundukları durumun tutsağı olduklarını ve şimdiki durumunu seçen Campbell' inse, özde bir engerek yılanından da aşağı, bir fare hattâ kana susamış bir sakırga olduğunu söyledi.

Campbell gülümsedi.

Derby duygulandırıcı bir konuşmayla Amerikanın yönetim biçiminden, özgürlük, adalet, eşitlik kavramlarıyla herkese açık meslekler yelpazesinden söz etti. Arkadaşlarının, son bireyi ne kadar bu idealler uğruna kendilerini harcamaya hazır olduklarına yemin etti.

Rus ve Amerikan halkları arasındaki kardeşliğe ve bütün yeryüzüne bulaşmayı hedef alan nazizm cüzamını söküp atmak için oluşturdıkları birliğe çağrıda bulundu.

Dresden'in canavar düdüklere bir hava akını bildirerek için ölesiye uluyordu.

Tutsaklar, nöbetçileri ve Campbell, mezahaların altında, kayanın içine oyulmuş çin çin öten bir soğuk mahzene sığındılar, iki ucu çelik kapılarla kesilen bir madenî merdiven iniyordu buraya.

Aşağıda birkaç sığır, koyun, domuz, at kalıntısı demir çengellerden sarkıyordu. Hayat bu! Binlerce de boş çengel vardı. Isı doğal olarak düşüktü. Soğutucular işlemiyordu. Ortalık mumla aydınlatılmaktaydı. Duvarlar kireçle badanalanmıştı ve içerisi fenol kokuyordu. Duvar boyunca sıralar vardı. Amerikalılar oraya yöneldiler, oturmadan önce kireç döküntülerini temizlediler.

Howard W. Campbell Jr. nöbetçilerin arasındaydı. Çok iyi Almanca konuşuyordu onlarla. Bir zamanlar çok ilgi gören sürüyle Almanca tiyatro oyunu ve şiir yazmış, ünlü bir artistle,

Resi North'la evlenmişti. Kadın hayatta değildi, ordu tiyatrosunda oynamak üzere gittiği Kırım'da ölmüştü. Hayat bu...

O gece hiç bir şey olmadı. Dresden'de aşağı yukarı yüz otuz bin kişi sonraki gece ölecekti. Hayat bu. Billy soğuk mahzende dalıp gitmişti. Kelimesi kelimesine, en ufak davranışa varınca ya dek, bu hikâyeyi başlatan kızıyla aralarındaki tartışmada buluverdi kendini.

«Baba!» diye yakınıyordu kızı, «seni ne yapacağız?» Ve böylece sürüp gitmekteydi yakıması. «Kimi öldürmek istediğimi biliyor musun?»

«Kimi, söyler misin lütfen?» dedi Billy.

«Şu Kilgore Trout'u.»

Kilgore Trout bir hayal-bilim yazarı ve kuşkusuz hâlâ da öyle. Billy onun düzinelerle kitabını okumakla kalmadı, dostu da oldu; tabii, Trout kinci bir adam olduğundan kendisiyle ne kadar dostluk kurulabilirse.

Trout Ilium'da kiralık bir bodrum katında oturuyordu, Billy'nin güzel, beyaz evinden aşağı yukarı üç kilometre ötede. Kendisi bile kaç roman yazdığını bilmiyordu. Belki yetmiş beş. Hiç biri para getirmemişti. Ve Trout, kıt kanaat geçimini sağlayabilmek için İLİUM GAZETESİ'nin dağıtımıyla uğraşmak zorundaydı. Küçük gazete satıcılarından sorumluydu; zavallı yu-

murcıkları itip kakıyor, pohpohluyor ve dolandırıyordu.

Billy ona ilk kez 1964'de rastladı. Ilium'un bir yan sokağından Cadillac'ıyla geçerken bir yığın bisikletli çocuk yolunu kesti. Bir toplantı yapıyordu. Koca sakallı bir adam çocuklara söylev veriyordu, ödle ve tehlikeli bir görünümü vardı, işini bildiği de belli oluyordu. Trout o sıra altmış iki yaşındaydı. Satıcılardan koca götlerini kaldırmalarını ve günlük gazete okurlarının pazar nüshası denen pislığe de abone olmalarını sağlamalarını rica ediyordu. Gelecek iki ay, içinde haftalık gazeteye en fazla abone bulanın, ailesiyle birlikte Martha's Vineyard denen kahpenin adasında bir haftalık bedava tatil kazanacağına söz verdi.

Falan filan.

Satıcı çocuklardan biri kızdı. Heyecandan tir tir titriyordu.

Trout'un deli yüzü, bir sürü kitabın kapağında kendisini gören Billy tarafından tanınıyordu. Yine de, doğduğu şehrin bir dönemecinde onunla birden burun buruna geldiği için bu tanıdık suratı yerine oturtamadı. Billy bu hafif kâfadan kontak mesihi, Dresden'in bir köşesinde tanıdığını hayal etti. Trout'ta bir savaş tutsağı görünüşü olduğuna hiç kuşku yoktu.

Tam o sıra, küçük satıcı kız elini kaldırdı: «Mr. Trout, tatile hak kazanırsam kız kardeşimi de götürebilir miyim?»

«Hey Tanrım! Hayır. Paranın ağaçlarda mı bittiğini sanıyorsun sen?»

Trout'un para ağacını konu alan bir roman yumurtladığını da belirtmek gerek. Bu ağacın yaprakları yirmi dolarlık kağıt paralardı. Çiçekleri de hazine tahvilleri. Meyvaları elmaslar. Gövdesinin çevresine birbirlerini boğazlayan ve köklerine çok değerli bir gübre sağlayan insanları çekiyordu.

Hayat bu...

Billy arabasını yol kenarına çekti ve toplantının sonunu bekledi. Toplantıya katılanlar dağıldı ama, Trout'a küçük bir çocukla uğraşmak kalıyordu, iş çok güç, çalışma saatları çok fazla ve ödenek pek az olduğundan çocuk işi bırakmaya karar vermişti. Trout gülmüyordu: Çocuk gerçekten işi bırakırsa onun işini yapmak ve başka bir enayinin peşine düşmek zorunda kalacaktı.

«Kendini ne sanıyorsun?» Trout'un sesi hakaret doluydu. «İşkembesiz bir küçük harika mı?»

İŞKEMBESİZ KÜÇÜK HARİKA da Kilgore Trout'un başka bir romanının adıydı. Nefesi kötü kokan, ama iyileşir iyileşmez sevmeye başlayan bir robotun öyküsünü anlatıyordu. Bu işin dikkati çeken noktası, 1932'de yazılan kitabın,

canlılar üzerinde yoğun olarak yanmış benzin peltесinin kullanılmasını haber vermesiydi.

Bu pelte uçaklardan düşüyordu. Robotlar yükleniyordu bunların aşağı atılmasını. Bilinçten bombardıman edilenlerin ne hissettiklerini anlamalarına imkan verecek bir elektrik şebekesinden yoksundular.

Trout'un anarobotu insan görünüşündeydi, konuşuyordu, dansediyordu, kızlarla çıkıyordu, akla gelen her şeyi yapıyordu işte... Kimse de insanların üzerine kavurucu yakıtı attığı için ona kızmıyordu. Ama kötü kokan nefesini bağıışlanmaz buluyorlardı. Bundan kurtulduğunda,, insan türüne kabul ediliyordu.

Trout dik kafalı oğlanla kavgasında yenik düşüyordu. Gazete satıcısı olarak hayata atılan bütün milyonerleri anlattı, yumurcak karşılık verdi: «Evet ama, bahse girerim ki böylesine kızıklanmaya bir hafta bile dayanamamışlardır.»

Torbasını ve abone defterini Trout'un ayakları dibine fırlattı. Trout'un gazete dağıtmaktan başka yapacak işi kalmıyordu. Arabası yoktu. Hattâ bisikleti bile yoktu ve köpeklerden ödö kopuyordu.

Yakında bir yerde, bir çöban köpeğı uludu.

Trout, kasvetli bir yüzle torbayı sırtlarken Billy Pilgrim yanına yaklaştı. «Mr. Trout siz misiniz?»

«Evet.»

«Kilgore Trout'sunuz değil mi?»

«Evet.» Trout, Billy'nin gazete dağıtımından yakınmak üzere geldiğinden emindi. Kendini asla bir yazar olarak göremiyordu; nedeni de, bütün dünyanın kendini bu haliyle görebilmesini asla kabul etmemiş olmasıydı.

«Yazar mı?» diye sordu Billy.

«Ne?»

Billy bir hata yapmış olduğundan emindi. «Kilgore Trout adlı bir romancı var da.»

«Ya! öyle mi?» iyice aptallaşan Trout'ta tam bir enayi görünüşü vardı.

«Kendisinden söz edildiğini hiç duymadınız mı?»

Trout başını salladı. «Kimse, hiç kimse bilmez onun kimliğini.»

Billy, Cadillac'ıyla Trout'un evden eve gazeteleri dağıtmasına yardım etti. Mekanizmayı işleten, evleri bulan, adları listeden silen oydu. Trout'un beyni alev alev yanıyordu. Şimdiye kadar bir hayranıyla birlikte olmamıştı, Billy de çok meraklılar türündendi.

Trout kitaplarıyla ilgili en ufak bir şey işitmediğini, en ufak bir yazı okumadığını ve bir tekini satışta görmediğini ona açıkladı. «Oysa kaç yıldır penceremi açıyor ve yeryüzüyle sevişiyorum.»

«Mektuplar almış olmalısınız,» dedi Billy. Sık sık size yazma isteği duydum.»

Trout parmağını kaldırıyordu, «Bir tek.»

«Coşku dolu muydu bari?»

«Gülünçtü. Mektubu yazan, Yeryüzünün Başkanı olmam gerektiğini söylüyordu.»

Mektubu yollayanın, Placide gölü kıyısındaki askerî hastaneden Billy'nin arkadaşı Eliot Rosewater olduğu ortaya çıktı. Billy, Trout'a Rosewater'den söz etti.

«Tanrım! Ben de onu on dördünde bir çocuk sanıyordum.»

«Koskoca adam. Savaş sırasında yüzbaşıydı.»

«Mektubu sanki on dört yaşında bir çocuk tarafından yazılmıştı,» dedi Kilgore Trout.

Billy, iki gün sonra Trout'u on sekizinci evlenme yıldönümüne çağırdı. Eğlenti doruğundaydı tam.

Trout, yemek salonunda kanepeleri birbiri ardından yutuyordu. Ağzı beyaz peynir ve balık yumurtasıyla dolu, bir gözlükçünün karısıyla konuşuyordu. Trout'un dışında, partide bulunan herkesin gözlükçülükle bir ilişkisi vardı, üstelik, oradaki tek gözlüksüz kişiydi Trout. Büyük ilgi uyandırdı. Romanları üzerine hiç bir şey bilmeseler bile, etiyle kemiğiyle gerçek bir yazarın aralarında bulunmasından hoşnuttu konuklar.

Trout, bir dişçinin yanında sekreterken sonradan gözlükçü karısı olan, Maggie White adlı bir kadınla gevezelik ediyordu. Kadının okuduğu son kitap, IVANHOE'ydı.

Billy Pilgrim iki adım öteden kulak kabarmaya

tıyordu. Cebini karıştırıp bir şeyler aradı. Karısına aldığı armağandı bu, içinde fantezi halkaya takılmış yıldız biçimli bir safirin bulunduğu beyaz saten kaplı kutuydu bu. Sekiz yüz dolar değerindeydi yüzük.

Trout'un karşılaştığı övgüler yüzeyde de kalsa, ahmak kişilerin ağzından da çıksa, esrar gibi başını döndürüyordu. Mutlu, şamatacı ve edepsizdi.

«Korkarım gerektiği kadar okuyamıyorum», diye mırıldandı Maggie.

«Hepimiz bir şeyden korkarız,» diye kadının sözünü kesti Trout. «Benim korkum kanser, fareler ve Doberman köpekleri.»

«Bilmediğim için utanç duyuyorum, ama yine de soruyorum size: Yazdıklarınızın en ünlüsü hangisi?

«Tanınmış bir Fransız aşçısının cenazesiyle ilgili bir kitap.»

«Çok ilginç.»

«Dünyanın en iyi aşçıları cenazeye gelmişlerdi. Büyük bir törendi.» Trout attıkça atıyordu. «Tabutun kapağı çivilenmeden, ailesi ölünün üzerine maydanoz ve paprika serpti.» Hayat bu...

«Gerçek bir hikâye mi?» diye sordu Maggie White. Maggie büyük bir beyin değildi, ama dayanılmaz bir üreme çağrısıyla ortalıktaydı. Er-

kekler ona bakıyorlar ve oracıkta içini bebeklerle doldurma isteği duyuyorlardı. Maggie bugüne kadar bir tek çocuk dünyaya getirmemişti. Doğum kontrol hapları kullanıyordu.

«Tabii,» diye üsteledi Trout. «Gerçek dışı olaylardan yararlansam ve bunları satmaya çalışsam, cezaevine atılma tehlikesiyle karşılaşırım. SAHTEKÂRLIĞA girer bu.»

Maggie onun bütün söylediklerine inandı. «Bunu hiç düşünmemiştim,» dedi.

«Bundan sonra düşünürsünüz.»

«Tıpkı reklamcılık gibi. İnsan gerçeği söylemek zorundadır, yoksa başı belaya girer.»

«Çok doğru. Aynı yasa her iki durum için de geçerli.»

«Bizi de, bugünlerde bir kitabınıza sokmak niyetinde misiniz?»

«Bütün başıma gelenler kitaplarımda da görülür.»

«Söyleyeceklerime dikkat etsem iyi olacak sanırım.»

«Haklısınız. Üstelik tek dinleyen de ben değilim. Tanrı da sizi işitiyor. Kıyamet günü bütün yaptıklarınızla söylediklerinizi bir bir sıralayacak. Kötülüğün iyiliğe ağır bastığı ortaya çıkarsa size yazık olacak, çünkü sonsuzluğa dek yanacaksınız. Yanıklar da size sürekli acı çekecek.»

Zavallı Maggie'nin beti benzi kül oldu. Buna da inandı, dehşetten dondu kaldı.

Kilgore Trout kahkahalarla gülüyordu. Bir balık yumurtası fırladı ağzından ve Maggie'nin göğüslerinin arasına kondu.

Bir gözlükçü susulmasını istedi. Evlenme yıldönümünü kutladıkları Billy ve Valencia'nın sağlığına içmeyi teklif etti. Üyeleri meslekten olan «Namdörtgöz» dörtlüsü önceden kararlaştırılan bir havaya başlarken kadehler tokuşturuluyor ve Billy'le Valencia, neşe içinde, birbirlerine sarılıyorlardı. Bütün gözler parlıyordu. Şarkının adı: BENİM KIRK YILLIK ÇETEM'di.

Şarkı şöyle başlıyordu: «Eski çetemi yenisinden görebilmek için dünyaları verirdim.» Ve böyle sürüp gidiyordu. Daha sonra şöyle deniyordu: «Selam olsun, delikanlılar ve güzeller, selam olsun sevgiler ve dostlar. Tanrı sizi korusun.» Falan filan.

Nedenini anlayamadan, şarkının sözleri ve yıldönümü Billy'yi allak bullak etti. Hiç bir zaman bir sevgililer ve dostlar çetesine girmemişti, dörtlü telli sazların yavaş ve gıcırıltılı seslerine geçerken içinde sanki bir boşluk duydu: İnce bir nota acılaştı; tiz, dayanılmaz oldu. İç bayıltacak kadar tatlı bir ton yerini gıcırıltılı seslere bıraktı. Billy bu seslere, ruhu ve gövdesiyle tepki gösteriyordu. Ağzına yakıcı bir limonata tadı dolmuştu, yüz çizgileri Orta Çağ'ın çark işkencesini tadıyormuş gibi büzüldü.

Şarkının sonunda yüz anlamı öyle garipti ki, birçok konuğun acelecı yorumlarına yol açtı. Bir kalp krizinden korkuyorlardı ve Billy, soluk benizle bir iskemleye sürüklenirken onların kuşkularını doğruluyor gibiydi.

Ortalık sessizleşti.

«Tanrım!» Valencia üzerine eğildi. «Billy, iyi değil misin?»

«İyiyim.»

«Yüzün korkunç.»

«Gerçekten kendimi iyi hissediyorum.» Gerçekti bu, ama şarkının kendisini neden bu kadar garip etkilediğini söyleyemezdi. Yıllar boyu, kendi kendinden hiç bir gizlisi saklısı bulunmadığından emin olmuştu. Ama varlığının derinliklerinde büyük bir sır sakladığı ve bunun ne olduğunu kestiremediği böylece kanıtlanıyordu.

Billy'nin yüzüne renk geldiğini, hafiften gülümsediğini gören çevresindekiler uzaklaşmaya başladılar. Valencia yanından ayrılmadı ve o âna kadar kalabalığın dışına itilmiş bulunan Kilgore Trout, bütün melekeleri bilenmiş olarak oraya süzüldü.

«Bir hortlağa rastlamıştın sanki,» dedi Valencia.

«Hayır,» diye kendini savundu Billy. Gerçekten gördüğü odada bulunan bir şeydi: Dört şarkıcının suratı, tatlıdan ekşiye ve sonunda yeniden tatlıya atlarken heyecanın soluklarını

kestiği boş ve öküz bakışlı dört silik herifin su-
ratı.

«Bir varsayımda bulunabilir miyim?» Soru-
yu soran Kilgore Trout'du.» Gözleriniz BİR ZA-
MAN PENCERESİnden geçti.»

«Bir ne?» diye sordu Valencia irkilerek.

«Bir anda geçmiş ve geleceği gördü. Haklı
değil miyim?»

«Hayır,» cevabını verdi Hacı Billy. Yerin-
den kalktı, bir elini cebine soktu ve içinde yü-
zük bulunan kutuyu avucunda sıktı. Cebinden
çıkardı, dalgın dalgın Valencia'ya uzattı. Düşün-
düğü bunu şarkının sonunda, herkesin dikkat-
li olduğu sıra karısına sunmaktı. Şimdi tek ta-
nık Kilgore Trout'tu.

«Bana mı?» diye kırıttı Valencia,

«Evet.»

«Tanrım!» Sonra bunu ikinci bir kez, daha
yüksek sesle, başkaları da işitsin diye söyledi.
Çevresine toplanıldı, Valencia küçük kutuyu aç-
tı, yıldız biçimi safir karşısında az kaldı bir se-
vinç ılgılığı koyveriyordu. «Oh, Tanrım!» Billy'
nin yanağına gürültülü bir öpücük kondurdu.
«Teşekkür ederim, teşekkür ederim, teşekkür
ederim,» dedi durdu.

Billy'nin yıllar boyu Valencia'ya verdiği ne-
fis mücevherler hakkında karşılıklı konuşulu-
yordu. «Hey, Tanrım!» diye bağırdı Maggie Wh-
ite; «sinema dünyasının dışında gördüğüm en

büyük tektaş a sahipti zaten.» Billy'nin savaştan getirdiği elması söz konusu ettiği.

Sırası gelmiştken, paltosundan çıkan takma dişlerin Billy'nin kol düğmelerini koyduğu komodinin gözlerinden birindeki kutuda durduğunu belirtelim. Çok sayıda kol düğmesi vardı Billy'nin. Her yıl Babalar Günü ailede ona kol düğmesi armağan etmek gelenek olmuştı. Bilekleri şu sıra Babalar Günü'nün kol düğmeleriyle süslüydü. Bunların değeri yüz dolar dan fazlaydı. Eski Roma paralarından yapılmıştı. Yukarda, komodinin gözünde döndürülebilen küçük ruletlerden bir çift kol düğmesi de vardı, üçüncü bir çiftin de tekine gerçek bir ısıölçer, tekine pusula yerleştirilmiştı.

Billy, görünürde kendisine benzeyen konukları arasında gidip geliyordu. Onun şüphelendiği ya da gördüğu şeyin ne olduğunu anlamak için, Kilgore Trout bir gölge gibi arkasındaydı. Öyle ya, Trout'un romanlarının çoğu zaman içindeki çatlakları, duyu ötesi sezgileri ve başka beklenmedik olayları konu edinmiyor muydu? Trout bu tür şeylere inanıyor ve varlıklarının kanıtlanmasını çok istiyordu.

«Şimdiye kadar yere büyük bir ayna koyup üzerine bir köpek yerleştirdiniz mi? diye sordu Billy'ye.

«Hayır.»

«Köpek başını eğip bakar ve birden ayaklarının altında hiç bir şey bulunmadığını anlar.

Boşlukta yürüdüğü izlenimine kapılır. İki metre fırlar havaya.»

«Yok canım?»

«Sizin görünüşünüz de böyleydi: Sanki, kimseyi uyarmadan, boşlukta ilerlediğinizi anlamıştınız.»

Dörtlü yeniden çalmaya başladı. Billy de yeniden işkence çekmeye koyuldu. Heyecanı, tartışılmaz biçimde söyledikleri şarkıya değil de dört adama bağlıydı.

Billy paralanırken, onlar şunu söylüyorlardı:

PAMUK ON BİRE VE DE ET KIRKA
BU DURUMDA NASIL ÇIKAR BİZİM
NAFAKA?
GÜZEL HAVA DİLEYİN, SELLER GÖTÜRÜR,
İŞLER BOZULDUKÇA BOZULUR, HALİM
KÖTÜDÜR.
KIYAK BİR BAR YAPTIM, KAHVERENGİYE
BOYADIM;
FIRTINA SÖKÜN ETTİ, YIKTI DUMAN
OLDUM.
NEYE YARAR DÖVÜNMEK, BİZİ YOLSUZ
BIRAKAN
ON BİRE PAMUKLA KIRKA ET SATAN.
PAMUK ON BİRE, VERGİLER SAYISIZ
YÜK ÇOK AĞIR, ÇEKMEZ SIRTLARIMIZ...

Şarkı böyle sürüp gidiyordu.

Billy, güzel beyaz evinin üst katına kaçtı.

Billy gelme demese, Trout da onunla birlikte yukarı çıkacaktı. Billy karanlık banyoya daldı. Kapıyı çarptı, kilitledi. Karanlıkta bekledi ve tek başına olmadığı izlenimi yavaş yavaş her yanına yayıldı. Oğlu banyodaydı.

«Baba!» dedi karanlıkta. On yedi yaşındaydı müstakbel Yeşil-Bereli Robert Billy onu seviyordu, ama pek fazla da tanımıyordu. Robert' in keşfedilecek önemli bir yanı bulunmadığını düşünmekten alamıyordu kendini.

Bir dokunuşta ışığı yaktı. Robert tahtaya oturmuştu, pijama pantolonu ayak bileklerindeydi. İpinin ucunda bir elektro-gitar sarkıyordu boynundan. O gün satın almıştı gitarı. Çalmayı bilmiyordu ve doğrusu hiç öğrenemeyecekti. Gitar sedefimsi bir pembelikteydi.

«Selam, oğul,» dedi Billy Pilgrim.

Silly, aşağıda ilgilenmesi gereken konuklar olduğu halde odasına tüydü. Yatağına uzandı, «Tılsımlı Parmaklar!» yaktı. Şilte sarsıldı ve bir köpek yatağın altından kaçtı. Spot'du bu. Yaşlı Spot o sıra hayattaydı daha. Bir köşeye uzandı yeniden.

Billy, dörtlünün, üzerinde yaptığı etkiyi düşündü ve çağrışım yoluyla çok daha eski bir olayla bağladı bunu. Birtakım olgular peşinde zaman içinde dolaşmasına gerek yoktu. Her şeyi bütün açıklığıyla hatırlıyordu.

Dresden'in yerle bir edildiği gece buz gibi odadaydı. Tepede, devler döşemeyi dövüyordu. Patlayıcı bombalardı bunlar. Devler durup dinlenmeksizin geçiyorlardı. Soğuk oda koruyucu bir sığmaktı. En fazla yağmur gibi kireç yağıyordu tavandan zaman zaman. Burada birkaç Amerikalı, nöbetçilerin dördü ve de iki üç kesilmiş hayvan kalıntısı vardı topu topu. Öteki nöbetçiler hava akını başlamadan Dresden'e ve aile yuvasının rahatlığına kavuşmuşlardı. Aileleriyle birlikte bombaların altında ölüyorlardı.

Hayat bu...

Billy'nin çırılçıplak gördüğü genç kızlar da, mezbahaların öbür ucundaki daha az derin bir sığınakta ölüyorlardı.

Hayat bu...

Nöbetçilerden biri durumu anlamak için arada bir merdiven başına çıkıyor, sonra yeniden inip arkadaşlarının kulağına bir şeyler mırıldanıyordu. Dışarda bir ateş fırtınası hüküm sürmekteydi. Dresden dev bir alevden başka şey değildi. Ve bu alev yaşayan, yanabilecek her şeyi yalayıp yutuyordu.

Ancak ertesi gün öğlende, tehlikesizce sığıntıktan çıkmak mümkün oldu. Amerikalılarla nöbetçiler dışarı çıktıklarında, gökyüzü dumandan kararmıştı. Güneş öfkeli bir küçük toplu iğne başıydı. Dresden, Ay'ı andırıyordu, madensel bir görüntüden başka şey değildi. Taşlar kızmıştı. Kendilerinden başka çevrede kurtulan yoktu.

Hayat bu!

Nöbetçiler gözlerini devirerek, iç güdüsel bir hareketle birbirlerine sokuldular. Yüzlerine bir anlam, sonra bir başka anlam vermeyi deniyor, fırın gibi açılan ağızlarına rağmen bir şey söylemiyorlardı. Bir sessiz filmde çalan dörtlüyü canlandırıyorlardı sanki.

Neredeyse şöyle bir şarkı söyledikleri işiti-
lecekti: «Selam olsun delikanlılar ve güzeller,
selam olsun sevgililer ve dostlar. Tanrı sizi ko-
rusun.»

«Bana bir hikâye anlat,» diye yalvarıyordu
bir gün çılgın Montana Tralfamadore hayvanat
bahçesinde. Yatakta yan yana yatıyorlardı. Özel
hayatları vardı. Kubbeyi saran örtü gizliyordu
onları. Montana altı aylık gebeydi, tostoparлак
ve pespembe, ara sıra gevşek gevşek kendisi için
ufak tefek şeyler yapmasını istiyordu Billy'den.
Ama kendisine çilek ya da dondurma getirmesi
için onu dışarı göndermeyi göze alamıyordu,
çünkü dışarda atmosfer, siyanürden oluşmuştu
ve en yakın çilekler milyonlarca ışık yılı öte-
deydi.

Yine de onu, üzerinde iki kişilik bisiklete
binmiş somurtuk çiftin resmi bulunan buzdola-
bına kadar yolluyor ya da pohpohluyordu: «Bir
hikâye anlat bana, Billy'ciğim.

«Dresden, 13 Şubat 1945 günü yerle bir
edildi,» diye başlıyordu Billy Pilgrim de: «Sığı-
nağımızdan yirmi dört saat sonra çıktık.» Dört
nöbetçinin, o şaşkınlık ve acıyla, sağda solda

alan dört müzisyeni andırdığını; tahta perde-
leri yok olan, damlarıyla pencereleri uçan mez-
bahaları; dört yana saçılmış küçük tahta parça-
larını andıran Şeyleri Montana'ya anlatıyordu.
Tahta parçalarını andıran Şeyler ateş fırtınası-
na tutulan insanlardı. Hayat bu...

Billy eskiden mezbahaların çevresinde dim-
dik yükselen binaların acı sonundan da söz
ediyordu. Hepsi yerle bir olmuştu. Tahtaları yan-
mıŐ, iskeletleri kızgın birer Şiş halini almıştı,
saatlar boyu bombalanan duvarları alçak ve za-
rif eğimler halinde durana kadar birbiri üstüne
yığılmıştı.

«Gören, Ay'ın yüzeyi sanırdı,» dedi Billy
Pilgrim.

Nöbetçiler, Amerikalılara dörder dörder sı-
ra olmalarını emrettiler, bu emir yerine getiril-
di. Onları yürüterek ev niyetine kullanılan do-
muz ahırına götürdüler. Domuz ahırının duvar-
ları hâlâ ayaktaydı, ama ne penceresi kalmıştı
ne damı. içi de bir kl ve erimiŐ Şişe yığınıydı.
Yiyecek ya da içecek bulmayı ummak boŐunay-
dı, sağ kalanlar yaşamak istiyorlarsa, bu acı g-
rnŐl yüzeyin engebelerini birbiri ardından
aÇmak zorundaydılar,

işe giriŐtiler.

Tepeciklerin parlak görünüşü yanıltıcıydı.
Tırmananlar hain ve paralayıcı, değdikçe yakan,

sık sık ayağın altından kayan, ağır bir kaya yerinden oynadığında daha büyük ve daha ağır eğriler oluşturmak için biraz daha yer değiştirme fırsatı kollayan çıkıntıların söz konusu olduğunu çabuk öğrendiler.

Ay yüzeyindeki yürüyüş süresince ağızını açmadı. Duruma uygun düşen bir söz yoktu ki. Bir şey belirgindi sadece: Bütün şehir halkı, kim olursa olsun ve son bireyine dek ölü sayılıyor ve bu çevrede hareket eden her şey görüntüye ters düşüyordu. Hayatta bir tek Ay insanının olmaması gerekirdi.

Amerikan avcı uçakları hareket eden olup olmadığını anlamak için dumanın altına süzülüyorlar. Aşağıda debelenen Billy ve arkadaşlarını gördüler. Onları makineli kurşunlarıyla taradılar ama vuramadılar. Sonra nehir kıyısında el kol sallayan başka yaratıkları gözlerine kestirdiler ve onlara ateş ettiler. Bazılarını da vurdular. Hayat bu...

Bu işin amacı savaşın sonunu çabuklaştırmaktı.

Billy'nin hikâyesi garip bir biçimde alevler ve patlamalardan korunmuş bir dış mahallede son buldu. Hava karardığında, Amerikalılar ve nöbetçileri hâlâ yolculara açık bir otele ulaştılar. Mumlar masayı aydınlatıyordu. Alt kattaki üç ocakta da ateş yakılmıştı. Masalar ve iskem-

leler gelecek müşterileri bekliyordu. Üst kattaki odalarda yataklar hazırıldı.

Otelci kördü, keskin gözleri olan karısı da aşçılık yapıyordu, iki kızları da garson ve oda hizmetçisiydi. Aile, Dresden'in haritadan silindiğini biliyordu. Gözü görenler, sonu gelmez zın yanıp kül oluşunu seyretmişler, bir çölün kapısında yalnız kaldıklarını anlamışlardı. Yine de oteli açmışlar, bardakları parlatmışlar, saatları kurmuşlar, ateşleri canlandırmışlar, biri gelene dek sabretmişlerdi.

Dresden'den gelen mülteci yoktu pek. Duvar saatları tıkırdamaya devam ediyor, odunlar çıtırdıyor, mumlar damla damla eriyordu. Derken kapı vuruldu ve içeri dört askerle yüz kadar Amerikan savaş tutsağı girdi.

Otelci, Almanlara şehirden gelip gelmediklerini sordu.

«Evet,» dediler.

«Başka gelen var mı?»

Nöbetçiler, seçtikleri çetin yol boyunca bir tek canlıya rastlamadıklarını söylediler adama.

Kör otelci o gece Amerikalıları ambarda yattırmayı teklif etti ve onlara çorba, suni kahve, biraz da bira verdi. Sonra gidip ambarın yakınına dikildi ve samanlara yerleşmelerini dinledi.

«İyi geceler, Amerikalılar,» dedi Almanca, «iyi uyuyun.»

BÖLÜM 9

Billy Pilgrim, Valencia'yı şöyle kaybetti:

Uçağın dağa çarpıp parçalanmasından sonra kendini bilmeden Vermont'daki klinikte yatıyordu. Kazayı haber alan Valencia da, ailenin arabası Cadillac Eldorado'yla ilium'dan hastaneye geliyordu. Aklı başında değildi pek, çünkü Billy'nin belki öleceğini, yaşasa da bitkisel bir hayat süreceğini ondan gizlememişlerdi.

Valencia, Billy'ye tapıyordu. Direksiyon başında o kadar ağladı ve yakındı ki dönemeci göremedi. Frene bastı ve bir Mercedes arkadan ona bindiriverdi. Tanrı'ya şükür, yaralanan olmadı; çünkü iki sürücü de güvenlik kemerlerini başlamışlardı. Tanrıya şükür, Tanrıya şükür, Mercedes bu işte bir farını bıraktı sadece. Ama Cadillac'ın arkası kaportacılar için şehvet dolu bir düştü. Bagaj ve çamurluklar hoşaf olmuştu, arabanın arkası hiç bir şeyden haberi olmadığı anlatmaya çalışan köy budalasının ağız gibi açıktı. Kapılar omuz silkiyordu. Tampon neredeyse hayava dikilmişti. Hâlâ üzerine yapışmış duran bir etiket, «Başkanlığa Ronald Re-

agan'ı isteriz,» diyordu. Arka cam tuzla buzdu. Egzoz borusu yerde sürünüyordu.

Mersedesi kullanan, Valencila'nın yaralanıp yaralanmadığını anlamak için dışarı çıktı. Kadın, Billy ve düşen uçak hakkında ipe sapa gelmez sözler söylüyordu, sonra vites değiştirdi ve egzoz borusunu yolda bırakarak geri döndü.

Hastaneye vardığında, bu gürültüyle meraka düşenler pencerelere üşüştüler, iki susturucusunu da yitiren Cadillac, tek kanadı ve pilotun iman gücü desteğinde üssüne dönen bir ağır bombardıman uçağı gibi gürlüyordu. Valencia kontağı kapadı ve direksiyonun üzerine yıkıldı, bu arada takılan korna ulumaya başlamıştı. Bir doktorla bir hemşire bu şamatanın nedenini anlamak için koşarak aşağı indiler. Zavalı Valencia içeri sızan gaza yenik düşmüş, kendinden geçmişti. Rengi gök mavişiydi.

Bir saat sonra öteki dünyaya göçüyordu. Hayat bu!

Billy'nin bir şeyden haberi yoktu. Düşlerini ve zaman içindeki gezilerini sürdürüyordu. Hastane öylesine doluydu ki Billy'ye özel bir oda vermeleri imkansızdı. Harvard Üniversitesi tarih profesörü Bertram Copeland Rumfoord'la aynı odayı paylaşıyordu. Rumfoord, lastik tekerlekli beyaz paravanlarla kendisinden ayırdıkları Billy'nin görüşüne katlanmak zorunda değildi. Ama

zaman zaman, onun tek başına koştüğünü işitiyordu.

Rumfoord'un sol bacağı alçıya alınıp asılmıştı. Ski yaparken kazaya uğrayıp kırmıştı bunu. Yetmiş yaşındaydı ama otuz beş yaşındaki bir adamın kafa ve vücut yapısına sahipti. Bacağını kırdığında beşinci karısıyla balayındaydı. Lily'di kadının adı. Lily yirmi üç yaşındaydı.

Zavallı Valencia'nın ölümünün doktor raporuyla onaylandığı an, Lily, bir sürü kitapla Billy ve Rumfoord'un ortak odasına giriyordu. Rumfoord bunları Boston'dan alma işini yüklemişti ona. Tek ciltlik ikinci Dünya Savaşında Amerikan Hava Kuvvetlerinin Tarihi adlı eserine çalışıyordu. Bu kitapların, sözünü ettiği bombardimanlar ve hava savaşları olurken Lily daha doğmamıştı bile.

«Çocuklar, beni bırakıp gidin,» diye sayıklıyordu Billy ufak tefek ve güzel Lily odaya girdiğinde. Rumfoord ona rastlayıp evlenmeye karar verdiği sıra genç kadın gece kulüplerinde tavşan kız olarak çalışıyordu. Bir türlü liseyi biterememişti. Zeka yüzdesi pek yukarlarda değildi. «Tüylerimi diken diken ediyor,» dedi kocasına Billy Pilgrim için.

«Benim de fena halde kafamı ütölüyor,» diye gürlledi Rumfoord. Uykusunda, durup dinlenmeden terk ediyor, teslim oluyor, özür diliyor

ve rahat bırakılmasını rica ediyor.» Rumfoord, hava kuvvetlerinden emekli tuğgeneral, hava kuvvetlerinin resmî tarihçisi, kürsü sahibi bir profesör, yirmi altı eserin yazarı, doğuştan milyoner ve bütün çağların en iyi yelkencilerinden biriydi. En ünlü kitabı altmış beş yaşını geçmiş kişiler için cinsel ve sportif hayatın temel kurallarını anlatıyordu. Pek çok yanlarıyla benzediği Theodore Roosevelt'i örnek göstermekteydi şimdi:

«Ondan daha sağlam birini muzdan bile yapabilirim.»

Lily'nin Boston'dan getirilmesi gereken belgeler arasında, başkan Harry S. Truman'ın Hiroşima'ya atom bombası atıldığını insanlığa açıklayan söylevi de vardı. Lily bunun bir kopyasını edinmişti ve Rumfoord okuyup okumadığını sordu.

«Hayır.» Pek iyi okuyamıyordu, liseden çıkışının nedenlerinden biri de buydu.

Rumfoord ona oturmasını ve oracıkta söylevi okumasını söyledi. Lily'nin pek okuması olmadığından haberli değildi. Lily hakkında pek sınırlı bilgi sahibiydi, ama en önem verdiği yanı üstün insan olduğunun bu yoldan da kanıtlanmasıydı.

Lily bir iskemle çekti ve aşağı yukarı şunları söyleyen Truman'ın incilerine dalıp gitti sözde.

ON ALTI SAAT ÖNCE BİR AMERİKAN UÇAĞI, JAPON ORDUSUNUN ÖNEMLİ BİR ÜSSÜ OLAN HİROŞİMA'YA BİR BOMBA ATTI. BU TEK BOMBA YİRMİ BİN TON T.N.T. DEN DAHA GÜÇLÜYDÜ. SAVAŞ TARİHİNDEKİ EN GÜÇLÜ BOMBA. İNGİLİZLERİN 'BÜYÜK ŞELEM'İNDEN İKİ BİN KAT GÜÇLÜ.

PEARL HARBOUR LİMANINA İLK HAVA AKININI BAŞLATAN JAPONLARDI. BİZ ONLARA KARŞILIĞINI FAİZİYLE VERDİK. VE BU DAHA BAŞLANGIÇ. BU BOMBA ORDULARIMIZIN GİTGİDE ARTMAKTA OLAN VURUCU GÜCÜNE YEPYENİ BİR TAHRİP GÜCÜ EKLIYOR. BOMBANIN BU HALİYLE ÜRETİMİNE GEÇİLDİ, ÇOK DAHA GÜÇLÜ OLANLARI DA GELİŞTİRİLİYOR.

BU BİR ATOM BOMBASIDIR. EVRENİN TEMEL ENERJİSİNE BU BOMBAYLA GEM VURULMUŞTUR. GÜNEŞİN BÜTÜN KUVVETİNİ ALAN BU GÜÇ, SAVAŞI UZAK-DOĞU'YA GÖTÜRENLERİN ÜZERİNE ÇÖKÜYOR.

1939'DAN ÖNCE, BİLGİNLER KURAMSAL OLARAK ATOM ENERJİSİNİN SAĞLANABİLECEĞİNİ KABUL EDİYORLARDI. AMA KİMSENİN ELİNDE, UYGULAMADA YARARLANILABİLECEK BİR YÖNTEM YOKTU. 1942'DEN BAŞLAYARAK, ALMANLARIN DÜNYAYI KENDİLERİNE KÖLE EDEBİLMEKTE YARARLANMAYI

HARARETLE DÜŞÜNDÜKLERİ SAVAŞ ARAÇLARINA, ATOMUN PARÇALANMASINI DA EKLEMeye ÇALIŞTIKLARINI BİLİYORUZ. AMA BAŞARISIZLIĞA UĞRADILAR. ALMANLARIN V1 VE V2-LERE ÇOK GEÇ VE AZ SAYIDA SAHİP OLA-

BİLMELERİNDEN, ATOM BOMBASINI YAPMALARINDAN ÖTÜRÜ TANRI'YA ŞÜKREDELİM.

LABORATUVARLAR SAVAŞININ BİZİM İÇİN KARA, HAVA YA DA DENİZ SAVAŞLARI KADAR BÜYÜK TEHLİKELERİ VARDI, BAŞKA ALANLARDA OLDUĞU GİBİ LABORATUVARLARDA DA BU SAVAŞI KAZANDIK.

JAPONLARIN HERHANGİ BİR ŞEHİRDE TOPRAĞIN YÜZEYİNE YAPMIŞ OLDUKLARI BÜTÜN ÜRETİM MERKEZLERİNİ DAHA ÇABUK VE DAHA ETKİLİ BİR BİÇİMDE YOK EDECEK DURUMDAYIZ ŞİMDİ, diyordu Truman. DOKLARINI, FABRİKALARINI VE YOLLARINI YERLE BİR EDECEĞİZ. YANILGIYA YER YOK: JAPON SAVAŞ GÜCÜNÜ SİFIRA İNDİRECEĞİZ. ÖNÜNE GEÇMEK İSTEDİĞİMİZ...

Böyle sürüp gidiyordu Truman'ın sözleri.

Lily'nin Rumfoord için edindiği kitaplar arasında, David Irving adlı bir İngilizin yazdığı DRESDEN'İN YOK EDİLİŞİ de vardı. Holt, Rinehart ve Wmston'un 1964'de yayımladığı bir Amerikan baskısıydı bu. Rumfoord'u ilgilendiren, dostları Amerikan Hava Kuvvetleri emekli tümgenerallerinden Ira C. Eaker ve Bain nişanıyla, İngiliz İmparatorluk nişanının şövalye rütbelerine, savaş haçına, Distinguished Flying Cross ve Air Force Cross'a sahip İngiliz hava mareşali Sir Robert Eaundby'nin önsözlerinden alınma bölümlerdi.

ÖLEN SİVİL DÜŞMANLARA ACIYAN, AMA ACIMASIZ BİR DÜŞMANLA SAVAŞIRKEN YOK OLAN KAHRAMAN UÇUCULARIMIZA TEK DAM LA GÖZ YAŞI DÖKMEYEN ŞU İNGİLİZLER YA DA AMERİKALILARI ANLAŞILMASI GÜÇ BULU YORUM, diye yazıyordu bir yerde dostu general Eaker. MR. IRVING'İN, DRESDEN HALKININ ÖLÜMÜYLE İLGİLİ KORKUNÇ BİR TABLO ÇİZERKEN, AYNI ANDA V1'LERLE V2'LERİN İNGİLTERE ÜZERİNE YAĞDIRDIĞINI, AYIRIM YAPMAKSIZIN SİVİLLERİ, ERKEKLERİ, KADIN LARI VE ÇOCUKLARI ÖLDÜRDÜĞÜNÜ, ZATEN BU İŞ İÇİN YAPILIP ATILDIKLARINI HATIRINA GETİRMESİ GEREKTİĞİNDE DİRETİYORUM BUCHENWALD VE COVENTRY'Yİ HATIRLAMAK DAHA İYİ OLUR.

Eaker'in girişi şöyle sona eriyordu:

İNGİLİZ VE AMERİKAN BOMBARDİMAN UÇAKLARININ DRESDEN BOMBARDİMANINDA 135.000 KİŞİYİ ÖLDÜRMESİNDEN DERİN BİR ÜZÜNTÜ DUYUYORUM, AMA SON SAVAŞI KİMİN ÇIKARDIĞINI UNUTMADIM VE NAZİZMİN YENİLİP KÖKÜNÜN KAZINMASI İÇİN HARCANAN ÇABA SÜRESİNCE KAYBEDİLEN 5.000.000' U AŞKIN MÜTTEFİK ASKERİNE ÇOK DAHA FAZLA ACIYORUM.

Hayat bu!

General Saundby'ye gelince, o da bir yerde şöyle diyordu:

DRESDEN BOMBARDİMANININ BÜYÜK

BİR TRAJEDİ OLDUĞUNU KİMSE İNKÂR EDEMEZ. BU KİTAP OKUNDUKTAN SONRA, PEK AZ KİŞİ BUNUN VAZGEÇİLMEZ BİR ASKERİ ZORUNLULUKTAN ÖTÜRÜ YAPILDIĞINA İNANACAKTIR. SAVAŞ SIRASINDA BAZAN GÖRÜLEN VE TALİHSİZ RASTLANTILARIN BİRLEŞMESİNİN SONUCU OLAN KORKUNÇ OLAYLARDAN BİRİYDİ BU. BUNU ONAYLAYANLAR NE SAPIK NE DE ACIMASIZ KİŞİLERDİ; KARŞILIĞINDA, 1945 İLKBAHARINDAKİ HAVA BOMBARDİMANLARININ ULAŞTIĞI AMANSIZ TAHRİP GÜCÜNÜ İYİCE DÜŞÜNÜP TAŞINIP TASARLAMAK İÇİM SAVAŞ GERÇEKLERİNDEN ÇOK UZAK OLMALAR! MÜMKÜNDÜR.

NÜKLEER SİLAHSIZLANMA SAVUNUCULARI, HEDEFLERİNE VARABİLİRLERSE SAVAŞIN KATLANILABİLECEK SINIRLAR İÇİNDE TUTULACAĞINA İNANMIŞ GÖRÜNÜYORLAR. BU KİTABI OKUSUNLAR VE BİLİKEN SİLAHLARLA YAPILAN BİR HAVA SALDIRISININ 135.000 KİŞİYİ ÖLDÜRDÜĞÜ DRESDEN ÖRNEĞİNE EĞİLSİNLER. 9 MART 1945 GECESİ, YANGIN BOMBALAR! VE PATLAYICI BOMBALARLA YÜKLÜ AMERİKAN AĞIR BOMBARDİMAN UÇAKLARINCA TOKYO'YA YAPILAN BİR HAVA AKINI 83.793 KİŞİNİN ÖLÜMÜNE YOL AÇTI. HİROŞİMAYA ATILAN ATOM BOMBASI 71.379 KİŞİ ÖLDÜRDÜ.

Hayat bu!

«Wyoming'deki Cody kasabasından geçerseniz,» diye söyleniyordu Billy paravanasının beyazlığı ardında; Kudurgan Bob'u arayın.»

Lily Rumfoord ürperdi, sonra yeniden Harry Truman'ın söylevini yeni okur gibi yaptı.

Billy'inin kızı Barbara, aynı gün yetişti. Uyuşturulmuştu, gözbebekleri zavallı Edgar Derby'nin idam edilmeden önceki gözbebekleri gibiydi. Paramparça bir baba ve ölü bir anaya rağmen ortalıkta dolaşmaya devam edebilmesi için, doktorlar onu uyuşturucuyla tıka basa doldurmuşlardı.

Hayat bu...

Bir doktor ve bir hemşire Barbara'ya eşlik ediyorlardı. Kardeşi Robert, kendisini Vietnam'dan getiren uçaktaydı. «Baba!» diyecek oldu Barbara, «baba!»

Ama Billy on yıl gerideydi, 1958'de. Gözlüğe ihtiyacı olan küçük bir geri zekalı çocuğun gözlerine bakıyordu. Geri zekalı çocuğun anası oradaydı ve çevirmenlik yapıyordu.

«Kaç nokta görüyorsun?» diye soruyordu Billy Pilgrim.

Sonra Billy on altı yaşma, bir doktorun bekleme odasına dönünceye dek zamanı aştı. Başparmağı dolama oymuştu. Bulunduğu yerde de, sadece yaşlı, çok yaşlı bir adam vardı. Zavallı, büyük işkence çekiyordu, gazı vardı. Gümbür gümbür osuruyordu, az sonra da geçirdi.

«Beni başışlayın,» dedi Billy'ye. Sonra yeniden başladı. «Tanrım,» dedi arkadan; «yaşlı-

Sığın pek hoş olmayacağını biliyordum.» Başını salladı.» Ama bu kadar beter olacağını da düşünmemiştim.»

Billy Pilgrim, Vermon'daki kilinikte gözlerini açtı, bulunduğu yeri tanımladı. Oğlu Robert baş ucunda bekliyordu. Robert'in sırtında ünlü Yeşil-Bereliler'in üniforması vardı. Saçları kısa kesilmişti, olgun buğday rengiydi bu saçlar, iki dirhem bir çekirdekti. Purple Heart, Gümüş Yıldız ve üzerinde hurma dalıyla Bronz Yıldız nişanlarını takmıştı.

Liseden kovulan, on altı yaşında alkolik olan, serseri takımıyla gezen, bir seferinde Katolik mezarlığında yüzlerce mezar taşını yerle bir ettiği için tutuklanan çocuk buydu işte. Ama o günden bu yana durulmuştu. Kıvanç veren bir görünüşü vardı, pabuçları pırıl pırıl, pantolonunun ütüsü bıçak gibiydi ve insanları yönetiyordu.

«Baba!»

Billy Pilgrim yeniden gözlerini kapadı.

Billy karısının cenaze töreninde bulunmadı, çünkü durumu henüz pek kötüydü. Ama Valencia'nın ölüsünü ölüm toprağına gömerlerken kendindeydi. Komadan çıktıktan sonra pek canlanmamış, Valencia'nın ölüm haberine, Robert' in dönüşüne, v.b. pek az tepki göstermişti. Bu nedenle de genellikle bitkisel hayat yaşadığına

inanıyordu. Kanın beyinde daha iyi dolaşmasını sağlamak için toparlanınca ameliyat edilmesinden söz ediliyordu.

Aslında, Billy'nin görünür hastalığı yanıltıcıydı. Hareketsizliği; köpüren, zıplayan pırıl pırıl bir düşünceyi gizliyordu. Uçan daireler ölümün önemsizliği ve zamanın gerçek yapısı konusunda basına mektuplar ve konferanslar hazırlıyordu.

Profesör Rumfoord, Billy'nin burnunun dibinde, onda bir damla beyin kalmadığından emin olarak katlanılmayacak şeyler söylüyordu: «Neden ölmesine göz yumuyorlar?» Lily'ye söylüyordu bunları.

«Bilmem.»

«Artık insan değil. Doktorlar insanlar içindir. Bunu bir baytara ya da bir tarım uzmanının eline bırakmalılar. Buna ne yapmak gerektiğini onlar bilir artık. Bakın! Tıbbın gözünde hayat bu mu? Güzel şey öyleyse bu hayat!

«Bilmem,» diye itirafta bulundu Lily.

Rumfoord'un Lily'ye Dresden bombardımını anlattığı bir gün, Billy her şeyi işitti. Rumfoord, Dresden konusunda bazı güçlükler çekiyordu. Tek ciltlik İkinci Dünya Savaşında Amerikan Hava Kuvvetleri Tarihi, sözde yirmi yedi ciltlik İKİNCİ DÜNYA SAVAŞINDA AMERİKAN HAVA KUVVETLERİNİN RESMİ TARİHİ'nin öze-

ti olacaktı. Sorun, kazanılan büyük başarıya rağmen yirmi yedi ciltte Dresden bombardımanına pek az değinilmesinden ileri geliyordu. Böyle bir başarının büyüklüğü ateş-kes antlaşmasından yıllar sonra da gizli kalmıştı. Amerikan halkından gizli; Almanlarsa tabii, bundan haberdardılar. 1945'de şehri işgal eden ve hâlâ orada olan Ruslar da.

«Amerikalılar sonunda Dresden'i keşfettiler,» diyordu Rumfoord, bombardımandan yirmi üç yıl sonra, «içlerinden pek çoğu bunun Hiroşima'dan bin beter olduğunu anlıyorlar. Bu nedenle kitabıma olayla ilgili bir şeyler koymam gerekli. Hava Kuvvetlerinin resmî görüşü açısından, bu bir yenilik olacaktır.

«Bunu niçin böyle uzun süre gizli tuttular?» diye sordu Lily.

«Yığınla duyarlı yüreğin, bunun yapılacak şey olmadığına karar vermesinden korktukları için.»

O an Billy Pilgrim akıllı uslu bir söz etti: «Ben oradaydım,» dedi.

Rumfoord, ölümünün hayırlı bir iş olacağına inanarak uzun süre tiksinti verici bir şey gibi gördüğü Biily'yi ciddiye almakta çok güçlük çekiyordu. Biily'nin açık seçik ve akıllıca konuştuğu şu an Rumfoord'un kulakları onun sözlerini öğrenilmeye değmez yabancı bir dil gibi karşı-

lamaya çalışıyordu. «Ne saçmalıyor bu?» diye sordu Rumfoord.

Lily tercümanlık yapmak zorundaydı: «Dresden'de bulunduğunu söylüyor,» diye açıkladı.

«Bu mu oradaymış?»

«Bilmem,» dedi Lily ve Billy'ye dönerek sordu: «Neredeydiniz?»

«Dresden'de.»

«Dresden'deymiş,» diye ilettiler Rumfoord'a.

«Söylediklerimizi tekrarlıyor sadece,» dedi Rumfoord.

«Yoo!» diye karşılık verdi Lily.

«Duyduklarını aynen tekrarlama hastalığına tutuldu şimdi de.»

«Ya!»

Duyduklarını aynen tekrarlama, çevresindeki sağlıklı kişilerin söylediklerini hastanın hemen tekrarlamasına yol açan bir akıl hastalığıdır. Billy'nin gerçekten böyle bir hastalığa yakalandığı falan yoktu. Rumfoord kendi rahatı için bunu ileri sürüyordu. Rumfoord, askerlikteki esaslara göre düşünüyordu: Pratik nedenlerle başından atmayı çok istediği rahatsız edici biri, itici bir hastalığa tutulmuş demektir.

Rumfoord, saatlar boyunca bu görüşünden vazgeçmedi, buluşunu hemşirelerle bir doktora açtı. Deneyler yapıldı. Doktor ve hemşireler bu

olayı tekrarlatmaya çalıştılar, ama Billy artık hiç ses çıkarmıyordu.

«Şimdi geçti,» diye durumu kabullendi Rumfoord huysuzlanarak. «Odadan bir çıkın, yeniden başlayacak.»

Kimse, Rumfoord'un teşhisini önemsemiyordu. Herkesin görüşü, onun insafsız, geçimsiz ve kendini beğenmiş bir ihtiyar olduğunda birleşiyordu. Şu ya da bu biçimde; zayıfların, yerlerini güçlülere bırakmaları gerektiğini söylemek için hiç bir fırsatı kaçırmıyordu. Hastane görevlileriye tersine, onlara elden geldiğince yardımcı olmak ve 'hiç kimsenin ölmemesi için çalışmak gerektiği görüşündeydiler.

Billy, hastanede güçsüz ve sıradan kişilerin savaş boyu sık sık geçirdikleri bir serüven yaşadı: isteyerek sağır ve kör olan bir düşmana kendisinin, dinlenmeye ve yüzüne bakılmaya layık biri olduğunu kanıtlamak için canla başla çalıştı. Işıklar sönene kadar dilini tuttu, sonra yankı bahanesini çürütecek kadar uzun ve sessiz dakikaların ardından Rumfoord'a şöyle dedi: «Bombardıman sırasında Dresden'deydim. Tutsaktım.»

Rumfoord sabırsızlıkla içini çekti.

«Şerefim üzerine yemin ediyorum,» diye devam etti Billy Pilgrim. «Bana inanıyor musunuz?»

«Bunu hemen tartışmamız ille de gerekli mi?» diye homurdandı Rumfoord. İşitmişti. Görüşünden vazgeçmek istemiyordu.

«Bizi bu konuyu tartışmaya zorlayan hiç bir şey yok,» dedi Biliy. «Sadece sizi uyarmak istiyorum: Ben oradaydım.»

Konuşma burada kesildi ve Billy gözlerini kapadı. Zaman içinde bir mayıs öğleden sonrasına, ikinci Dünya Savaşının bitiminden iki gün sonraki Avrupa'ya ulaştı. Billy ve beş Amerikalı tutsak, Dresden'in banliyösünde atlarıyla birlikte bırakılmış buldukları, tabut biçimi yeşil bir p arabasında geziyorlardı. Atlar onları Ay yüzeyini andıran yıkıntılar arasında yeni açılmış dar yollar boyunca, lk-lk-lk-lk ekiyorodu. Ufak tefek savaş anıları ardında mezbahalara doğru gidiyorlardı. Billy, küçüklüğünde Ilium sahiblerini çınlatan st beygirlerinin nal seslerini anımsıyordu.

Sarsıla sarsıla giden tabutun arkasındaydı. Başı arkaya devrilmişti, burun delikleri açıktı. Mutluluk içinde yüzüyordu. Sıcacıktı her yanı. Arabada yiyecek ve şarap, fazladan bir fotoğraf makinesi, bir pul koleksiyonu, doldurulmuş bir baykuş, hava basıncındaki değişmelerle işleyen bir saat vardı. Amerikalılar, tutuklu kaldıkları şehrin dış mahallelerindeki ıssız evlere dalmışlar ve bu kıvrır zıvırla birlikte daha pek çok şey almışlardı.

Rusların öldürerek, yağmalayarak, ırza geçerek, yakarak gelmekte olduklarını işiten mal sahipleri kirişi kırmışlardı. Ama savaş biteli iki gün olduğu halde ufukta bir tek Rus yoktu,

Yıkıntılar arasında barış hüküm sürüyordu. Billy, mezbahalar yönünde giderken bir tek kişiye rastladı. Bir çocuk arabası süren yaşlı bir adamdı bu. Arabaya tabak çanak, bir şemsiye kalın-tısı ve kurtarabildiği şeyleri doldurmuştu.

Mezbahalara vardıklarında Billy arabadan çıkmadı güneş banyosu yaparak tembellik etti. Arkadaşları savaş anılarının ardına düştüler. Çok daha sonra Tralfamadore'liler Billy'ye hayatının mutlu anlarını düşünmesini ve tatsız dönemleri önemsememesini öğütleyeceklerdi ya da sonsuzluk uzayıp gideceğe benzediğinde bakışını hoş durumlara dikmesini! Billy böyle bir seçme yapacak yetenekte olsaydı mutluluğun doruğu olarak at arabasının içinde ve güneşin altında çektiği kısacık uykuyu örnek olarak göstermesi mümkündü.

Uykuya dalmış da olsa, silahlıydı Billy. Askerlik eğitiminden beri ilk kez oluyordu bu. Arkadaşları onu silah taşımaya zorlamışlardı, çünkü Ay yüzeyindeki inlerde kim bilir ne tür katiller yaşırdı: Başiboş köpekler, insan leşine susamış fare sürüleri, kaçak deliler ve caniler, vurulana kadar adam öldürecek askerler.

Billy'nin kemerinde koca bir süvari tabancası duruyordu. Birinci Dünya Savaşından kalma bir tabanca. Kabzasında da bir halka. Kuş yumurtası büyüklüğünde kurşunlarla doluydu. Billy onu bir baş ucu masasının çekmecesinde bulmuştu. Savaşın sona ermesinin iyi yanların-

dan biriydi bu: Canı silah isteyen herhangi biri dilediğini alabilirdi. Her yan silah doluydu. Billy'nin bir de kılıcı vardı. Luftwaffe'nin tören kılıçlarından. Kabzasına, pençelerinde bir gamalı haç tutan ve boyun kırmış öten bir kartal kazınmıştı. Billy bu kılıcı bir telgraf direğine saplı görmüş geçerken yapışıp çekmişti.

Biri erkek öbürü dişi, acıdan titreyen iki Alman'ın sesiyle Billy'nin uykusu yavaş yavaş bölündü. Sesler birine karşı duyulan dokunaklı acıyı yansıtıyordu. Uykuyla uyanıklık arasında, bu tür seslerin İsa'nın kırık dökük gövdesini çarmihtan indiren taraftarlarından geldiğine inanmaya hazırdı. Hayat bu...

Ve gözlerini açtı. Orta yaşlı bir adamla karısı atları yatıştırıyorlardı. Amerikalıların gözünden kaçan ayrıntılarla dehşete düşmüşlerdi: Atların ağızları gemden yara olmuş kanıyordu, toynakları yarılmıştı, bu da her adımı işkence haline getiriyor ve susuzluk hayvanları delirtiyordu. Amerikalılar taşıtlarına, altı silindirli bir Chevrolet arabaya gösterilen ilgisizlik içindeydiler.

iki hayvan dostu, Billy'yi seçkin ruhların serzeniş dolu bakışıyla süzerek tekerlekler boyunca gerilediler; kırık dökük, güçsüz, gök rengi pelerini ve gümüş rengi pabuçlarıyla çok gülünç olan Billy Pilgrim'i süzerek... Onlarda hiç korku uyandırmamıştı. Hiç bir şey şaşırtmıyordu ikisini de. Doktordular, kadın-doğum uz-

manı. Ayakta bir hastane kalana kadar dünyaya sürüyle çocuk getirmişlerdi. Şimdilik, bir zamanlar evlerinin bulunduğu yerde piknik yapıyorlardı.

Kadın, uzun süredir patatesle beslenmekten tatlı, yarı saydam bir güzellikteydi. Kocasını takım bir elbise giyiyordu, kravatı ve gömleği yerindeydi. Ama patates yemekten sıkskası çıkmıştı. Billy kadar uzun boyluydu, burnunun ucunda madenî çerçeveli ve üç odaklı bir gözlük var. Tek konusu bebekler olan bu çift, engel olmadığı halde çocuk yapmamıştı. Tutumları üreme kavramının ilginç bir yorumuydu.

Toplam dokuz dil biliyorlardı. Billy'nin palyaço kılığından ötürü, önce Polonya dilinde söze girdiler. Çünkü sefil Polonyalılar, istemeyerek de olsa, İkinci Dünya Savaşının palyaçoları rolünü oynuyorlardı.

Billy İngilizce ne istediklerini sordu; bunun üzerine karı-koca, atların durumu hakkında ağır sitemlerde bulundu. Billy'yi arabadan çıkardılar, atları gösterdiler. Billy kendisini taşıyanların acınacak durumu önünde göz yaşlarına boğuldu. Savaş boyunca hiç bir şey onu böyle ağlatmamıştı.

Sonraları, orta yaşlı bir gözlükçü olarak Billy ara sıra tek başına ve alçak sesle yine ağlayacaktı, ama asla böyle hıçkırıp salya-sümük akıtarak değil.

Bu da kitabın neden, ünlü Christmas ila-

hisinden alınma bir dörtlükte başladığını açık-lıyor. Çoğu kez üzücü görüntülere tanık olduğu halde, Billy'nin gözleri pek az buğulanır hiç değilse bu ynden dörtlükteki isa'yı hatırla-tırdı:

ÖKÜZLER BĞRYOR
VE ÇOCUK UYANIYOR.
AMA KÜÇÜCÜK TANRI İSA
HİÇ Mİ HİÇ AğLAMİYOR!

Billy zaman içindeki gezisine yeniden baş-layarak Vermont'daki kliniğe döndü. Kahvaltı bitmiş kap-kacak götürülmüştü ve profesör Rum-foord isteksizce, Billy'de insanı keşfediyordu, öfkeli soruların sonunda, Billy'nin gerçekten Dresden'de bulunduğuna kesinlikle inandı. Ay-rıntı istedi ve Billy ona atlar ve Ay yüzeyinde piknik yapmaya çıkmış çift bölümünü anlattı.

Hikâye şöyle sonuçlanıyordu: Billy ve dok-torlar atları çözüyorlar, ama atlar yerlerinden kıpırdamak istemiyorlardı. Ayakları fena halde yara olmuştu. Sonra Ruslar motosikletle gel-diler ve atların dışında herkesi tutukladılar.

İki gün sonra Billy, Amerikalılara teslim edildi ve çok ağır giden LUCRETİA A. MOTT adlı bir şileple ülkesine gönderildi. Lucretia A. Mott, kadınlara oy hakkı tanınması için alış-mış ünlü bir Amerikalı kadındı. lmşt. Ha-yat bu!

«Kaçınılmaz bir şeydi», dedi Rumfoord, Dresden'in yerle bir edilmesinden Billy'ye söz ederken.

«Biliyorum.»

«Savaş bu.»

«Biliyorum. Kimseye herhangi bir serzenişte bulduğum yok.»

«Orası cehennem gibi olmalıydı.»

«Öyleydi,» dedi Billy Pilgrim.

«Bu işle görevlendirilen talihsizlere acı-
yın.»

«Onlara acıyorum.»

«Orada, olay yerindeyken duygularınız her-
halde daha ölçülü olmalıydı.»

«Fena değildi, iyiydi işte. Her şeye katla-
nabilir insan ve herkes üzerine düşeni yapma-
lıdır. Tralfamadore'de öğrendim bunu.»

Billy Pilgrim'in kızı onu akşama doğru eve
getirdi, yatağa yatırdı ve «Tılsımlı Parmaklar»ı
işletti. Bir hastabakıcı tutulmuş, Billy'ye hiç
değilse birkaç gün, çalışmak ve evden çıkmak
yasaklanmıştı. Denetim altındaydı.

Ama hastabakıcı meşgulken, Billy sezdir-
meden kırıntı kırdı ve otomobille televizyona çık-
mayı umduğu New York'a tüydü. Tralfamadore
derslerinden herkesi yararlandırmayı düşünü-
yordu.

Billy Pilgrim, Kırk dördüncü sokaktaki Ro-
yalton oteline yerleşti. Rastlantı sonucu ona, bir
zamanlar eleştirmen ve yayımcı George Jean
Nathan'ın oturduğu oda verildi. Bu kişi, dünya-
daki zaman kavramı uyarınca, 1958'de ölmüş-

tü. Ama Tralfamadorelilere göre bir yerlerde yaşıyordu ve hep yaşayacaktı.

Oda küçük ve çok basitti, ama en üst kat-
taydı ve oda boyutlarındaki bir taraçaya açılan
balkon kapıları vardı. Korkuluğun öbür yanın-
da, Kırkdördüncü sokağın tepesindeki boşluk
vardı. Billy parmaklığın üzerinden sarktı, ba-
kışını sağa sola gidip gelen insanlara yöneltti.
Bunlar küçük ve sinirli birer makastı. Çok gü-
lünç geliyorlardı insana.

Hava soğuktu, Billy içeri girdi ve kapıyı
kapadı. Bu hareket balayı anılarını canlandırdı.
Cap Anne'daki aşk yuvalarının da bunlara ben-
zer pencereleri vardı eskiden, pencereler hâlâ
böyleydi ve her zaman da böyle kalacaktı.

Billy televizyonu açtı, sırasıyla bütün is-
tasyonları denedi. Kendisini kabul edebilecek
yayınlar peşindeydi. Ama kendilerine özgü gö-
rüşleri bulunan kişilere ayrılmış programlar için
vakit hayli erkendi. Saat daha sekizi geçmemiş-
ti ve birtakım eşeklikler ya da cinayetlerden
başka şey gösterilmiyordu. Hayat bu...

Billy odasından çıktı, asansörle aşağı in-
di, Times Square'ye kadar yürüdü ve çok özel
bir kitabevinin vitrini önünde durdu. Vitrinde
önden ya da arkadan sevişme sanatı ve cinayet
üzerine yüzlerce kitap, New York sokaklarının
bir planı ve üzerinde ısıölçeri de bulunan bir
özgürlük heykeli vardı. Fazladan da yağlı bir
toz ve sinek pisliği tabakasıyla kaplı, Billy'nin
dostu Trout'un dört romanının ucuz baskıları.

Günün haberleri, bir ışıık şeriti halinde, Billy'nin sırtını döndüğü bina üzerinden geçiyor, ve vitrinde yansıyordu. Kuvvet, spor, öfke ve ölümden başka şey yoktu. Hayat bu.

Billy kitabevine girdi.

Bir tabela, yalnızca yetişkinlerin mağazanın dibine kabul edildiklerini belirtiyordu. Orada çırlıçıplak genç kadınlarla adamların oynadığı filmler gösteren makineler vardı. Çeyrek dolara dürbünle bir dakika bakmaya hak kazanılıyordu. Çıplak delikanlıların resimleri de satılıyor-du bu bölümde. Alıp götürmek mümkündü hepsini. Fotoğraflar filmlerden çok daha Tralfamadore görüşüne yatkındı; çünkü canı isteyen dilediği an bunlara bakabilirdi, değişmiyordu hiç biri. Yirmi yıl sonra kızlar yine genç olacak, öfkeleri değilse gülümsemeleri yerli yerinde kalacak, açık bacaklarıyla o aptalca görünüşlerini koruyacaklardı. Bazıları emilen şekerlemeler ya da muz yiyorlardı. Bunları hep emecek ya da ısıracaklardı. Delikanlıların erkeklik organları da sonu gelmeyen bir dikilmeyi sürdürecekteler, kasları top güller gibi sonsuzluğa dek şişecekti.

Ama Billy dükkanın derinliklerine gitme eğilimi duymuyordu hiç. Vitrindeki Kilgore Trout'un romanlarından ötürü çok sevinçliydi. Bütün başlıklar yabancıydı ona ya da Billy öyle sanıyordu. Kitaplardan birini karıştırmaya koyuldu. Kimsenin bunda bir kötülük görmeyeceği düşüncesindeydi. Bütün müşteriler bir şey

kariştıyorlardı nasılsa. BÜYÜK TAHTA'ydı romanın adı. ilk cümlelere göz gezdirdi ve bunu, yıllar önce askerî hastanede okuduğunu hatırladı. Fezadaki yaratıklar tarafından Dünyalı bir erkekle kadının tutsak edilmesinin hikayesiydi. Onları, Zircon-212 adlı bir gezegendeki hayvanat bahçesinde halka gösteriyorlardı.

Hayvanat bahçesindeki bu hayal ürünü kişiler, yaşadıkları yerin duvarına asılı olan büyük bir tahtayla övünüyorlar, bu tahtanın Borsa'daki hisse senedi karşılıklarıyla malların fiyatlarını kaydettiğini sanıyorlar, sözde yeryüzündeki bir borsa ajanının yazıhanesine bağılı bir teleks ve bir telefonla şişiniyorlardı. Zircon-212 halkı, tutsakları, onlar adına Dünya'ya bir milyon dolarlık yatırım yaptıklarına inandırmışlardı; geri gönderildiklerinde göz kamaştırıcı bir servetin sahibi olmak istiyorlarsa, bu parayı çoğaltmak onlara düşüyordu tabii.

Telefon, büyük tahta ve teleks uydurmaydı kuşkusuz. Bunlar hayvanat bahçesini ziyaret edenleri eğlendirmek için, Dünyalıları harekete geçirmeyi amaçlayan kışkırtıcılardı sadece. Onları yerlerinde hoplatıp zıplatmak, ellerini oğurtmalarını sağılamak, surat astırmamak, saçlarını yoldurmak, korkudan gebertmek ya da ana kucağındaki bebekler gibi güldürmek amacına yöneliyordu bunlar.

Dünyalı çift, sözde büyük kazanç sağlıyordu. Bu da planın bir bölümüydü. Ardından din

karişiyordu işe. Teleks onlara Birleşik Amerika başkanının Ulusal Dua Haftasını aıtığını ve herkesin dua etmesi gerektiğini bildiriyordu. Son on beş günün borsa hareketleri çok kötü geçmişti. Zeytinyağı fiyatlarının tepetaklak olmasıyla spekülatörler küçük bir servet kaybetmiş oluyor, kendilerini deli gibi duaya veriyorlardı.

Duaları kabul ediliyor, zeytinyağı fiyatlarında yükselme kaydediliyordu.

Vitrindeki kitapların bir başkası da, İsa'yı ziyaret etmek için zamanı geriye alacak bir makine yapan adamın hikayesiydi. Makine işliyor ve adam on iki yaşında bir İsa'yla tanışıyordu. İsa o sıra babasından dülgerlik mesleğini   renmekteydi.

İki Romalı asker ertesi sabah gün doğarken hazır olmasını istedikleri bir aracın papi  s kağıdına yapılmış planıyla atölyeye giriyorlardı. Bu, ortalığı kariştıran birinin idamında kullanılması gereken ha tı.

İsa ve babası haçı yapıyorlardı Siparişten çok hoşnuttular. Ve ortalığı kariştıran kişi, haçın üzerine  vileniyordu!

Hayat bu...

Kitabevi bir beşiz karikatürü tarafından yönetiliyordu, ağızlarında salyalı s n k purolarını geveleyen kabak kafalı beş ufak tefek adam tarafından. Hiç g lm yorlardı ve her biri bir taburenin üzerine t nemişti. Kağıt ve sel loitten

bir kerhaneyle para kırıyorlardı. Hayızdan nifazdan kesilmişlerdi. Billy Pilgrim de öyleydi. Ama müşterilerin keyfi yerindeydi. Her şeyi aşk ve çiftleşmeden ibaret gülünç bir dükkandı bu.

Zaman zaman satıcılar birine, bakacak ya da her şeyi karıştıracak yerde satın almasını ya da oradan toz olmasını öğütüyordu. Bazı alıcılar da edebiyatla ilgilenmekten çok öteki alıcıları inceliyorlardı.

Kitapçılardan biri, Billy'nin yanına yanaştı, işe yarar şeylerin dipte olduğunu, Billy'nin okuduğu kitapların uydurma bir vitrin oluşturduğunu belirtti. «Elinizdeki size yarayacak şey değil yahu, istediğiniz arkada,» dedi.

Billy hafifçe içerilere yürüdü, özel bölüme ulaşmaya yetecek kadar da değil ama. Ayıp olmasın diye, kafası başka yerde, Kilgore Trout'un İsa ve zamanı geriye almakla ilgili olan kitabını elinden bırakmadan kımıldanıyordu.

Kahraman, Kutsal Kitap'taki çağlara kadar gidiyorsa, çok özel bir noktayı aydınlatmak içindi bu. İsa çarmıha gerilerek mi ölmüştü ya da hayattayken, yaşamaya kararlı olarak mı çivileri sökülüp indirilmişti? Kahraman bir stetoskop ediniyordu.

Billy doğrudan kitabın sonuna atladı, bizim meraklının İsa'yı çarmıhtan indirenler arasına süzüldüğü yere. Zaman içinde yolculuk eden sonunda merdivenin başına herkesten önce, sırtında o çağın giysileriyle varıyor, stetoskopu görmemeleri için İsa'nın çok yakınına eğiliyor, dinliyordu.

Bir deri bir kemik kalmış göğüste ses yoktu. Tanrı'nın oğlu bal gibi ölmüştü.

Hayat bu!

Zaman içinde yolculuk eden Lance Corwin, İsa'nın boyunu ölçmenin yolunu buluyor ama tartmayı başaramıyordu. İsa tam tamına bir metre altmış üç buçuk boyundaydı.

Başka bir satıcı Billy'ye doğru hızla yaklaştı, kitabı almaya karar verip vermediğini öğrenmek istiyordu. Billy, kibarca alacağını söyledi. Ardındaki rafta, Mısır'dan günümüze kadar emme-basma denemeleri konusundaki kitapların ucuz baskıları sıralıydı ve satıcı Billy'nin bunlardan biriyle ilgilendiğini düşünmüştü. Romanı görünce irkildi. Bir sövgü kaçırmıştı. Ağzından: «Vay canına, bunu nereden bulup çıkardınız?» Hemen gidip, sapığın birinin uydurma vitrinden kitap almayı kafasına koyduğunu bildirdi, ötekiler durumdan haberdardılar. Gözlerini Billy'nin üzerinden ayırmamışlardı.

Billy'nin önünde parasının üstünü beklediği kasa, açık saçık eski dergilerle dolu bir sepetin yanındaydı. Billy yan gözle baktı ve kaçaklardan birinde şu başlığı okudu: ÇILGIN MONTANA'NIN BAŞINA NE GELDİ?

Billy dayanamayıp okudu. Tabii, Çılgın Montana'nın aslında nerede bulunduğunu biliyordu. Yukarda, Tralfamadore'de bebeği büyötmekle meşguldü, ama GECEYARISI OYUN-

LARI adlı varakpare, San Pedro körfezinin otuz kulaç dibinde çimentodan bir mantoya sarındığını söylüyordu.

Hayat bu!

Billy çok eğlendi. Hedefi yalnız adamların ağzını sulandırmak olan bu kepezelik, araya Montana'nın yeni yetmeliği sırasında çevirdiği açık saçık filmlerden alınma resimlerde konarak düzenlenmişti. Billy bunları yakından incelemeliydi. Hepsi bulanık, bir is ve tebeşir karışımıydı. Herhangi birinin de resmi olabilirdi.

Bir kez daha Billy'ye mağazanın arka tarafı öğütlendi, bu sefer Billy söyleneni yaptı. Doygun bir denizci, film devam ederken dürbünü elden bırakmıştı. Billy gözünü uydurdu, bir yatağın üzerinde yalnız başına muz soymakta olan Çılgın Montana'yı seçti. Görüntü kayboldu. Billy devamını görmeye istekli değildi pek; o sıra bir satıcı bu işi iyi bilenler için tezgah altında saklanan gerçekten ilgi çekici bir şeyi seyretmeye çağırırdı onu.

Böyle bir yerde ne gizlenebileceğini, Billy belli belirsiz merak ediyordu doğrusu. Adam edepsizce bir gülümsemeyle gizlediğini gösterdi. Bir kadınla bir Shetland midillisinin fotoğrafıydı bu. İki dorik sütun arasında püsküllü kadifeler önünde çiftleşmeye çalışıyorlardı.

Billy o gece New York'da televizyon ekranında görünmedi, ama bir radyo programı konusunda daha talihli çıktı. Billy'nin otelinin çok

yakınında bir radyo istasyonu vardı. Bir iş hanının kapısında bu radyo istasyonunun baş harflerini gördü ve içeri girdi. Asansör onu stüdyonun önünde bıraktı ve Billy sabırla bekleyen kişilerin arasına karıştı. Bunlar Billy'yi kendilerinden biri sanan edebiyat eleştirmenleriydi. Romanın ölüp ölmediği sorununu tartışmak üzere oradaydılar. Hayat bu...

Billy, eleştirmen topluluğuyla birlikte sarı meşeden masanın çevresinde, kendisine ayrılan mikrofonun karşısında yer aldı: Program yapımcısı, adını ve çalıştığı gazetenin adını söyledi ona. Billy ILIUM GAZETESİ tarafından yoklandığını belirtti.

Sinirli ve mutluydu. «Wyoming'in Cody kasabasından geçerseniz,» diyordu kendi kendine: «Kudurgan Bob'u arayın.»

Tartışma başlar başlamaz Billy elini kaldırdı, ama onu hemen konuşturmadılar. Başkaları Billy'den atik davranmıştı. Biri, Appomattox'dan (*) yüz yıl sonra Virginialı bir yazarın TOM AMCA'NIN KULÜBESİ'ni yazması üzerine, romanı gömme zamanının geldiğini öne sürdü. Bir başkası, insanların artık yazılı bir metnin etkileyici bölümlerini kavrayacak kadar dikkatli

(*) Appomattox: Birleşik Amerika'nın Virginia eyaletinde bir köy. Adı, ünlü Amerikan iç savaşının sonunda duyuldu. 1865 yılında, güneyli birliklerin başkomutanı general Lee, burada, kuzeyli kuvvetlerin başkomutanı general Ulysses Grant'a teslim oldu.

okumadıklarını ve yazarların kendi çaplarında Norman Mailer'i taklit ettiklerini, ortalıkta yazılı eserlerinin şamatasını yapan cambaz durumuna düştüklerini belirtti. Tartışmayı yöneten kişi çevresindekilere, çağdaş toplumda romanın rolünü nasıl anladıklarını sordu ve tartışmacılardan biri şu açıklamayı yaptı: «Duvarları bembeyaz odalara ufak ufak renkler katıyor.» Bir sonraki şu öneride bulundu: «Genç yöneticilerin karılarına öncelikle ne edinmek ve bir Fransız lokantasında nasıl davranmak gerektiğini öğretiyor.»

Sonunda konuşma sırası Billy'ye geldi. Çok iyi ayarlanmış sesiyle, başladı uçan daireleri, Çılgın Montana'yı ve geri kalanları anlatmaya.

Reklamların gösterileceği bir dakika arada, kibarca stüdyonun dışına itildi. Oteline döndü, yatağına bağlı «Tılsımlı Parmaklar»ı işletti ve uyudu. Zaman içinde yeniden Tralfamadore'ye kadar gitti.

«Yine zamanda yolculuk mu?» diye takılıyordu Montana. Kubbe suni bir geceye gömülüydü. Montana çocuğa meme veriyordu.

«Ne dedin?» diye sordu.

«Yine zamanı arşınılıyorsun. Her seferinde farkediyorum.»

«Hımmm.»

«Bu sefer nereye gittin? Savaş yoktu. Bunu biliyorum.»

«New York'a.»

«Büyük Elma'ya.»

«Ne?»

«Eskiden New York'a öyle derlerdi.»

«Yaa!»

«Tiyatroya, sinemaya gittin mi?»

«Hayır. Times Squarede dolaştım ve Kilgore Trout'un bir kitabını aldım.»

«Kısmetli!» Montana, Kilgore Trout'a Billy kadar ilgi duymuyordu.

Billy kayıtsız bir tavırla, oynadığı açık saçık filmlerden birinin bir bölümüne rastladığını belirtti. Montana'nın tepkisi bundan doğal olmazdı. Pek Tralfamadore işi ve kompleksiz:

«Evet», dedi, «ben de savaştaki halinden söz edildiğini, ne maskara olduğunu dinledim. Kurşuna dizilen lise öğretmenini de duydum. İdam mangasıyla birlikte açık saçık bir filmin başrolünü oynamış,» Bebeği bir memesinden öbürüne geçirdi, çünkü o ânın yapısı böyle davranmasını zorunlu kılıyordu.

Bir an sessizlik oldu.

«Hâlâ duvar saatlarıyla eğlenmekte,» dedi Montana, bebeği beşiğine yatırmak için eğilerek. Bakıcılarının içindeki elektrikli saatları hızlandırmaları, yavaşlatmaları, delikten küçük Dünyalı aileyi gözlerken yeniden işletmeleri yol açmıştı bu sözlere.

Çılgın Montana'nın boynunda gümüş bir zincir sallanıyordu. İki göğsünün arasına yerleşen bir madalyon asılıydı ucunda ve madalyonun içinde sarhoş annesinin bir resmi vardı: Silik, bir is ve tebeşir tozu karışımı. Herhangi biri olabilirdi. Madalyonun dış yüzünde şu sözler kazılıydı:

BÖLÜM 10

Sayfiye evi bütün yıl oturduğum evden on dört kilometre ötede olan Robert Kennedy iki gece önce vuruldu. Dün gece öldü. Hayat bu!

Martin Luther King geçen ay vuruldu. O da öldü. Hayat bu!

Ve her gün hükümetim, savaş sanatının Vi-etnam'da yarattığı ölümlerin sayısını bana bildiriyor. Hayat bu!

Babam, yıllar önce doğal bir ölümle öbür dünyaya göçtü. Hayat bu! Tatlı adamdı. Ve de bir ateşli silahlar tutkunuydu. Bana tabancalarını miras bıraktı. Barış içinde paslansınlar.

Billy Pilgrim'e göre, Tralfamadore gezegeninde İsa'yla ilgilenilmiyor. Tralfamadorelilerin kendilerine en yakın buldukları dünyalı, yine Billy'ye göre, Charles Darwin: öteki dünyaya göçenlerin eninde sonunda doğal yolu tuttuklarını, ölünün bir gelişimi gösterdiğini açıklamıştı. Hayat bu!

Aynı fikir, Kilgore Trout'un BÜYÜK TAHTA' sına da hâkim. Trout'un kahramanını ele geçiren uçan dairedelikler ondan Darwin hakkında bilgi ve belge topluyorlar. Bir de golf hakkında onu sorguya çekiyorlar.

Tralfamadorelilerin Billy'ye yaptıkları açıklamalar gerçekse ve bazan çok ölü görünsek bile sonsuzluğa dek yaşayacaksak çok sevinmeyeceğim. Şu ya da bu anı ziyaret ederek sonsuzluğu harcamam gerekiyorsa, bu anların çoğunun hoşça geçmesi bana zevk veriyor.

En hoş anlardan biri de, kısa süre önce silah arkadaşım O'Hare'yle birlikte Dresden'e yaptığım yolculuğa rastlıyor.

Doğu Berlin'den Macar Hava Yollarının bir uçağına bindik. Pilotun bisiklet gidonunu andıran bir bıyığı vardı. Adolphe Menjou'ya benziyordu. Depolar yakıtla doldurulurken bir Havana purosunu içiyordu. Uçak havalanırken kimse kemerlerimizi bağlamamız için üstelemedi.

İyice yükseldiğimizde, genç bir görevli bize çavdar ekmeği, tereyağ, salam, peynir ve beyaz şarap sundu. Koltuğumun karşısına mıhlı tepsi açılmak bilmiyordu. Genç adam pilot yerini karıştırdı, bir kutu açacağıyla geri döndü. Tepsiyi indirmek için bunu kullandı.

Bizden başka altı yolcu daha vardı. Çeşitli dilleri konuşuyorlardı. Onlar da hoşça vakit geçirmekteydiler. Doğu Almanya bütün ışıklarını yakmış, altımızda uzanıyordu Bombala-

rın bu ışıklara, bu köylere, bu irili ufaklı şehirlere doğru düşüşünü hayal ediyordum.

O'Hare'yle hiç bir zaman bol para kazanmayı düşünmemiştik ve burada keyfimiz pek yerindeydi.

«Wyomingdeki Cody kasabasından geçerseniz,» dedim dostuma tembel tembel, «Kudurgan Bob'u arayın.»

O'Hare'nin cebinde posta tarifelerinin, hava yoluyla çeşitli uzaklıkların, bilinen dağ tepelerinin yüksekliğinin ve evrenin öteki özelliklerinin yazılı olduğu bir not defteri vardı. Dresden nüfusunun kaçta yükseldiğini arıyordu ki —Dresden adı yoktu defterinde— bana verip okuttuğu şu bilgilere rastladı: GÜNDE ORTALAMA 340.000 ÇOCUK DOĞAR, AYNI ZAMAN SÜRECİ İÇİNDE AŞAĞI YUKARI 10.000 KİŞİ AÇLIKTAN YA DA BESLENME YETERSİZLİĞİNDEN ÖLÜR. Hayat bu! ÜSTELİK, 123.000 KİŞİ DE ÇEŞİTLİ BAŞKA NEDENLERLE ÖLÜR. Hayat bu! BU DA YİRMİ DÖRT SAATTA NET 191.000 HAYATIN KAZANILDIĞINI GÖSTERİR. DÜNYA NÜFUS SAYIMI BÜROSU, YERYÜZÜNÜN TOPLAM NÜFUSUNUN 2000 YILINDA İKİ KATINA ULAŞIP 7 MİLYARI BULACAĞINI SÖYLÜYOR.

«Umarım, bunların hepsi de insanlık onunun peşinde koşarlar.»

«Umarım», dedi O'Hare.

Bu ara, Billy Pilgrim de Dresden'e dönüyordu, ama günümüzde değil. 1945'de dönüyordu oraya, şehrin yıkılmasından iki gün sonra. O sıra Billy ve ötekiler, nöbetçilerle çevrili, yıkıntılara doğru ilerliyorlardı. Ben de aralarındaydım. O'Hare de. Kör otelcinin orada iki gece geçirmiştik. Yetkililer bizi orada bulmuşlardı, Ve emirler vermişlerdi. Komşularımızdan kazma, kürek, bel ve el arabası edinmemiz gerekiyordu. Ve bu araçlarla çalışmaya hazır, yıkıntıların belirli bir yerine gidecektik.

Anacaddeler barikatlarla kesilmişti. Almanların bu barikatları aşması önleniyordu. Ay'ın yüzeyinde araştırma yapma hakları yoktu onların.

Çeşitli ülkelerin savaş tutsakları o sabah belirli bir yerde toplandılar, ölüleri yeraltından çıkarma işine oradan başlamak kararı verilmişti. Toprağı kazma işi başladı.

Billy, Tobruk'da esir düşmüş bir Maori'yle birlikte çalışıyordu. Adam çikolata rengindeydi. Helezonl döğmeler alnını ve yanaklarını süslüyordu. Billy ve Maori, kazmayı Ay yüzeyinin cansız ve cesaret kırıcı çakıllı kumuna daldırdılar. Toprak parça parçaydı ve küçük çığlar birbirini izliyordu.

Sürüyle çukur açıldı. Kimse ne çıkacağını kestiremiyordu. Pek çok delik yoldan ya da yerlerinden kıpırdatılmayacak kadar kocaman

bloklardan başka yere götürmüyordu insanı. Araç-gereç yoktu. Ne atlar, ne katırlar, ne de öküzler hakkından gelemiyordu Ay görüntüsünün.

Billy, Maori ve bütün ötekiler, her biri kendi çukurunda, birbirine geçmiş kirişlere ve rastlantı sonucu kubbe biçiminde sertleşmiş kayalara vardılar. Anakubbeyi deldiler. Altı boştu ve kapkaraydı.

Cep feneri bulunan bir Alman askeri karanlığa daldı, uzun süre görünmedi. Yeniden yukarı çıktığında, çukurun kıyısına tünemiş bir yüksek rütbeliye dipte düzinelerle ölü bulunduğunu bildirdi. Sıralara oturmuşlardı. El değmemiş gibiydi hepsi.

Hayat bu!

Subay, deliğin genişletilmesini ve kalıntıların çıkarılması için bir merdiven indirilmesini emretti. Böyle yapıldı açılışı Dresden'deki ilk ölü madenin.

Bu maden ocaklarından yüzlercesi işletmeye açıldı. Başlangıçta ortalık kötü kokmuyordu, mummyalar müzesi gibiydi. Ama kalıntılar eridi ve çürüdü, o zaman da gül ve boğucu gaz karışımıyla ortalığı leş gibi bir kokuya boğdu.

Hayat bu!

Billy'nin birlikte çalıştığı Maori, bu pisliğin içine gömülmek ve orada çalışmak zorunda bırakılınca anfizemden öldü. Kusmaktan kendi kendini hiçe indirdi.

Hayat bu!

Bunun üzerine yeni bir teknik bulundu, ölü-
ler artık yukarı çıkarılmıyordu. Askerler bunla-
rı oldukları yerde alev makineleriyle yakıyorlar-
dı. Askerler dışarda duruyor, alevi aşağıdaki
boşluğa püskütüyorlardı.

Bütün bunların ortasında, zavallı lise öğret-
meni Edgar Derby, yeraltı mezarlarında bulduğu
bir çaydanlıkla yakalandı. Yağmacılık yaptığı ge-
rekçesiyle tutuklandı, yargılandı ve kurşuna di-
zildi.

Hayat bu!..

Aşağı yukarı o günlerde ilkbahar geldi, ölü
madenleri kapatıldı. Bütün askerler Ruslara kar-
şı savaşımaya gittiler. Dış mahallelerde, kadınlar
ve çocuklar siper kazıyorlardı. Billy ve grubu dış
mahallelerdeki ambarda kilit altında tutuluyor-
du. Bir sabah kalktıklarında kapının açık oldu-
ğunu farkettiler. ikinci Dünya Savaşı Avrupa'da
sona ermişti.

Billy ve arkadaşları yüreklenip gölgeli soka-
ğa çıktılar. Ağaçlar yapraklarla bezeniyordu. Bir
şey olduğu yoktu dışarda, tek araba geçmiyor-
du. Ortada bir tek taşıt vardı, iki atın çektiği bı-
rakılmış araba. Yeşildi, tabut biçimindeydi.

Kuşlar gevezelik ediyordu.

İçlerinden biri Billy Pilgrim'e: «Cik-cik-cik!»
dedi.